

NR 2 • 2008

Sverige: 68:-

Danmark: 73:-

Norge: 78:-

Flugfiske i Norden

- Bäckslända och torrfluga • Det tjeckiska nymffisket
- Havsabborre på Irland • Väder för laxfiske
- Bibio – tidig insekt för öring och regnbåge

Helt ny, utan motstycke!

Den här rullen är gjord för en anledning..

-att ge dig total kontroll!

Hur fungerar den?

När drömfisken rusar mot horisonten, håller du i den komfortabla veven och inväntar nästa drag.

Behöver du mera broms, drar du veven lite framåt, eller bakåt för att få den broms du vill ha. När det sen är dags att veva in, får du full kraft genom den patentsökta kraft convertern.

Dessa ergonomiska funktioner kommer alltid ge dig full kontroll, så du kan njuta av stunden.

Den här typen av rullar brukar kallas **anti reverse**, men det här är någonting nytt, som du inte tidigare sett.

Vi kallar den Control.

Några egenskaper:

- Broms, resistant mot höga temperaturer, utan slip-stick
- Fighting-broms i veven
- Ratt för enkel justering av grundbroms.
- Saltvatten tålig
- Vattentät (10 bar)
- Enkelt spolbyte
- Stabil mekanisk konstruktion
- Klickljud i en riktning, avstängbar.
- Möjlighet att ändra vevriktning
- Finns i fyra storlekar:

7twelve, 8thirteen, 9fourteen och 11infinity

Konstruerad att användas till:

Lax, Tarpon, Sailfish m.m.

Ny hemsida!
Välkommen in!

Flugfiske i Norden

Nr 2 • 2008

Innehåll	sidan
Flugfiska med FiN!	4
Ledaren	5
Det tjeckiska nymffisket	6
Bibio – lättfångade byten ...	11
Våröring i skiftande väderlek	18
»Det kennes som laksevær«	24
Bäcksländan ger högtidsstunder ...	30
Haobars i tidevandsstrømmen	36
Elvevandring i Komagdalen	42
Från Rolfsån till Vermont	48
Bokbiten	53
Köp, Sälj & Byt	54
Nytt på Marknaden	55
Köp, Sälj & Byt	55
Nytt på Marknaden	56
Nytt från Sverige	58
Nytt fra Norge	59
Nyt fra Danmark	60
Öka fiskevårdsinsatserna för havsöringen!	61
Redaktionsrutan, adresser, prenumeration	62

Tjeckiskt nymffiske i Tidan.
Framsidesfoto av Johan Klingberg.

Flugfiska med FiN!

FiN-dagar i Vemdalen 12-13 juli

Flugfiske i Norden inbjuder dig att delta i harr- och öringfiske i natursköna Härjedalen och Jämtland, när sommaren är som bäst. Vi träffas i Vemdalen och fiskar i de harr- och öringrika strömmar som finns i närheten, exempelvis övre Ljungan och Veman. Under två dagar lär vi oss binda för dessa vatten och perioden lämpliga flugor, som vi sedan fiskar med eftermiddag och kväll.

Medverkande från Flugfiske i Norden som guide är Håkan Karsnäser. Håkan har bott i området ett par år och känner vattnen utan och innan. Peter Hedlund lär oss att binda nya, spännande flugmönster och att fiska dem på rätt sätt. Peter har lång erfarenhet av harrfiske i fjällnära vatten och var suverän segrare i FiN:s flugbindartävling 2006.

Kostnaden för att delta är 595:- för FiN-prenumerant och 695:- för icke prenumerant. Vi har satt en gräns på max 20 deltagare. I priset ingår flugbindningsmaterial, fiskekort och guidning. Boende och mat ordnar deltagarna själva. Efter anmälan skickas ett mer detaljerat program med förslag på boende och matställen.

FiN-dagar i Hökensås 4-5 oktober

Regnbågsfiske är som bäst på hösten och i början av oktober har du som läsare av FiN möjlighet att lära dig mer om detta fiske. Vi träffas i Hökensås, där vi disponerar en egen sjö under två dagar och där får du fisketips och idéer av flera av Flugfiske i Nordens skickliga medarbetare.

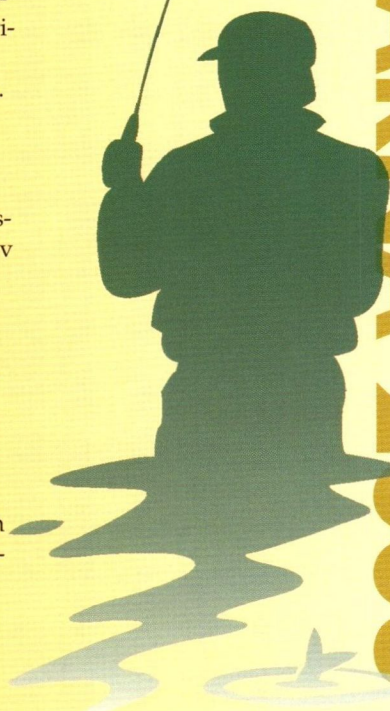
Fisket kommer att ske dagtid fram till mörkrets inbrott. Efter avslutat fiske på lördagskvällen har vi samling med föredrag/flugbindning/bildvisning (programmet är inte helt bestämt vid pressläggningen). Ledare är Håkan Karsnäser, som bor i närheten och har Hökensås sjöar som hemmavatten. Dessutom medverkar Mikael Hagman, en flitig gäst på Hökensås och vid andra regnbågsvattnen. Mikael är en innovativ flugbindare/flugfiskare och kunnig pedagog.

Priset för denna helg är 595:- för FiN-prenumerant och 695:- för icke prenumerant. I priset ingår fiskekort och guidning. Boende och uppehälle ordnar var och en på egen hand. Vi blir max 20 deltagare. Efter anmälan skickas ett mer detaljerat program med förslag på boende och matställen.

Anmälan görs till Flugfiske i Norden, Håkan Karsnäser, Box 79, SE-565 22 Mullsjö. Telefon 0392-100 10. E-post: flugfiskeinorden@telia.com

FiNDAGARNA 2008

ÖPPET:

Vardagar 9.00-18.00

Lördagar 9.00-13.00

Tel. 0684-300 36

Butiken med stort sortiment för fiske och friluftsliv

Flugfiskevecka 7-13 juli med guideade fisketurer, nybörjarkurser och flugbindning

Säsongen för utdelningar är inne!

Dags igen för utdelningar! Säsongen med förväntade utdelningar, överraskande utdelningar, utdelningar som mer eller mindre snopet uteblir, är inne...

Förväntningar byggs upp utifrån prognoser och prognoser

muras sten för sten upp av variabler som historisk statistik och erfarenhet – men också lite fritt tolkat genom ett fuktat finger hållet i vinden och utifrån luddiga tecken i skyn där vi ofta ser sådant vi vill se.

Var inte orolig – sidan fem i FiN, redaktörens kolumner, har inte gjorts om till ekonomisida, med nyheter från börser (även om den inrättningens irrfärder i hög grad och vare sig vi vill det eller inte påverkar oss flugfiskare och våra möjligheter att fiska, köpa grejor eller allt mer långväga och koldioxidångande resor).

Vad jag tänker på är utdelningar under den fiskesäsosng som nu stundar. Förväntade utdelningar. För egen del är jag inte så engagerad i det där med aktier och fonder som jag kanske borde vara – för att i lyckosamma fall ha råd att fiska mer och fler vatten.

Huruvida det handlar om fjärran fiskrika strömmar tycks emellertid spela allt mindre roll med åren. Långt viktigare är att känna – och veta! – att jag äger tid att flugfiska något så när efter som jag önskar och känner. För mig är frihetskänslan – att med hyfsat svängrum och i någorlunda ostördhet söka, upptäcka, göra rätt eller fel på egen hand utan tillrättalagd hjälp av någon aldrig så kunnig och trevlig guide – ovärderlig. Därmed alls inget illa menat om drömfiskeresor och bra fiskeguider.

Här i Norden har vi fortfarande möjlighet att hitta jämförelsevis gott om svängrum och relativ ostördhet kring fisket, i en omfattning som ges på få andra håll i världen. Tänk att få spendera en vecka vid ett fällvatten man av kartans info räknat ut kan vara bra, vid en lite otillgänglig sträcka av en skogså eller tillbringa ett par vardagar (medan andra jobbar) vid sjön med inplanterad regnbåge som fått gå ett tag och vildat till sig. Det kallar jag en lyx som genererar avkastning i form av välmående och förutsättningar för ekologisk medvetenhet.

Fiskevatten och fiskbestånd har hos oss visserligen förvaltats oförnuftigt och nyttjats som outtömliga ända intill ödelägningens gräns historiskt sett – men en vändning i det avseendet verkar i dag antligen vara skönjbar. Vatten börjar restaureras, fiskvägar öppnas och fiskbestånd värnas om på ett sätt och i en växande omfattning som inger nytt hopp om fina framtida utdelningar.

Sett i större perspektiv tror jag det finns anledning att vara stolt över att tillhöra det genuina flugfiskets skara: Dem som förvaltar traditioner och för var säsong skaffar sig allt mer av gediget kunnande om biologiska och ekologiska sammanhang utöver allt det där fisketekniska som trollbinder oss. Att framhålla att flugfiske är kul och nyttigt i en flugfisketidning är onödigt, men få andra aktiviteter förmår väl i lika hög grad förena fysisk utomhusaktivitet, »sport«, med intellektualitet.

Pusselläggandet med syfte att komma fram till vad som är rätt fisketid vid just ett vatten och analysera tillfällets utbud av insekter för att fånga fisk med en fingerfärdigt skapad efterliknelse i kombination med vandring och uteliv – borde vara en företeelse som ger folkhälsoinstitutet gåshud av lycka.

Ändå är det nog inte så att vi ägnar en tanke åt att vara inställsamt eller räddhåget PK (politiskt korrekt) i flugfiskesammanhang. Våra ansträngningar och tankemödor syftar i grund och botten till att sätta den där dunklädda lilla tingesten i mungipan på en viss fisk, helst vacker och mycket gärna störst, för att därefter varsamt släppa tillbaka den alternativt förädla den till en gourmetmåltid, allt efter trosriktning.

Att jag beskriver oss som så rekorderliga kanske låter tråkseriöst men jag försäkrar att har man aldrig fått chansen att pubertera sig förbi eventuella spektakelvarianter av flugfiske, har man missat starka upplevelser och de rejäla utdelningar som tålmod ger.

Nyborjarens förväntningar på utdelning växer snabbt och till en början räcker det kanske med att känna sig snitsig i en ny roll eller identitet. En tuff styling med rätt vadarjacka och dito brallor samt andra fartiga accessoarer kan hjälpa en att övervintra en dammtorr eller syndaflodvåt sommar eller två utan egentligt flugfiske. Men de som hoppade från rullbrädan till flugfisket fel sommar rullar efter den i många fall vidare utan att längre ha fisk som målsättning.

Förväntningarnas bubbla brister om inte vevandet med nya spön och linor inom rimlig tid ger utdelning annat än i form av häftig framtoning. Hipfaktorn riskerar att sjunka som en jigg innan nyborjaren hunnit med att kika in bakom kulisserna och upptäcka/fångas av allt annat som flugfiske innefattar.

Vare sig du är nyborjare eller rutinerad; varför inte ha en plan B med i bilden inför säsongens fiske, en plan som inte tar idealiska väderförhållanden för givna? Prova exempelvis andra metoder att fiska fluga – som det tjeckernas nymffiske Johan Klingberg berättar om med början i det här numret av FiN.

Säsongen för utdelningar är inne.

Thommy Gustavsson | Mosjö i april

Det tjeckiska nymffisket

De flesta flugfiskare har hört talas om det högeffektiva fisket med förtyngd nymf och korta kast som har en tradition i Tjeckien och Polen. I en serie artiklar ger oss Johan Klingberg en orientering och introduktion i ämnet. Han börjar med att redogöra för vad som är passande i utrustningsväg och kommer i två följande nummer av FiN in på fisketeknik och flugmönster.

TEXT OCH FOTO: JOHAN KLINGBERG

FÖRSTA GÅNGEN som jag hörde talas om den så kallade tjecknymfmetoden var via ett rykte i samband med världsmästerskapen i flugfiske i Finland vid slutet av 1980-talet. Några polacker hade där fiskat skjortan av världens flugfiskeelit med en ny teknik att fiska med nymfimitationer. Här i Norden fanns just ingen kunskap om hur tekniken skulle utföras och följaktligen fick vi som var intresserade helt enkelt gissa och pröva oss fram.

Den nymffiskemetod som de flesta hade hört talas om eller kände till vid den här tiden, där nymferna presenterades fridriftande genom uppströmskast, var Frank Sawyers »Neather Avon Style«.

Sawyers sätt att presentera sina för-

tyngda nymfer var säkert det största fisketekniska som hänt sedan G E M Skues lansering av fisket med nymf tidigt förra seklet och väl omtalad, inte minst i Sverige. Men Sawyers teknik upplevdes av många som både komplicerad och krävande att praktisera. Den utgår ju också från att man ser eller åtminstone kan lokalisera fisken eller helst fiskar på vak. (FiN kommer att beskriva Frank Sawyers nymffisketeknik, som är ett av de mest sofistikerade sätten att fiska fluga, längre fram. Red:s anm.)

Eftersom den nya östeuropeiska tekniken har inslag som påminner om Sawyers metod, som kräver hög koncentration, så var det många som avstätt att pröva även

Patrik Johansson, Ulf Börjesson och nedan till höger Martin Heath fiskar nymf på tjeckiskt manér i ån Tidan vid Baltak.

den här tekniken. Men tjecknymffiske är inte alls svårt att lära sig, det är både spännande och enkelt att ta till sig.

Årligen arrangerar Hökensås Sportfiske, vid Vätterns sydvästkust, ett ungdomsläger i flugfiske där deltagarna bland annat fiskar i ån Tidan vid Baltak. Numera ingår tekniken som ett delmoment i kursen och de flesta lär sig att använda den ganska snabbt. Detsamma gäller naturligtvis även vid vuxenkurserna där deltagarna oavsett antal flugfiskeår bakom sig mycket snabbt tillägnar sig metoden. Men visst finns det detaljer som gör tekniken enklare att utföra och mer åtkomlig för alla som vill pröva.

Fortsättning följande uppslag

Det tjeckiska nymffisket

Fortsättning från föregående uppslag

Långa spön med mjuk aktion

I somras fiskade jag tillsammans med Snorre Grønnæss i Trysilälven vid norska Plassen. Snorre som är en mycket hängiven »tjecknymffare« lät mig pröva hans nyinköpta favoritspö, en tiofotare i klass tre. Spöet kändes visserligen onaturligt långt men det låg lätt i handen och var en fröjd att fiska med. Längden gjorde det enkelt att styra och påverka flugornas drift i den stora älven.

Till skillnad från andra flugfisketekniker så kastar man egentligen inte i vanlig mening, utan snarare svingar eller sveper ut flugorna vid tjecknymffiske. Då är det bra om flugorna rör sig i en vid och relativt långsam båge i själva svepet, annars finns det risk för att upphängarflugorna trasslar ihop sig med varandra. Därför kan ett långsamt mjukt spö vara enklare att använda än ett snabbt spö, där lina och flugor ges en högre hastighet då de kastas med.

På kontinenten är fisketrycket i åarna ofta betydligt hårdare än i våra vatten. Fisken kan därför vara oerhört skygg och svårångad. Ofta krävs det att man går ner till en mycket tunn tafsspets, ibland ända ner till 0,08 mm diameter för att fisken skall ta. För att inte en så tunn tafsspets skall ryckas av vid ett mothugg eller en drillning, så föredrar allt fler spön med en långsammare och mer »mjukdämpande« aktion.

Här i Norden, där det inte ställs krav på en lika extremt tunn tafsspets, kan spöet väljas utifrån andra preferenser. Fiskar man i en bred älv med stora öppna ytor, där spöets längd inte hindras av buskar

eller trädöverhäng, så är det många nymffiskare som föredrar ett långt spö. Gärna upp emot tio fot och i klass fyra eller fem. Den här fiskemetoden bygger visserligen på korta kast men med ett långt spö når man ut och kommer åt att dirigera flugornas drift som man önskar. Om man fiskar i ett mindre vatten, där omgivande vegetation begränsar kastutrymmet, så väljer man i stället en spölängd som passar bättre där. Vad gäller spöets aktion så är det mest en smaksak där man själv avgör vilket som känns bäst. Men åter igen, testa gärna ett spö med en mjukare aktion om du har problem med att upphängarflugorna trasslar sig.

Flytlinor som syns bra

KASTLÄNGDEN i detta fisket är sällan många meter vilket innebär att valet av fluglina är av mindre betydelse än annars. Utöver att man använder en flytlina med en tillräckligt grov spets som flyter bra, så ställs just inga andra krav på lina i övrigt. Tycker man att det är svårt att se lina i strömmen så bör man välja en linfärg som syns bra. Många föredrar linor med en tydlig signalfärg, exempelvis fluorescerande gul eller orange. Men det skall också sägas att flera drivna nymffiskare menar att de har lättast att följa en vit lina i strömmen.

Tafsdimension efter vattendjup

EFTERSOM FLUGDRIFTERNA både är snabba och relativt korta i det här fisket, så gäller det att flugorna snabbt sjunker ner till botten. Ett sätt att få dem att göra det är naturligtvis att använda väl förtyngda

Flytlinans spets skall flyta högt och vara lätt att hålla ögonen på, med hjälp av färgen.

flugor. Ett annat inte lika vanligt knep är att använda sig av en tunnare tafsspets. En tunnare lina har mindre yta, vilket gör att den lättare skär igenom vattnet utan att lyftas upp av strömtrycket. Genom att variera grovleken på tafsen så kan vi alltså reglera hur djupt flugorna skall fiska. Fiskar man i ett relativt djupt vattenavsnitt, 1,5–2,5 meter, där strömmen kan utöva påverkan på tafsen under längre tid, så går man ner i tasspetsdimension. Då man fiskar i en grundare ström, 0,5–1,5 meter djup, så väljer man i stället en grövre spets på 0,16 eller till och med 0,18 mm. En tumregel är att om flugorna ofta fastnar i botten så går man helt enkelt upp i tafstjocklek. Om man i stället aldrig fastnar och märker att flugorna inte sjunker ordentligt så bör man gå ner till tunnare tafsgrovlek.

Hjälp att se när fisken tar

EFTERSOM FLUGORNA fiskas fridriftandes så känner man sällan då fisken tar – istället så indikeras nappet genom att den del av tafsen som flyter plötsligt rör sig eller stannar upp. Många flugfiskare tycker att teknikens svårighet ligger just här; nämligen att kunna upptäcka nappet. Men det finns faktiskt bra hjälpmedel att ta till i form av smidiga nappindikatorer.

Flytpasta som nappindikator

DETTA ÄR EN mycket populär och smidig indikator och som namnet antyder består den av en färgglad flytande pasta. Pastan knådas samman till en liten boll runt fluglinespetsen eller tafsbotten. Den finns att köpa i flera olika färger men är populärast i färgerna fluorescerande gul och orange. I burken är pastan mjuk och formbar, men då den väl kommit i beröring med vatten så kyls den ner och hårdnar.

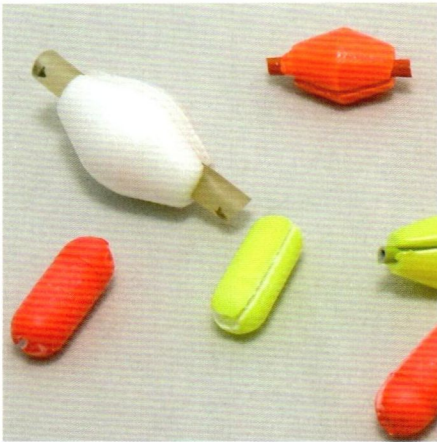
Pastan är enkel att använda, dessutom sitter den ordentligt fast utan att glida och ändra avståndet ner till flugorna.

Flöte som nappindikator

EN ANNAN TYP av indikatorer är ett slags flötesliknande frigolit- eller balsakulor. De här flötena har ett spår för tafsen att placeras i. Sedan man placerat tafsen i spåret så låser man fast den i indikatorn genom att trycka fast ett gummiband, en gummi-remsa över tafsen.

Nackdelen med flötena jämfört med pastan är att de förstnämnda ibland är lite för stora och klumpiga att kasta med, de ger helt enkelt ett visst luftmotstånd som stör rytmen.

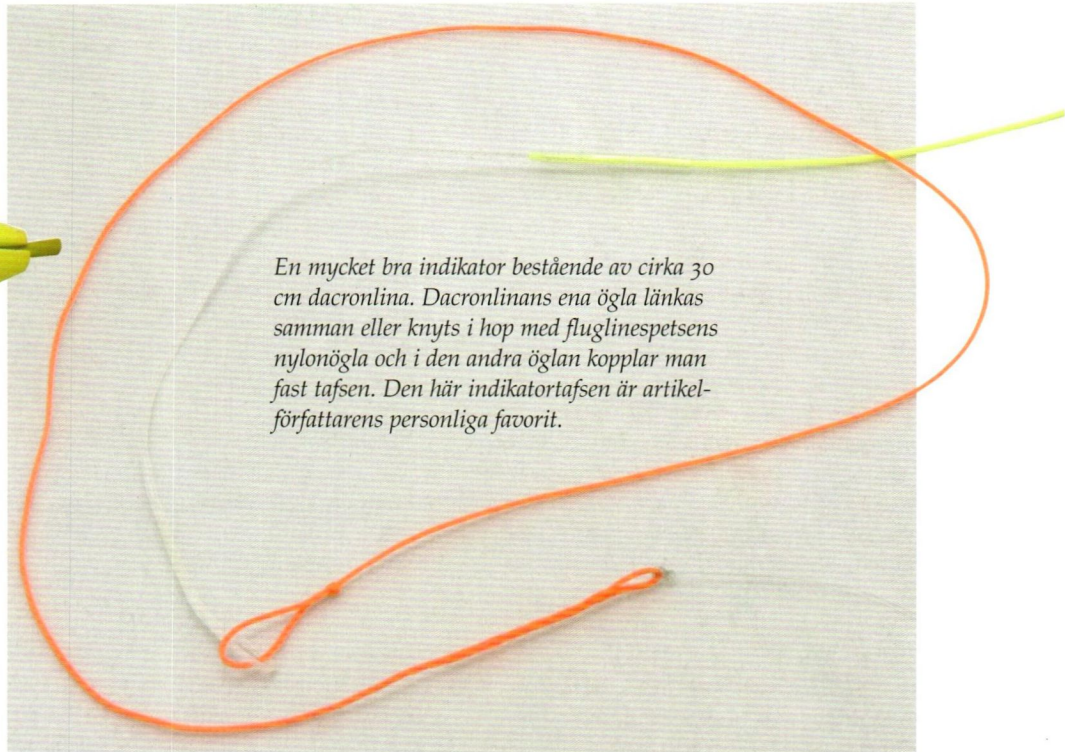

Miniflötena är lätta att se men ger luftmotstånd och är lite besvärliga att kasta med.

Indikatorer av garn

EN VANLIGT förekommande indikator typ som är populär särskilt i USA och på Nya Zeeland är den klassiska indikatorn av garn. I ändan på garnet är en liten gumring applicerad. Genom att trä tafsens dubbelvikt genom indikatorns gumring och därefter lägga den dubbelvikta tafsens över och runt garnet så sitter indikatorn fixerad på plats utan att börja glida. Nackdelen med en indikator av garn är att den förr eller senare succesivt mister sin flytför-måga och sjunker.

En mycket bra indikator bestående av cirka 30 cm dacronlina. Dacronlinans ena ögla länkas samman eller knyts i hop med fluglinespetsens nylonögla och i den andra ögla kopplar man fast tafsens. Den här indikator tafsens är artikel-författarens personliga favorit.

En annan tidigt förekommande och mycket populär modell av garnindikator består helt enkelt av en stump väl impregnerat garn som man knyter fast runt linan precis vid tafsknuten eller i någon skarv mel-

lan sektioner av tafsens. Ett för ändamålet speciellt framtaget garn som heter just »Indikatorgarn« finns givetvis att inhandla, men det går också att själv impregnera en bit polypropylengarn i någon färg som är väl synlig.

Fortsättning nästa sida

Flytpasta, garn och garnindikator med ring samt miniflöten av olika modeller hjälper oss hålla koll på flugans gång och när fisken tar den djupt fiskade nymfen i det krabba vattnet.

Det tjeckiska nymffisket

Fortsättning från föregående uppslag

Att upptäcka napp med indikator

DET VANLIGASTE sättet att upptäcka att en fisk tagit flugan är att indikatorn sjunker, stannar eller plötsligt rör sig. Men det finns faktiskt även andra sätt. Genom att knyta fast två små garnbitar på tafsen med en halvmeters mellanrum kan man få en mycket känslig indikator. De båda indikatorerna följer samma väg på vattenytan då de driver med strömmen. Men om en fisk tar flugan så börjar indikatorn närmast flugan att få en förändrad drift-hastighet. Genom att indikatorerna rör sig med olika hastighet så kommer avståndet plötsligt att förändras mellan dem. På så vis kan man upptäcka även mycket försiktigt napp.

Indikator av dacronlina

INDIKATORTAFS ÄR EN helt annan typ av nappindikator än de i artikeln tidigare nämnda och som under senare år kommit att bli alltmer populär. Den består av en

drygt 30 cm lång oftast orange eller gul dacronlina med en ögla i båda ändarna. Dacronlinans ena ögla länkas samman eller knyts i hop med fluglinespetsens nylonögla och i den andra ögлан kopplar man fast tafsen. Dacronlinan följer smidigt vattnets rörelser och rytm och reagerar mycket snabbt då något drar i flugan under den.

Till skillnad från de övriga typerna av indikatorer som bara indikerar napp genom att sjunka eller stanna, så kan den här indikatorn även signalera napp genom att röra sig i sidled. Jag tycker personligen att den här typen av indikatorer är helt överlägsen det mesta annat jag har provat men den kräver en hel del övning för att man verkligen skall lära sig förstå hur den fungerar.

Lin- och tafsfett

EFTERSOM DEN yttersta linspetsen är i kontakt med vattenytan hela tiden så måste den fettas in för att bibehålla sin flytförmåga. Det finns några olika typer av impregneringsfett, de flesta är egentligen siliconfett som både kan användas till

att impregnera torrflugor och fluglinespetsar med. Tänk dock på att det vanliga siliconfettet som finns att köpa som en liten flaska av typ Gink oftast är lättflyktigt och sköljs av linan ganska fort. Då är det bättre att köpa det fett som ofta ligger i en liten burk med lock och som också kallas för just »lin- eller tafsfett«. Detta är betydligt fastare och kletigare och sitter kvar på linan betydligt längre.

Till att börja med: fetta gärna in tafsbotten och övergången mellan linatafs så denna flyter högt.

SOM DU SÄKERT inser krävs det inte att du byter ut något väsentligt av din vanliga utrustning för öring-, harr- eller regnbågsfiske. Den här teknikens effektivitet beror i princip på att ha en god kunskap om vattnets rörelse, fiskens beteende, insekterna och naturligtvis förmågan att kunna presentera flugorna på ett korrekt sätt.

Artikeln i nästa nummer av FiN kommer vi att ägna åt fisketekniken, som inte är någon större svårighet att lära sig. 🐟

Nästa artikel i serien, i FiN nummer 3, ägnas åt fisketekniken och i FiN nummer 4 beskrivs flugtyper och mönster som lämpar sig särskilt väl för den här fiskemetoden.

Bibio lättfångade byten i skir blomningstid

TEXT, FOTO OCH FLUGBINDNING: NADICA OCH IGOR STANCEV

Bibio marci är en landinsekt som med sina så typiskt hängande bakre benpar svärmar soliga dagar utmed våra stränder från sent i april och till tidig juni och inte sällan fångas av vindbyar som kastar ut den på vattnet. Öring, regnbåge och andra arter fisk väntar in driften av de havererade mörka flygfän som i flugfiskelitteraturen benämns Hawthorn Fly, »hagtornsflugan«, relaterat till hagtornträdens blomning som på de brittiska öarna infaller i april. Fortsättning följande uppslag

Bibio

Fortsättning från föregående sida

DET ÄR EN förmiddag i början av maj och på läsidan av sjön värmer solen ordentligt. Det är riktigt behagligt och vattnet ligger nästan blankt, endast en lätt bris rör tallkronorna. Utanför strandridån av buskar och uthängande trädgrenar dansar två tre meter upp i luften växande grupper av mörka, lite bulliga insekter i stigande och sjunkande rytm. Längre fram på dagen bryts stiltjen sedan luften värmts upp och små vindbyar hugger då och då tag i de överrumplade flygfäna och blåser ut flera av dem på vattenytan, där de halvdränkta drifrar ut i vindkrusat vatten. Det dröjer inte länge innan öringar och regnbågar uppmärksammar de slött kravlande godbitarna och ställer sig i vänteläge för nästa sändning av hårmyggor eller »hagtornsflugor« som vi flugfiskare ofta kallar dem. Ibland kommer de driftande en och en, med vingarna i oordnad delställning, andra i grupper. Fisken väntar tålmodigt där vinden bildar tak, krusar vattenytan. Allt fler fiskar uppmärksammar vad som pågår. Konkurrenten ökar och snart vågar några sig in över det grunda blankvattnet, till nedslagsplatsen för de svarta haveristerna. De tas av fisken i glupande vak. Ingen lämnas där hän och en lågt flytande imitation åker med genast den kommer inom räckhåll.

De här hårmyggorna är bland de insekter som kan skapa lägen för riktigt spektakulära torrflugefisken, tidigt på säsongen.

Bibio – hårmyggor

NORDEN STRÄCKER förvisso långt från syd till nord över flera breddgrader och följaktligen sker kläckningar av insekter, i de fall den aktuella arten finns spridd i hela omfånget, vid olika tider. Den hårmygga vi oprecist kallar hagtornsfluga, eller Hawthorn Fly, är ofta arten *Bibio marci* (skogshårmygga) och vi ser den svärma under stilla, varma dagar några meter upp i luften på läsidan av stranden och i skydd av buskar och träd, från slutet av april och under maj månad i södra och mellersta Sverige.

Hårmyggor är landinsekter, som bland annat känns igen på sina ludna mörka kroppar, ett par grå halvgenomskinliga vingar och främst de hos hanarna under flygningen hängande bakre benen. De tillhör insektsordningen *Diptera* (tvåvingar), familjen *Bibionidae*, släktet *Bibio* och

Charles Roberts lättbundna kroppshacklade Bibio-imitation.

arten som ägnas mest uppmärksamhet i denna artikeln heter alltså *Bibio marci*. Den är spridd över större delen av Europa. Andra arter i släktet som kan spela roll i fisket är *B. johannis* i södra delen av Norden och den lär vara förebilden till flugmönstret Black Gnat samt *B. pomonae* (Hather Fly), med sina röda ben, som mer förekommer i de norra delarna av Norden och har sin flygtid i augusti.

Även om de vår- och sensommarförekommande flugorna tillhör olika familjer så har de tillräckligt mycket gemensamt i uppträdande och utseende för att vi i flugfisket och flugbindandet rent praktiskt dra dem över en kam.

Bibio har en så kallad holometabol (fullständig) utveckling med stadierna ägg, larv, puppa och imago. Larverna lever av multnande växtdelar och rötter i fuktig mark i gränsområden mellan skog och äng eller intill vattendrag.

Namnet vi flugfiskare här i Norden till vardags lite slarvigt använder – hagtornsflugor – är säkert hämtat från flugfisket i England och där blommar hagtornsträden i slutet av april och drar då de här insekterna till sig och får hjälp med pollineringen. Som oftast bland insekter finns det ett överflöd av hanar och dessa uppträder i god tid någon vecka innan honorna flyger in för fortplantningsdansen. Hanarna har större ögon vilket gör att man känner igen dem på ett större och bulligare huvud. Under den lite klumpiga flykten strävar de mot vinden, med det bakre benparet så typiskt hängande att de känns igen på långt håll.

Gamla klassiska Black Gnat i storlek

12–14 täcker in det mesta för att fiska när *Bibio* faller på vattnet. En annan klassiker som inte lika ofta förekommer i nordiska flugfiskarens askar, och som är värd att uppmärksamma, är irländaren Charles Roberts kroppshacklade mönster Bibio (se ovanstående bild).

CHARLES ROBERTS BIBIO

KROK: 8–14, för våtfluga

BINDTRÅD: svart

TRIBBING: silvertinsel

KROPP: 1/3 svart sälhår eller substitut, 1/3 scharlakansrött dito och avslutningsvis 1/3 svart

BEN: svart tupphackel, 3–4 varv utmed kroppen och 2–3 varv vid huvudet

Trots sin enkelhet är det här en sedan mer än ett halvt sekel mycket populär fluga. Den är enkel att binda och palmerhacklade, kroppshacklade, flugor ger ett lite diffust men levande intryck som uppenbarligen starkt attraherar fisk. Dessutom är vattnet på våren i strömmar högt och inte alltid så klart och öringen hungri, så det finns inte alltid skäl att binda en mer bildlik imitation. Bind gärna kroppen lite löst, så att dubbingfibrer spretar ut och ger intryck av genomskinlighet. Att kroppens mittsektion ska vara röd är väl inte helt nödvändig men tycks öka flugans attraktionsförmåga på fisken.

Särdragen, det suggestiva intrycket, och flugans läge och rörelse på eller kanske hellre halvdränkt i vattenytan gör major Roberts mönster till en allround fluga väl värd att installera i flugasken.

Bibio marci – hona. Storlek upp till 14 mm längd och lite större än hanen eftersom honan bär på äggen. Huvudet är mer tillplattat och mindre än hanens.

Mer snarlika imitationer

GIVETVIS KAN VI åstadkomma mer förebildslika eller naturnära imitationer än major Roberts enkla men väl fungerande kreation. För alla som uppskattar att binda och fiska mer förebildslikt, så har vi komponerat ett mönster för *Bibio* eller, som vi med framgång har använt sedan slutet av åttiotalet. Det har brukats flitigt och bevisat sin attraktionskraft på fisk i olika typer av vatten i hela Europa. (Du har bindbeskrivningens alla steg i text och bild på nästa uppslag).

Kroppen görs av segment från svart stjärtfjäder från tupp. När dessa lindas åstadkommer de små fiberstrålarna det intryck som liknar insektens ludenhet. Samma effekt kan man få genom att använda material ur påfågeln svarta vingfjäder. Stjärtfjäder av fasan är också användbar, dess herl är ludna genom sina små fibrer och är tillräckligt långa men infärgningen av dem kan vara besvärlig.

Vingarna representeras av två hackelfjädertoppar från tupp- eller hönsnacke färgade mörkt dun (grå). Vingarna binds in i deltaform, liggande platt över kroppen och vinklade snett utåt/bakåt som är den vanliga hållningen hos en insekt som kraschlandat i vattenytan. Ta en titt på stora bilden på sidan 11 och lägg märke

Bibio marci – hane. Kroppslängd upp till 12 mm. De mellangrå vingarna är i vila lagda platt utmed den slanka bakkroppen. Thorax, framkroppen och huvudet är bulbigt format med stora facettögon. Benen är långa kraftfulla och ludna.

till de utbredda vingarna och spretande benen.

För att täcka thorax använder vi svart foam (polycelon). Den bästa sorten är mjuk och har många bubblor i strukturen. Undvik att pressa foamen, så att inte för många bubblor förstörs, det är ju i

huvudsak den här delen som håller flugan flytande.

Benen är en viktig detalj i den här imitationen – de består av minkhår, färgat svart. Täckhåren är långa, styva och spretar ut från framkroppen medan den mju-

Fortsättning nästa uppslag

Bibio

Fortsättning från föregående uppslag

kare underullen ger silhuett åt den kraftfulla thorax. Ett scharlakansrött (scarlet red) inslag av dubbing i framkroppen är synligt underifrån och vi upplever att det förstärker flugans dragningskraft.

Om du känner för det kan du binda in ett par hängande bakben. Knän på dem kan åstadkommas på två sätt:

- genom att helt enkelt slå en knut på svart herl innan du binder in dem
- eller att slutligen, efter att ha bundit in raka herl, hålla en uppvärmd pincett om herlet några sekunder och på så vis skapa illusionen av en led som vinklar benet.

Bindmaterial ...

... i den ordning de binds in:

KROK: 12–14, torrflugekrok – vårt val är kortskaftad TMC 531.

BINDTRÅD: svart 12/0.

KROPP: sektioner ur svart stjärtfjäder från tupp.

VINGAR: hackelfjädertoppar från tupp eller höna, i färg dark dun (mörkt grå) ryggtäckare thorax: svart foam (polycelon).

THORAX: ett litet inslag av klarröd (scarlet) dubbing.

BEN: svarta täckhår från mink inbundna med ögla (kan ersättas med svart tupphackle).

HUVUD OCH ÖGON: den återstående, fram-

skjutande, delen av foamen som är rygg-täckare, trimmas 2 mm från krokögat.

Bindbeskrivning

1. Fäst bindtråden och linda den till en aning in på krokböjen och fäst in spetsarna av 6–8 segment av svart stjärtfjäder från tupp.

2. Fatta med fingrarna om bindtråden och fjädersegmentens rotända och tvinna samman dem i motsols riktning. Bindtråden säkrar fibrerna och förstärker slitstyrkan hos kroppen och gör att ingen ribbing behövs.

3. Linda de med bintråden tvinnade fjädersegmenten framåt och forma kroppen, tills 60% av krokskaftet är täckt.

4. Bind in vingarna liggande platt och korslagda i vinkel (deltaform), i längd så de sticker ut ett stycke bakom kroppen.

5. Efter att vingarna säkrats och justerats i rätt läge med bindtråden, binds en 3–4 mm bred remsa foam in vid vingfästet.

6. Linda och forma högst halva framkroppen med klarröd dubbing. Lämnna tillräckligt med utrymme för det material som skall bilda resten av framkroppen och benen. Gör en bindtrådsögla/slinga för minkhåren.

7. Fördela minkhåren med underullen jämnt utmed bindtrådsöglan och låt täck-

håren, benen, sticka ut längre åt sidorna. Det behövs ungefär 15 mm av den här skapade »chenillen«.

8. Enklaste sättet att snurra eller tvinna ihop dubbingslingan är att använda en så kallad dubbing twister, men tänk på att inte tvinna för hårt, eftersom tråden då kan brista.

9. Linda »chenillen« och forma den återstående delen av thorax. Stryk fibrerna bakåt efter varje varv, så att de inte stängs inne utan spretar fritt.

10. På ovasidan av thorax pressar du minkdubbingen jämnt ut åt båda sidorna och viker foamremsan framåt så den täcker ullen. Säkra foamen med några bindtrådsvarv och ett par knutar på undersidan.

11. Forma huvudet med ett stycke av den framförliggande foamen och avsluta flugan 2 mm från krokögat med några bindtrådsvarv och några whip finnish-knutar.

Minkhåren med underull kan alltså, utan större kvalitetsförlust, ersättas av svart tupphackle och svart dubbing.

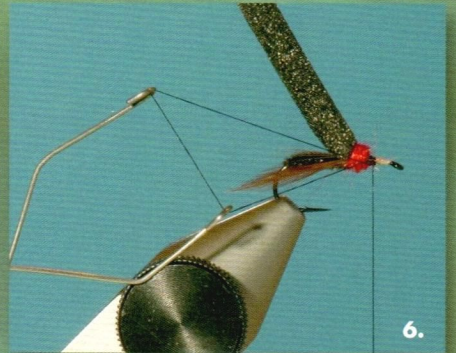
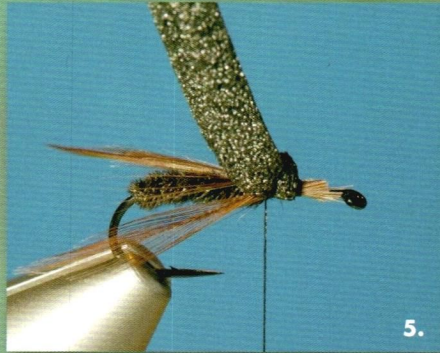
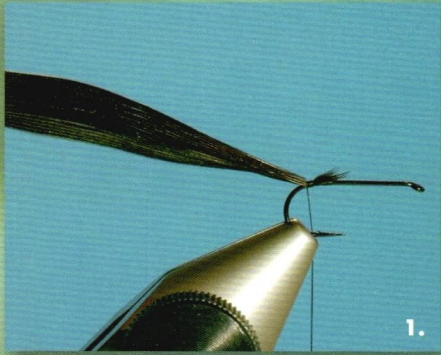
Vill du binda än mer naturtrogna imitationer så är ett naturligt tillägg det så typiska nedhängande bakre benparet. Fiskemässigt sett fungerar dock mönstret väl så bra utan den detaljen. Nämnas bör att *Bibio marci* är helsvart och alltså i imitationshänseende egentligen inte behöver ha något inslag av rött.

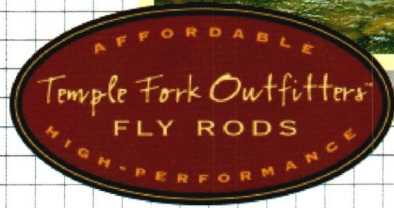
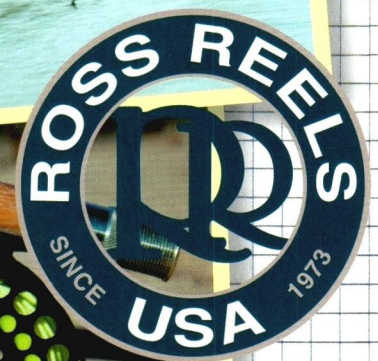
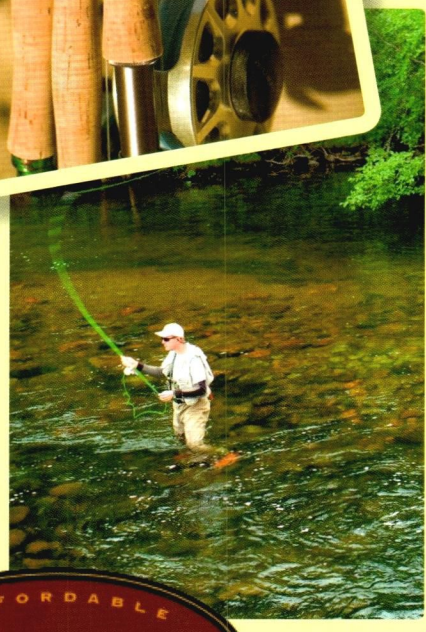
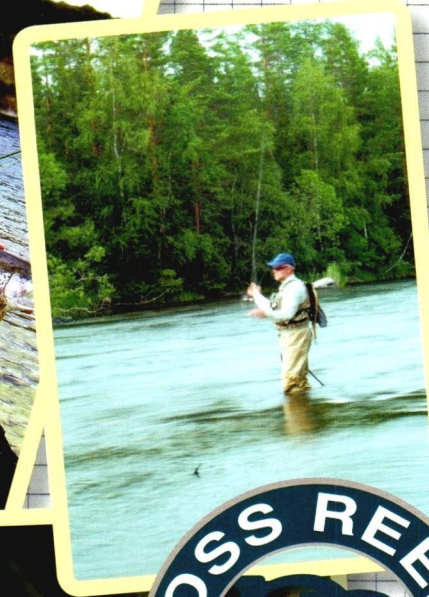
Hårmyggor av andra arter och framför allt i mindre storlekar förekommer även längre fram på sommaren och det kan vara en bra idé att komplettera uppsättningen Bibio-imitationer med några på krok storlek 16.

Fiska gärna imitationen ofettad, så att thorax (polycelonfoamen) fungerar som flytväst medan resten av kroppen hänger ned under ytan, det brukar utöva extra lockelse på fisken och få även svårtrugad sådan att falla till föga.

NADICA och IGOR STANCEV bor i Makedonien och är sedan lång tid etablerade internationellt som flugbindare av yppersta världsklass. De har medverkat i flugfiske i Norden under 2007 med artiklar om nattsländor i nummer 3 och om fjädermyggor i nummer 4.

TEMPLE FORK OUTFITTERS

Nu 2:a på försäljningslistan i USA över sålda flugspön 2007 (vi har även 1:an, Sage, i butiken)

NYHET 2008 - AXIOM - ny het serie flugspön med blixtnabb, djup aktion

ROSS REELS

USAs största tillverkare av flugrullar! Enastående kvalitet och design. Med världens bästa bromssystem? Genom bättre planering av inköpen från ROSS REELS kan priserna på Momentum, Evolution, Rythm, CLA, Cimarron, Flywater, och Flycast sänkas med 20%.

Flugfiskemässan

24 maj

CBS!!

Borlänge

Världsnöhet!

DANIELSSON®

FLYROD

Kom & provkasta

Loop
Guideline
ORVIS
C&F
Scientific Anglers

Patagonia®

TFO™

Ross Reels

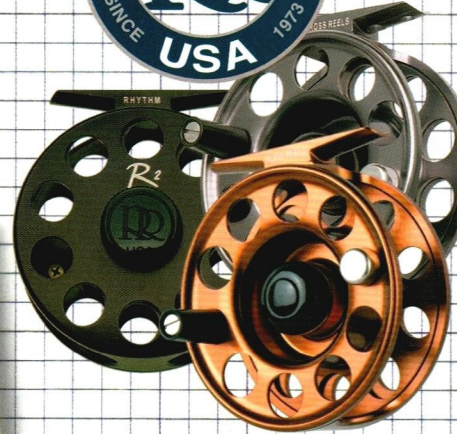

Catering (compniet
(gott käk!))

Butiken även
öppen på söndag

kl 10-16

Kast kurs
med
Mattias Drügge
På söndag
25/5

Kast demo
med
Tellis från
Loop

Kom till Flugfiskemässan i
Bomsarvet, Borlänge i Dalarna,
lördagen den 24 maj.

Träffa de större leverantörerna som t ex:
LOOP, GUIDELINE och PATAGONIA® (hämta
då nya PATAGONIA® flugfiskekatalogen 2008,
rykande färsk direkt från tryckeriet).

Smaka på CATERING COMPANIETS läckerheter
och mingla med andra seriösa flugfiskare....

capricorn.se

Våröring i skiftande väderlek

TEXT OCH AKVARELLER: FRANK HJORTBERG

Vädrets makter är i allra högsta grad avgörande för fiskelyckan. Inte minst gäller det kustfisket efter havsöring. Olika väderfenomen, såsom vindar, strömmar och ljusförhållanden, påverkar i hög grad havsöringens beteende och huggvillighet. Någon har sagt att västerhavet är ett ombyttligt tillstånd mer än en plats.

Utsikten mot vattenmassorna är aldrig statisk, utan i ständig förändring. Beträffande väderlek är det få månader som är så skiftande som april. I denna månad kan kontrasterna vara stora; snö och frost efterföljs av värme och stigande temperaturer. Dagarna blir längre och nätterna kortare. Solen värmer efterhand upp havet och livet återvänder på grunt vatten. I maj har grönskan slagit ut på träden och stegen och sinnet har av fisket blivit lättare.

NÄR KLOCKANS SIGNALER väcker mig i gryningen är de goda föresatser jag hade under gårdagskvällen som bortblåsta. Tröttheten tar ut sin rätt. Efter ett par koppar kaffe står det dock åter klart för mig att det idag är min havsöringspremiär på västkusten. Natten har för ovanlighetens skull varit stjärnklar och kall med frost i gräset. Annars har mestadels regnet pisakat mot husets panel under den milda vintern som passerat. Jag tittar ut genom fönstret och ser att frosten snart kommer att tina bort på altandäcket. Termometern står på nollgradigt. Ledig, med några dagars aprilfiske framför mig, bidar jag min tid. Det är ingen idé att hasta ner till havet. Så länge lufttemperaturen är lägre än vattentemperaturen är det svårfiskat. Det kommer också att ta sin tid innan vikarna värms upp och öringarna börjar hugga. Ju högre solen står på himlen desto effektivare värms vattnet upp. Under en dag kan solen värma upp vattnets ytskikt 3–4 grader.

Vid den här tiden på året är också mina aktiviteter inomhus ett slags fiske. Befinner jag mig framför ett fönster är det lätt hänt att jag tittar åt vilket håll vinden rör sig i träden. Barometern som hänger på väggen bredvid

ytterdörren ägnas en del uppmärksamhet och jag tar med intresse del av väderleksrapporter. Kanske ringer jag någon vän för att få eller ge ett tips om var fisket är bra. Dessutom bläddrar jag i fiskedagböckerna för att se om jag kan utläsa någon ny värdefull information mellan raderna. Också fisketurer utan fångst har något att säga om öringens vanor. Ur fångstsynpunkt är det få dagar, under säsongen, som är helt igenom bra. Det finns dock gott om korta stunder som bjuder på fint fiske.

Jag sitter vid köksbordet och plockar i flugaskarna. Strax intill mig, utanför fönstret har trädgårdens talgoxar och nötväckor samlats kring fågelbordet och fröpåsarna som hänger i träden. Liksom småfågellarna samlas också havsöringen, så här års, vid fläckar där det finns föda.

Oavsett väder och vind skall det i nuläget gå att hitta öringen i de grunda vikarna.

Normalt är april den månad på året då flest öringar befinner sig i havet. Olika vårsars fisken skiljer sig dock från varandra beroende på om vintern har varit sträng eller mild. Efter stränga vintrar brukar jag inleda mitt havsöringsfiske i strömmande vatten eller vid någon åmynning. Under kyliga förhållanden har havsöringen behov av sötvatten. Fisken får problem med ämnesomsättningen om vattnet är för salt. När havsvattentemperaturen ligger under fem grader är sötvatten en förutsättning för att den skall kunna reglera sin saltbalans och tillgodogöra sig föda. Årets milda vinter har dock gjort att många sötvattensområden tidigt har nått en temperatur på över fem grader. Därför borde havsöringen också gå att fånga på öppna kustområden med en hög salthalt. I slutet av mars gjorde jag mitt sedvanliga, årliga besök vid skånska Nybroån. Intrycket var att öringen lämnat ån tidigt, trots att den i jakten på föda fortsätter göra sporadiska visiter i åns nedre delar långt in i april. Tendensen tycks vara att klimatet blir varmare. Som en följd av miljöförstörelsen och den globala uppvärmningen lär vintrarna bli fortsatt milda.

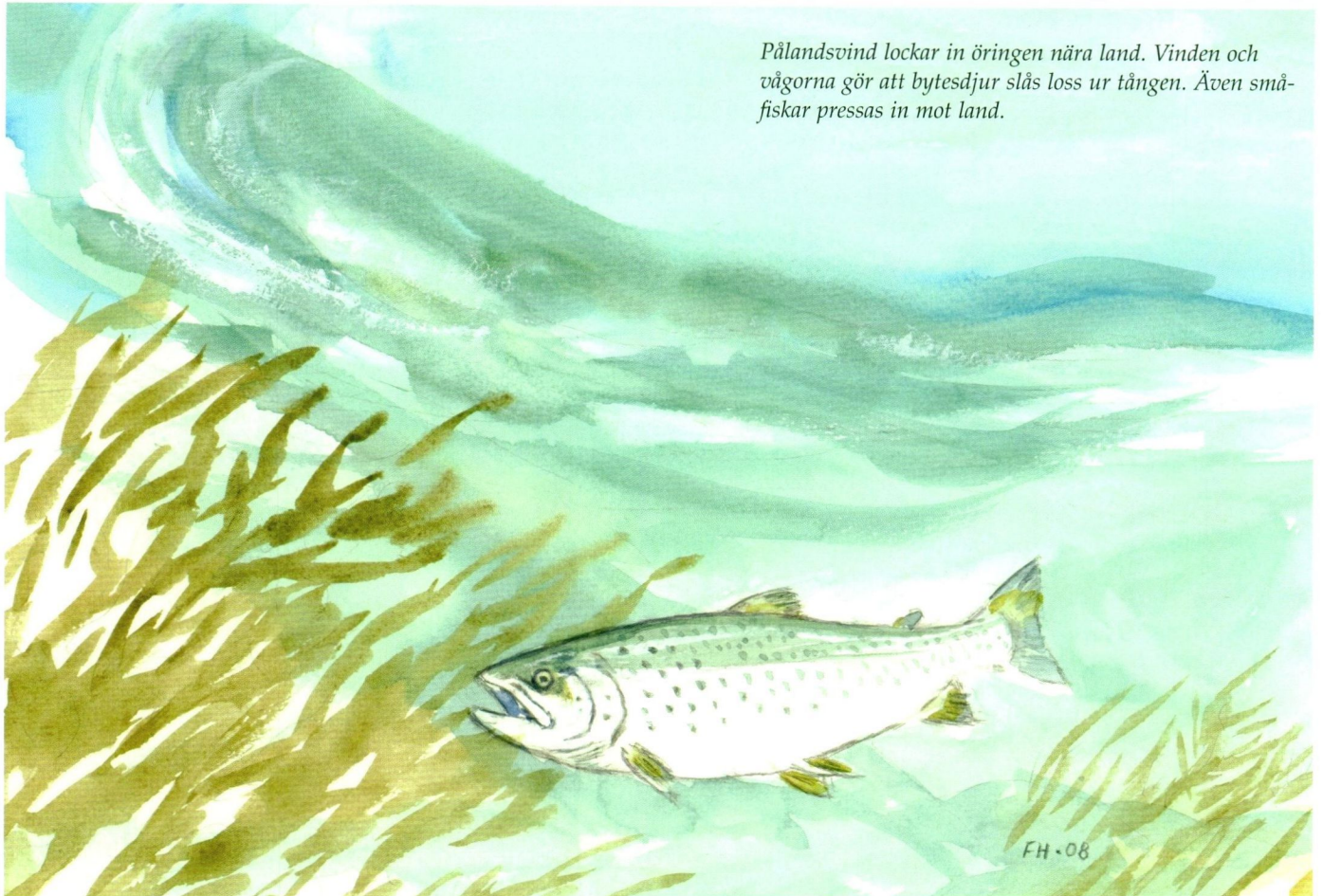
Ostliga vindar

SKYARNA KOMMER och går. På förmiddagen beger jag mig till en stor och grund sandvik. Där den buktar in på sin nordsida blir jag sittande en stund. Vinden kommer från inlandet. Den rör sig från sydost över åkermark och strandängar och tycks gå på tå över vattnet. Solen tittar åter fram mellan glesa molntussar och är mer än välkommen. Den gångna vintern har ljuset nått över trädtopparna ett par ynka timmar om dagen. Det är inte konstigt om man är svältfödd på ljus. Vågorna rör sig lojt mot min fiskeplats. Vinden gör vattnet glasklart. Botten framträder tydligt ute i den grunda viken. Turkosa sandfläckar skimrar i solen mellan mörkbruna tångruskor. I väster ligger några knubbsälar uppkrupna på sina favoritskår. Orörliga som statyer mot horisonten är de lätta att förväxla med svarta, blankpolerade stenbumlingar. Vid elvatiden vadar jag försiktigt ut i bukten och lägger mina kast mot ett större bälte av blåstång. Små blanka havsöringar hugger i vart och vart annat kast och återutsätts med varsam hand. Plötsligt vrider vinden till ost. Vindvridningar i ostlig riktning kommer i regel hastigt, till skillnad från sjöbris som kommer smygande sakta. Huggen avtar direkt och kallvinden får händerna att domna. Det av solen uppvärmda ytvattnet som fraktats mot min fiskeplats är nu på väg ut till havs. Vattentemperaturen sjunker marginellt, men öringen känner genast av förändringen. Motsols vindvridningar är sällan bra för fisket. Det betyder att sämre väder är på gång och enligt min erfarenhet är havsöringen ingen lågtrycksfisk, även om mulen väderlek och ruskväder gör fisken mindre skygg. Trots att det är skönt att vara ute är det ingen idé att trötta ut sig om man förlorar tron på fisket. Det är lika bra att vända hemåt för att vila några timmar.

På eftermiddagen tar jag mig åter till vattnet. Familjens svarta, schäferlika blandrashund – Diana – gör mig sällskap. Sedan hon var valp har hon följt med mig på fiske. När jag greppar flugspöet viftar hon förtjust på svansen. Vinden har vridit till nordost. Något som är bättre än ren ostlig vind. Så länge vinden inte blåser rakt ut från land går det att hitta strandavsnitt som fångar upp det varmare ytvattnet. Att fiska med vinden mot sig är eftersträvansvärt så här års. Öringen följer mestadels vinden och vill vara där vattnet är som varmast. Därför går jag i lovart, på motsatta sidan av viken som jag fiskade i tidigare under dagen. Jag följer den steniga stranden ut mot udden av viken. Förmiddagens blå himmel har blivit tenngrå och ger ifrån sig ett disigt och dämpat ljus. Längre bort mot horisonten drar ett ejderstreck över havet. Klipporna skiftar färg av en tilltagande luftfuktighet. All världens gråskalor tycks finnas i skärgården.

Det stramar till i fluglinan. Hemmavattens första öring över minimimåttet låter sig fångas och krokas av. Ytterligare några skapliga öringar hugger på min Mickey Finn. Att februari och mars har varit milda månader syns på fiskarnas kondition. De tycks ha fått i sig en del näring under vintern. När vintern varit sträng brukar fisken vara i mycket sämre kondition. En av de öringar jag fått behåller jag, då den är särskilt fin. Fjällen lossar lätt från dess blanka sidor. Kanske har den för en tid sedan kalasat på borstmask. Den stora borstmaskleken är vid det här laget över. Den milda väderleken skapade

Fortsättning följande uppslag

Pålandsvind lockar in öringen nära land. Vinden och vågorna gör att bytesdjur slås loss ur tången. Även småfiskar pressas in mot land.

Våröring ...

Fortsättning från föregående uppslag

de rätta betingelserna för deras fortplantning redan någon vecka före öringpremiären.

Det börjar snöa. Havet mörknar och står i en bjärt kontrast till vitnande klippor och skär. Diana vaktar öringen jag fått och blickar ut mot en snötung horisont. Så har man åter fått det bekräftat att öringen tänder till i samband med snöfall. Detta har flera erfarna havsöringsfiskare intygat i litteraturen. Anledningen till att öringen tycks bli extra huggvillig strax innan och under snöfall sammankopplar de med att lufttryck och vattentemperatur kan stiga något vid sådan väderlek. Jag värmer händerna i hundens päls och tänker att den mörka tången ute i viken också drar till sig värme. Skärgården, urtidslandskapet tycks bli tystare av snön. Medan jag vandrar hemåt övergår snön i regn. Klipporna blir såphala. Plusgrader håller åter årstiden i schack.

Västliga vindar

DAGAR FÖLJER med ljumma, måttliga syd- och sydvästvindar som bjuder på fint fiske. Då vinden kommer snett in mot kusten från sydväst eller nordväst är fisket särskilt bra i läkanterna. Förmodligen sammanhänger det med att en del av öringens bytesdjur samlas där. När solen värmer havet uppenbarar sig guldbruna och olivgröna tångräkor i blankvattnet. Gula marabou- och kaninhårsflugor, eller »kycklingar« som jag kallar dem i påsktider, har fiskat mycket bra. Nu får de dock lämna

plats åt mer ekologiska flugmönster i neutrala färger.

Det kommer även dagar då västan är alltför hård för att det skall vara någon idé att fiska. Vågorna dånar mot klipporna. Vitskummande bär de med sig stora sjok av sjögräs och tång som kastas upp på stränderna. Vattnet grumlas kraftigt. Öringen är inaktiv, står och trycker i lä eller har gått ner på djupare vatten. Havsöringen anstränger sig inte i onödan. Förmodligen kostar det en del energi för fisken att parera höga vågor på grunt vatten. Så klarnar det upp och västvinden bedarrar. Nu är det definitivt läge att fiska. Förutsatt att det inte är kalla vat-

När solen värmer havet, en bit in i april, uppenbarar sig gyllenbruna och olivgröna tångräkor i blankvattnet.

tenmassor som under våren väller in mot land är västlig vind en gynnsam fiskevind. Vid ren pålandsvind trycker havet på in i de flesta vikar. Västlig vind pressar in bytesfisken mot land och gör att vegetationen under vattnet rör på sig. Kräftdjur och andra organismer som aktiverar småfisken slås av vågorna loss ur tången. Bytesdjur som rör sig i det fria lockar havsöringen att jaga nära land. När den värsta sörjan i vattnet har sjunkit undan går jag ner till sjön, men jag är inte ensam. Också nätfiskeveteranerna vet alltför väl när det är mödan värt att lägga i garnen. När öringen börjar röra på sig och vattnet samtidigt är grumligt fiskar näten som bäst. De två äldre männen bär med sig sina nät i plasthinkar och är klädda i galonkläder. Utombordaren går i gång på deras eka som är byggd med specialtillverkade relingar att hala hem garnen över. Snart tar den sig förbi några holmar i väster och kommer ut där vinden friskar i. Den lilla farkosten försvinner i en vågdal och kommer upp igen, rundar spetsen på en långsträckt halvö och försvinner ur synhåll. Förmodligen lär de lägga sina nät i någon av vikarna därute. Samtidigt upplever jag själv vårens hittills bästa fiske. Öringar far runt på det grunda vattnet och jag ser öringrygggar som skär genom vågorna på väg in i viken. 1,7 kilo väger den största öringen jag får under kvällen. Det är svårt att se sig mätt på den vackra

fisken. I den ännu ganska höga sjön och det halvgrumliga vattnet har den uppehållit sig på ren sandbotten. Öringens pigment har antagit färg som omgivningen, dess rygg är grågrön som bottnen och vattnet.

Stiltje, sol och lågvatten

UNDER SISTA veckan i april kommer värmen. I trädgården lyser det ensamma körsbärsträdet vitt, i full blom. Björkarnas blad är stora som musöron. Jag promenerar ner genom skogen där huggorm nyligen har visat sig på stigen. Skogen är ung, knappt femtio år. Vid sekelskiftet var Halland liksom Bohuslän till stora delar hedlandskap. Skogar höggs ner och användes som bland annat bränsle till bostäder och som virke till skepp och trankokerier. De sistnämnda byggdes under den stora sillfiskeperioden. När jag kommer ut ur skogen möter mig ett vindstilla hav. Vattnet är klart och lågt. En mörk fuktrand på klipporna och havstulpaner som befinner sig ovanför vattenytan vittnar om att havet har sjunkit undan för ett par timmar sedan. Det är då jag skulle ha varit här. Ebb och flod påverkar i hög grad fisket efter havsöring, något som också ofta betonas i litteraturen. Min erfarenhet är att just fallande vatten ger störst chans att komma i kontakt med fisken. När vattnet är på väg att sjunka

Fortsättning nästa sida

Några flugmönster för våröring

Tångräka

KROK: Krum streamer (t ex Tiemco 200R eller Partridge salwater shrimp) strl 10–4.

BINDTRÅD: Tan eller klar.

ANTENNER: Två ljusbruna av gummi.

STJÄRT: En liten bunt kaninhår i guldbrun grizzly samt två strån crystal flah i färgen roth beer.

ÖGON: Kulkätting, bindes in under krokbojen.

RYGGSKÖLD: Klar eller ljusbrun plastremsa som vikas över kroppen.

KROPP: Kanin i guldbrun grizzly, spinnes i dubbingögla och lindas kring krokskaftet.

RIBB: Koppartråd som viras kring

kroppen och håller ryggskölden på plats.

ALTERNATIV: Flugan kan även bindas med olivgrönt material.

Tångloppa

KROK: Krum streamer (t ex Tiemco 200R eller Partridge saltwater shrimp) strl 12–8.

BINDTRÅD: Brun eller rödbrun.

BUTT: Fluorescerande rödororange plast.

KROPP: SLF-dubb i färgen koppar, spinnes i dubbingögla och lindas kring krokskaftet.

RYGGSKÖLD: Flat, brun larva lace.

ALTERNATIV: Flugan kan även bindas med olivgrönt material.

Spigg

KROK: Streamer med stort gap (t.ex. Partridge J S sea streamer eller Kamasan B830) strl 10–4.

BUK/KROPP: Bygg upp spiggens karakteristiska breda buk genom att binda fast vita garnbitar längs med krokskaftets undersida. Över denna dubbas icedub pearl. Därefter träs en bit mylarslang pearl över buken och fixeras med klar bindtråd.

VINGE: Brun ekorrstrimla (som har en kortare hårlängd än kaninstrimla). Bind fast den med brun bindtråd vid huvudet och med fluorescerande röd bindtråd vid krokbojen.

Våröring ...

Fortsättning från föregående uppslag

börjar havsöringens bytesdjur röra på sig, vissa av dem riskerar att bli kvar på torra land om de inte hittar nya gömställen. Tångloppor och andra bytesdjur exponerar sig för öringen och ger den ett övertag som den inte är sen att utnyttja. De rikligt förekommande tånglopporna är en viktig föda för havsöringen. Liksom spigg finns de på grunt vatten året runt, också när det är som kallast. I en tångruska kan det finnas hundratals tångloppor. I förhållande till sin storlek har de ett högt näringsvärde för fisken. Dessutom bör det vara lättare för öringen att fånga en tångloppa i jämförelse med en snabb liten fisk.

Under några dagar är vädret detsamma, vilket har en negativ inverkan på fisket. Ett högt tryck med sol och stiltje gör öringen extra försiktig. Att vada ut i vattnet eller kasta för mycket medför endast att man skrämmer fisken. På stenigare, djupare kustavsnitt, där öringen har tagit ståndplatser, kan det vara lönt att blindfiska. På grunt vatten bör man dock fiska ekonomiskt och helst inte kasta förrän man ser en fisk. Det är nu på sin plats att använda en lättare utrustning och mindre flugor. I flödande solljus är det svårt att få något mitt på dagen. Oftast är det bäst att under sådana förhållanden koncentrera fisket till morgon och kväll. Under dagtid promenerar jag utan att ha flugfiskeutrustningen med mig. På skuggsidan av ett berg skrämmer jag vid två olika tillfällen under veckan ut en öring som står alldeles intill land på exakt samma ställe. Vid ett annat tillfälle ser jag mitt på dagen flera öringar som kretsar runt på en halv meters djup. På kvällen återvänder jag till platsen och har ett fint fiske. Platsen som jag oftast har gått förbi utan att fiska kommer jag att fästa större uppmärksamhet vid i fortsättningen.

Maj månad

MAJ MÅNAD ÄR HÄR med grönska och försommarvärme. Det finns ett nytt, intensivare ljus i skärgården. På skären står strandskator och måsar cirklar runt i skyn. Gränsen mellan att vara inne och att vara ute har för min

Spigg och tångloppor finns på grundbotten året runt.

del suddats ut en del. Efter en månads fiske har ansiktet blivit solbränt. Någon som inte sett mig på ett tag frågar om jag har varit utomlands, på varmare breddgrader. Till de positiva hälsoeffekterna av fiskandet hör även att en del kilon lämnar ens kropp. Havsöringarna har däremot blivit fetare av den allt rikligare tillgången på föda. Detta faktum har också gjort dem mer svårtrugade. I mina hemtrakter går det att följa havsöringens uppehållsplatser genom att studera knobbsälarna. När man ser sälens karakteristiska huvuden längre ut i havsbanden, på djupare vatten kan man vara säker på att också öringen gjort dem sällskap. Med den tidiga våren och en vattentemperatur som nu ligger över tio grader har öringen börjat uppsöka sommarplatserna. De långgrundda bottenarna längst in i fjordarna blir efterhand alltför syrefattiga för öringen. Grunda, näringsrika vikar som snabbt sluttar mot större djup, med syrerikt och svalt vatten, är dock intressanta för fisken. Ju varmare det blir i vattnet desto angelägnare blir det för öringen att ställa sig där vattnet rör på sig. Strömsatta uddar och sund, utsidan av holmar, samt grynnor kring vilka vattnet bryter och syresätts är platser som havsöringen gärna uppsöker under den varmare delen av året.

Efterhand koncentreras fiskens huggperioder också till de mörka timmarna av dygnet.

En bit in i maj är den enklaste och lättillgängligaste fiskeperioden över. Nere vid havet ser jag cirkelformade rörelser på vattenytan vilka vittnar om att näbbgäddorna intagit vikarna för att leka. Under näbbgäddornas lek sker det, enligt min erfarenhet, en tillfällig försämring av öringfisket. Kanske stör näbbgäddorna öringen som nu också förflyttar sig över större ytor i jakten på småfisk. Den båtburne fiskaren har i maj fördelar när det gäller att hitta öringen. Vissa öringar tycks dock ha en benägenhet att ta ståndplatser och bli relativt stationära. I strömsatta sund där det finns gott om föda verkar öringar kunna bli stående ett bra tag.

I ÖVER 20 ÅR HAR ELGECO
levererat bra prylar till flugfiskare.
Firas med en massa bra erbjudanden.

Se hemsidan www.elgeco.se

DET MESTA FÖR SPÖBYGGET !

Bl.a. egna suveränt bra klingor. Bl.a. något
av det bästa för laxflugfisket i 13'6" och 15'.

Mycket flugbindning, verktyg, material & krok.

Shakespeares Linor till kalaspriser !

Ex. Worcestershire 32m. DT linor - 360:-

Mycket bra startutrustningar som tagits fram
genom samarbete med Sportfiskarnas
kastinstuktörer.

Bronsåldersgatan 66
421 63 Västra Frölunda
Tel. 031-473560

E-mail elgeco@elgeco.se

Genuina
flugfiskeprodukter
Handla din utrustning i vår
onlinebutik

**Kolla in våra nyheter
som kommer under våren!!!**

Regorius
Fly fishing

www.regorius.com

Det går även bra att beställa vår produktkatalog
på telefon 0243-79 17 77
eller via mejl: order.regorius@gmail.com

Regorius Fly Fishing Box 812 781 93 Borlänge

**Stöd Gustaf Ulfsparras Stiftelse
och fiskevården
i Emån!**

www.gustiftelse.se

Tännån

Flugfiske och boende
www.nettanskog.nu

SÖKER NI FISKRÄKNARE?

BESÖK OSS PÅ
www.procounter.com

**Ronnie
Eriksson**

Flugor för öring,
harr, regnbåge,
lax och gädda.

Prislista via e-post eller brev.
Klackstugan, Masbo 93
81630 Ockelbo 0297-41310
070-530 05 42

ronnieeriksson@telia.com
www.ronnieeriksson.dinstudio.se

Tillfälle för bambuentusiater!

Flugspön byggda av mig under vintern finns nu att köpa inför
säsongstarten. Längder från 7' till 8'7" och i linklasser 4 till 7.
Splicade, hålbbyggda och »nodeless«. Några med traditionella
nickelsilverholkar finns också.

30 års erfarenhet som bambubyggare
garanterar hög kvalitet och säkert köp.

Är du intresserad – ring eller skicka e-post för mer information.

Ingemar Bengtsson, tfn. 0451-15320

E-post: ingemar.bengtsson2@comhem.se

**FISKE-
GUIDER**

till Norwegian Fly Fishers Club!
Vi behöver kunniga guider under
perioden juni - augusti till våra
sträckor i Gaula. Kunskaper i
engelska är ett krav.
Info: Manfred Raguse
www.nfc-online.com

Vattenföringen har stor betydelse för laxens beteendemönster, om den saken råder inget tvivel (se även FiN nr 5/6 2005). Men hur påverkar övriga förhållanden som vädertyp, vind, ljus och temperatur laxen och fisket?

Vindflöjeln visar vilket håll vinden kommer ifrån – en nog så viktigt att hålla koll på för en laxfiskare.

TEXT OCH FOTO: JAN JOHANSSON

»Det kennes som laksevær«

ERFARENHET GER VISDOM, heter det. Tidigt i min karriär som laxfiskare förundrades jag alltid över hur enkelt allting kunde se ut när någon av bygdefiskarna kom ner till älven. De verkade alltid komma i rätt tid och till rätt plats – det var John Fiske, Lars Skjølvold, Gunnar Solheim och Fredrik Rindal, för att nämna några namn från Rindal och Øvre Surnadal. I sammanhanget kan också fiskare som Clarus och Peder Furu från Furugrenda i Sunndalen framhållas.

Efter dagar av frånvaro kom de liksom från ingenstans och gick med bestämda steg till ett visst parti på valdet, inledde fisket och ofta dröjde det inte länge förrän någon hade fisk på. Det jag hade hållit på med i dagar ordnade dessa bygdens söner på någon timmes fiske.

Många gånger tyckte jag att livet som laxfiskare var orättvist. Själv hade jag dessutom färdats långt med buss, tåg och åter buss för att komma fram till det norska laxriket. En resa som på den tiden tog ett dygn i anspråk tar i dag med bil bara 10–12 timmar.

Åter till våra bygdefiskare. Hur bar de sig åt? Vad gjorde de som inte jag kunde? Vattenföringen var ofta gynnsam och jag sökte laxen med samma flugmönster och krokstorlekar som bygdens fiskare och jag tyckte själv att flugkastningen gick hyfsat bra – men framgångarna uteblev ofta.

Det var något annat som gjorde skillnad. Det bygdefiskarna hade kunskap om var förutom vattenföringens roll också hur viktigt det är att tolka rådande yttre förhållanden på rätt sätt. Detta var något som jag som yngling vid tidigt 60-tal inte reflekterade så mycket över.

Det är början på juni i Norge: laxfiskepremiär och griffeltavlans noteringar visar för årstiden ganska goda förutsättningar.

I det tidiga morgonljuset är en blank nystigen *Salmo salar* en härlig syn, där den ligger i det daggvåta gräset intill älven.

En lära för livet

Det som skulle förändra mitt förhållande till de yttre förutsättningarna var en juldag 1962. Jag hade fiskat en hel natt utan någon som helst kontakt med fisk. I och för sig inget ovanligt när det gäller laxfiske, där marginalen emellan fångst och att fiska blankt är hårfin. Med den erfarenhet jag numera har, hade jag knappast varit ute på nattfiske. Detta med anledning av att det var en natt med klarblå himmel och därtill en isande kall ostanvind som svepte ner genom dalgången. I kastbyarna blåste det så mycket att det var vanskligt att fiska med fluga.

När jag tidigt om morgonen avslutade fisket kom Lars Skjølvold mig till mötes. Han fångade min blick och uttryckte:

Ikkje skal du avslutta fiskinga no! Det er no tida er der. Sjå på himmelen ned mot vest, så får du forklaringa. Det er verforandring på gong. Du kan rekna med at innom kort har vi eit luftrykk frå sydvest og med det følger det også overskyet himmel. Det er ei forandring som du ikkje får missa.

Den gode Lars övertalade mig att fortsätta ett par timmar till. Något som jag inte ångrade. Så rätt han hade; det dröjde inte länge förrän den tidigare så klarblå himlen täcktes av ett ljusgrått skytäck. Borta var den iskalla ostanvinden och luften kändes med ens behagligare – eller som Lars uttryckte saken – »det kennes som laksevær«!

Vi skred till verket. Lars började från elvforbyggingen med sin langbambus och en dubbelkrokad Silver Grey i storlek 4. Själv startade jag på den vadbara motsatta sidan lite längre upp i poolen med en Black Doctor i storlek 6, också den på dubbelkrok. På den tiden sökte vi laxen

enbart med klassiska flugor, mönster från den brittiska, viktorska, tidsepoken. Hårvingade flugor gjorde sitt intåg betydligt senare vid de norska laxälvarna.

Vattenföringen var under normalt för årstiden. Även om jag haft en blank natt, menade Lars att det var gott om fisk i området. Trots att vi fiskade var sin sida av poolen, var inte avståndet mellan oss långt eftersom en pittoresk hängbro förbinder stränderna.

Hur blev då morgonfisket? Innan jag var tvungen att passa bussen ner till byn hade vi landat fyra laxar på 7 till 10 kilo! Detta i en älv som tidigare under natten hade varit helt livlös. Visserligen kunde man tänka sig att det hade kommit upp fisk under de nattliga timmarna, men det uteslöt Lars fullständigt med hänvisning till den iskalla ostanvinden. Nej, de laxar vi har fått är fisk som vandrat upp tidigare under veckan, menade Lars.

Vindriktning har stor betydelse

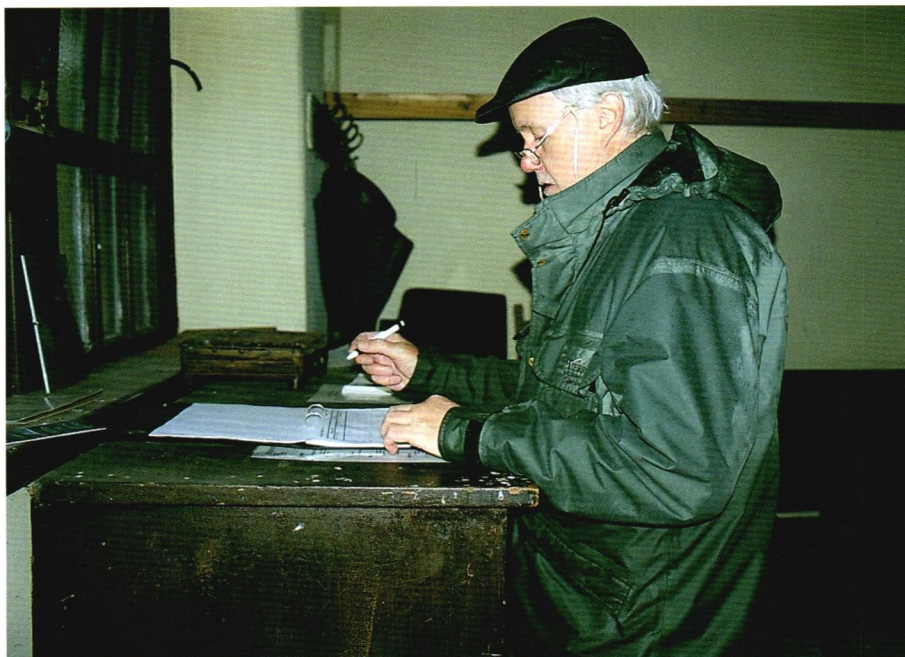
EFTER ETT HALVT sekel som lax- och havsöringfiskare styr de yttre förhållandena i hög grad mitt fiske, även när jag drar iväg till kusten för att söka efter havsöring.

Jag har alltid fört dagboksanteckningar och har dessutom den stora förmånen att driva en laxfiskecamp vid Surna i Norge. Tillsammans har detta givit ovärderlig information om laxens beteendemönster. Ju mer jag studerar mina egna, och tar del av nära vänners erfarenheter, ju mer förstår man att laxfiske är en fråga om strategi, där nyckelorden utöver vattenföring är väder-, vind- och ljusförhållanden.

Utänför min hytta på det norska nordvestlandet har jag ett par flaggvimplar. Varje gång jag skall ta mig en tur ner till älven kollar jag först vindriktningen, samtidigt som min blick läser av himlen. Samma procedur gäller vid mina besök i Skottland. Utänför stugknuten vid River Dee kan jag iakttä en vindflöjel och se vilket håll vinden kommer ifrån.

Det tar sin tid – men när man börjar förstå kopplingen mellan väderförhållanden och laxens och havsöringens beteende blir fisket klart intressantare. Väderysystem med vindar från sydlig till västlig riktning ger gynnsamma förutsättningar, enligt mina erfarenheter från norska och skotska älvar. En studie av egna och den nämnda fiskecampens fångster under 35 år omfattar en totalfångst på cirka 6000 fiskar. Av dessa har inte mindre än 75% av fångsten tagits under ovan nämnda vindriktningar.

Det gäller som alltid att vara på rätt plats vid rätt tid. Ett snabbt omslag med

12	227	THOMSON	1	75	40	310'	310'	KONG	PEARL	40	40
13	228					31'	31'			40	40
14	229	BRIG				26"	26"			36"	36"
15	230	HEW	WOOD	1	40	310'	310'	KONG	PEARL	40	40
16	231					19"	19"			38"	38"
17	232					19"	19"			40"	40"
18	233	HARRIS		2	40	310'	310'	KONG	PEARL	40	40
19	234	COOPER		9	40	310'	310'	KONG	PEARL	40	40
20	235					11"	11"			34"	34"
21	236					16"	16"			35"	35"
22	237					15"	15"			36"	36"
23	238					11"	11"			39"	39"

Att, i likhet med artikelförfattaren, skriva in sin dag i dagboken ger med åren en genuin kunskap.

Från Deeside i början på februari 1982: Notera att John Ashley Cooper har skrivit in sin fångst, vattenföring och vattentemperatur. Han var en av de stora inom laxfisket på de brittiska öarna, känd för flera uppmärksammade böcker.

en temperatursänkande front som kommer från nord eller ost har ofta en passiviserande inverkan på fisken. När man som laxfiskare hamnar i en situation med iskall nordan – eller ostanväder, förstår jag mycket väl de skotska visdomsorden:

*When the wind is in the North
the fisherman goes not forth.
When the wind is in the East
this is no good to man nor beast
When the wind is in the South
Blow the hook to the fish's mouth
When the wind is in the West
the fishing is at its best*

Men det finns också andra uppfattningar kring vädrets betydelse. Den kände brittiske laxfiskaren J. Arthur Hutton skriver i sin bok *Rod Fishing for Salmon on The Wye* (1920):

Our records of the weather do not seem to indicate that this has much effect on the catching of fish. We have caught them in quantities in all sorts and conditions of weather. The conclusion we have come to is that temperature of water, height of barometer, state of weather, etc. matters comparatively little. The one thing that really matters is the height of the water.

Mr Huttons rader skrevs i en tid när laxtillgången var betydligt rikare än i dag, och jag menar att han kanske delvis därför kom att underskatta vädrets betydelse. Visst kan man få lax vid alla väderlekstyper, sådant har hänt även mig, men det går inte på något vis att jämföra med de fångster som görs när de yttre förhållandena är gynnsamma. Vattenföringens betydelse, som J. Arthur Hutton framhåller, är alla sedan länge överens om.

Har vindstyrkan någon betydelse? Ja, dess eventuella inverkan beror nog lite på älvens storlek och karaktär. I de traditionella stora och medelstora laxälvarna med sitt skiftande djup och växlande hårda och svaga strömpartier har fisken i de flesta fall ett tillräckligt skydd. Här har vindhastigheten ingen större inverkan på fisket. I den typen av älvar har jag upplevt att en svag bris från syd eller väst ger fina förutsättningar, det kan till och med få vara vindstilla. Vem som varit med om det minns inte en vindstilla, ljus sommar-natt med behaglig lufttemperatur, vid någon av de norska älvarna.

Men det finns också en typ av älvar

Fortsättning följande uppslag

Vilken kontrast i temperaturförhållande är det inte emellan februarifisket på det skotska höglandet i jämförelse med sommarens laxfiske i Norge.

(Stora bilden) En sommarnatt på det norska nordvestlandet har ett härligt dämpat ljus – och laxen är på gång!

»Det kennes som laksevær«

Fortsättning från föregående uppslag

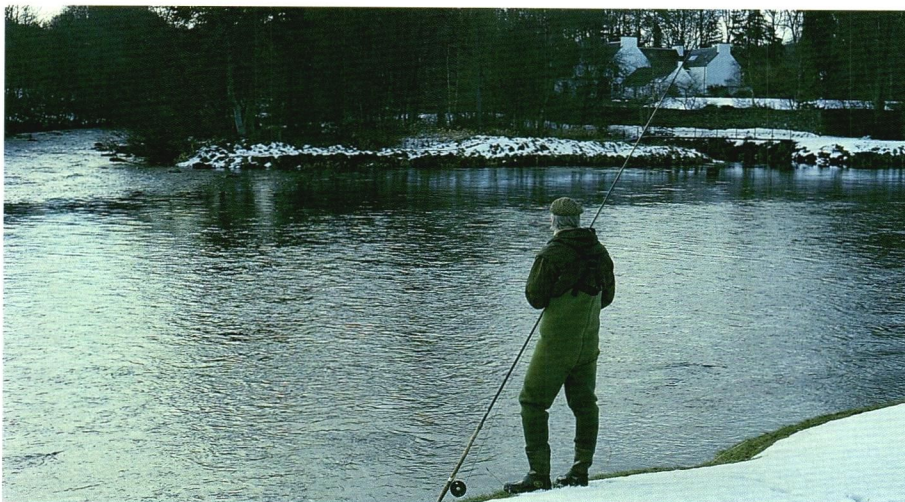
eller partier av älvar som till sin karaktär är lugna och har kanalliknande sträckor. Jag tänker på älvar på det skotska höglandet, som River Helmsdale, Thurso och Hallandale eller Figgjoelva ute på det karga Jæren i Norge. I dessa älvar är en frisk vind som rifflar upp den släta vattenytan att föredra. En älv som är grund och stillaflytande med slät yta innebär att fisken där är extra vaksam och lättstörd.

Jag och en av mina kamrater testade detta för några år sedan i ett trögt parti i älven. Medan jag fiskade av poolen stod min vän på motsatta sidan och iakttog några laxar som var synliga i det låga, ginklara vattnet. Var gång som fluglinan närmade sig någon av fiskarna flyttade de på sig. De gjorde det inte av intresse för flugan, utan skyggade för fluglinan. Så krusade en lätt vind vattenytan och med ens skyggade inte fisken för fluglinan. Vi lyckades till och med att få en lax! I princip ger den vindrifflade vattenytan samma säkerhetskänsla åt fisken som ytan i en älv med ruffa strömpartier.

Inte bara i älvar

DET ÄR INTE bara i åar och älvar det fiskas efter lax- och havsöring. Tar vi färden över Nordsjön till den västliga och nordliga delen av Skottland och sedan vidare över Irländska sjön till Irland finner vi en annan typ av flugfiske. Det jag syftar på är Loch eller Lough fishing (sjöfiske) efter lax- och havsöring. Loch fishing i Skottland och Lough fishing på Irland är ett mycket populärt fiske som bedrivs från båt, där båtmannen håller båten på plats med årorna medan fiskaren söker av de aktuella områdena.

I dessa vackert belägna sjöar krävs en bestämd väderlekstyp för att ge goda förutsättningar. Absolut sämsta möjligheterna erbjuder sjön när den ligger spegelblank utan den minsta lilla krusning på

ytan. Sådana dagar eller perioder är det lönlös sysselsättning att söka locka vuxen fisk till flugan, då den är alldeles för skygg. Sydlig eller sydvästlig bris som rifflar vattenytan bjuder bättre utsikter, särskilt vid mulet väder. Ännu bättre möjligheter ger dagar då det blåser en ganska hård vind. Till och med så hård att det går gäss på vågtopparna.

En sådan blåsig dag fiskade jag för ett antal år sedan Loch Hope i norra Skottland. Vinden var så hård att båtsmannen hade svårigheter att hålla träbåten i läge. Vilket fiske jag upplevde! Jag behövde bara göra korta utlägg och sedan ta in flu-

gan genom vågtopparna. Havsöringen steg och tog både ändflugan och drop-
pern med rykande plask i den gropiga vattenytan. Men det var inte bara havsöring jag kunde glädja mig åt. Vid slutet av dagen kröntes fångsten med en härlig fyrakilos lax! Det var en fabulös upplevelse att fiska fluga från en klassisk gammal träbåt ute på Loch Hope i en sagolik högländsnatur och med Skottlands näst högsta berg Ben Hope i bakgrunden.

Ljuset en viktig faktor

ATT LJUSFÖRHÅLLANDEN har stor inverkan på laxens och havsöringens bitvilja är

ett känt faktum. Själv hälsar jag som tidigare nämnt en lätt överskyad himmel mycket välkommen. Ännu bättre förutsättningar råder i samband med »glimre vær« i kombination med svagt sherryfärgad älv. Begreppet glimre vær brukas i Nordmøre fylke i Norge och kräver sin förklaring. Det är ett väderfenomen som ofta förekommer efter regn i samband med att det tunga molntäcket löses upp. Mellan de återstående molnen glimtar solen från och till fram. När solstrålarna möter vattnet och den regnblöta vegetationen utmed älven bildas ett vidunderligt

Fortsättning nästa sida

»Det kennes som laksevær«

Fortsättning från föregående uppslag

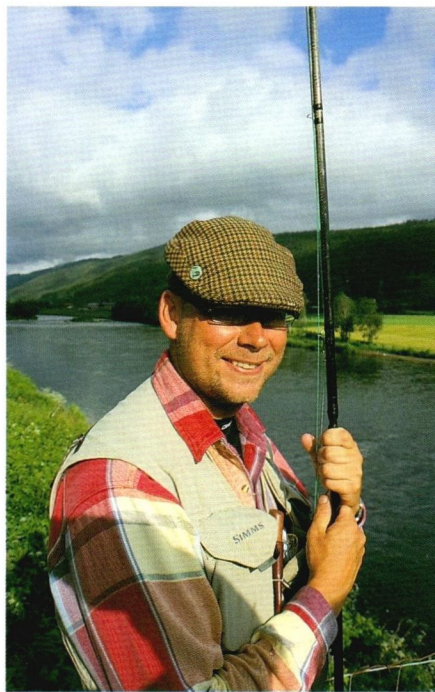
Ljusspel. Den här vädersituationen föder inspiration. Älven är i sjunkande tillstånd efter att gått stor. Luft och vatten är rikt på syre. Glimre vær och färgad älv i kombination med en orangegul Garry är något av det giftigaste som finns, ett sammanhang som medverkar till drömläge!

Nordan- eller ostanvåder är alltså inte någon bra väderlekstyp för flugfiske efter lax- och havsöring. Dåliga utsikter råder också när älven ligger inbäddad i tät dimma, eller skodda som man brukar kalla det i Norge. Fisken är då trög och stilla utan att intressera sig för våra flugor eller att vandra vidare uppför älven. Det är för övrigt inte bara lax- och havsöring som håller sig passiva vid tät dimma, utan gäller även andra djur och fåglar.

Dimma betyder inte alltid att hela älvdalen ligger nerbäddad i ett mjölkvitt töcken. Det förekommer också att dimman visar sig som tunna slöjor utmed dalsidorna eller längs älven. Dessa tunna dimslöjor är lättroliga och har en tendens att snabbt försvinna eller uppstå. Den lät-

tare typen av rörliga dimslöjor skapar inte några större problem, även om förhållandena då inte är helt idealiska.

I de flesta fall är det under den senare delen av den norska lax- och havsörings-

Önskeförhållanden med »glimre vær« och svagt sherryfärgad älv! Det dröjde heller inte länge förrän Håkan Forsén hade landat en flott nystigen lax.

säsongen som dal- och älvdimma förekommer och då oftast under kvällstimarna, under natten och fram till den tidiga morgonen. När dimman ligger tät över älven är det bättre att vänta med fisket än att trötta ut sig med ett meningslöst kastande. Men var uppmärksam! En gyllene möjlighet uppstår nämligen just när dimman lättar sitt grepp över dalen. Med ljusets ankomst blir laxen mera aktiv och då är också chansen till kontakt med fisk genast så mycket större.

Tid på dygnet

LJUSET HAR en koppling till rådande väderlekstyp men har också till skillnaden mellan dag och natt. Vi kommer in på frågan vilken tidsperiod på dygnet som ger bästa möjligheter för ett lyckat laxfiske.

Laxen är en vandringsfisk och som sådan är den tillgänglig dygnet runt. Därmed inte sagt att alla älvar kring Atlanten bjuder ett aktivt fiske under dygnets alla timmar hela säsongen. Det geografiska läget med skiftande uppvandringsstider är en viktig del i sammanhanget. Exempelvis är det stor skillnad mellan en skotsk vårälv med tidig entré och en norsk älv där laxen har sin huvudsakliga uppvandring under sommaren.

Ser vi först på en skotsk vårälv på ostkusten, börjar laxen vandra upp redan under februari, mars och april, ibland ännu tidigare. Tidigast i säsongen är dagarna korta och nätterna mörka. Även om det allra tidigaste fisket populärt kallas spring fishing, visar almanackan att det fortfarande är vinter. Den mörka årstiden råder låg luft- och vattentemperatur. I de tidigaste skotska ostkustälvarna i februari och mars betyder detta en vattentemperatur på 2–4 grader eller lägre. I takt med att dagarna blir längre stiger vattentemperaturen och kan komma upp i 7–9 grader vid slutet av april och början på maj.

Temperaturen i en älv beror mycket på dess geografiska och topografiska läge. En laxälv kan vara lång och i sitt lopp sträcka över högt såväl som lågt belägen terräng. Ju längre upp i älven man kommer desto lägre är vattentemperaturen. Detta förhållande säger sig själv då en älv som t.ex. på det skotska höglandet eller i Norge har sina källområden högt belägna där temperaturen är åtskilligt lägre än längre ner i dalgången. Under den mörka årstiden vid de tidiga skotska älvarna är det knappast någon idé att börja fisket tidigt på morgonen. Ju längre fram på dagen man kommer desto högre lufttemperatur blir det och därmed stiger också vattentemperaturen med någon grad. I

takt med den högre vattentemperaturen ökar ämnesomsättningen hos fisken och den blir mer aktiv. När jag under en följd av år fiskade på Banchory och Woodend Water i River Dee i februari och mars månader kunde jag se tydliga bevis att så är fallet. Det var som att laxen hade en tidsinställd klocka. Vid elva- tolvtiden började de första laxarna röra på sig och visa sig i vattenytan. Beteendet gällde inte bara fisk som nyligen hade vandrat upp i älven, utan även kelt, lax som övervintrat där sedan leken föregående höst.

Jag har under några års fiske studerat fångstrappor kopplade till tid på dygnet i februari, mars och april månader, omfattande en av sträckorna i den mellersta delen av River Dee. Noteringarna säger följande: Av totalt 550 laxar har 430 landats mellan klockan tio på förmiddagen och fem på eftermiddagen. De inskrivna fångsterna talar ett tydligt språk. Fångsterna ökar i samband med att dagarna blir längre och luft- och vattentemperatur stiger. Längre fram i maj och juni sker en förändring i jämförelse med den tidiga vårsången. Under den här perioden, då både luft- och vattentemperaturen är högre sett över hela dygnet, åter-

speglas detta i att det tidiga morgon- och sena kvällsfisket är mycket givande i ett ljus som ligger lågt över älven.

Den huvudsakliga uppvandringen i de norska älvarna sker under den ljusaste årstiden i juni, juli och augusti månader. Detta medför, om förutsättningarna i övrigt är gynnsamma, att det är möjligt att fiska lax under en stor del av dygnets timmar. I älvarna norr om Dovre är de ljusa sommarnätterna en naturlig del av fisket. Liksom i River Dee, har jag i älven Surna i Møre og Romsdals fylke studerat fångststatistik från ett par vald med referens till tid på dygnet under några års tid.

Av 500 inrapporterade laxar har jag noterat att 359 laxar tagits från klockan nio på kvällen och fram till nio följande morgon. Inom den tidsperioden har fisket varit som mest givande från grålysningen, det vill säga timman innan soluppgång och vidare utöver morgontimmarna. Vad beror nu detta på? Själv är jag av den uppfattningen att det delvis har att göra med att vattnets syrehalt ökar under de fuktiga natt- och morgontimmarna. Det låga morgonljuset medverkar säkert också till att aktivera laxen under den tidsperioden.

Min erfarenhet säger att varje parti av

en älv har sin så kallade bästa tid och det har ett samband med poolens karaktär och hur ljusförhållandena för tillfället är. I mitt långa sökande har jag entydigt upplevt att jag har ett betydligt bättre fiske under natten och de tidiga morgontimmarna i stora och öppna pooler än vad jag har i trånga avsnitt och partier med snabbt vatten och ruff vattenyta. I de hårt strömsatta partierna kan fisket faktiskt vara lika bra mitt på dagen i flödande solsken som det är vid molntäckt himmel.

Att ta vara på tillfällena, har mycket med tidsfaktorn att göra. Laxfiskare som har flera veckor på sig, eller lever hela sitt liv intill älven har helt andra förutsättningar än den utövare som endast har någon vecka till sitt förfogande varje år. I mina anteckningar kan jag läsa att det i genomsnitt över en tioårsperiod endast är några få tillfällen varje månad som kan räknas som goda då tillgång på fisk, vattenföring och de yttre förhållandena – alla faktorer samtidigt faller på plats. Man inser hur vanskligt det är att vara laxfiskare. Men – inget är omöjligt och erfarenhet ger visdom. Skaffar man sig den och tar vara på den, känner man redan i luften när något är på gång.

Blekinge läns folkhögskola

Fiskevård

- naturvård i vatten

Ettårig grundutbildning heltid/dagtid
och fördjupningskurs deltid/distans

www.blekingefolkhogskola.se 0457-73 18 60

LANDSTINGET BLEKINGE

Lakeland
FLYTYING

BRINGING YOU ONLY THE BEST

New Store Online!

- FULLY STOCK CONTROLLED
- DETAILED INFORMATION ON RODS & REELS
- EASY TO USE NAVIGATION

Top Name Brands

- DYNA KING
- DANIELSSON
- FLASHPOINT
- RENZETTI
- PARTRIDGE
- MARRYAT
- TROUTSEEKER
- WHITING
- STREAMSTIX
- VARIVAS

Lakeland
FLYTYING

Visit our NEW, FULLY STOCK CONTROLLED site on-line now
www.lakelandflytying.com or call +44 (0)1229 465 753

Bäcksländan ger högtidsstunder med torrfluga

Lars-Åke Olsson låter oss här, fortsatt från FiN nr 1/2008, bekanta oss med bäcksländan – den insektsordning vars arter ger fiske genom hela säsongen. Här handlar det om bäcksländan på vattenytan och det fina torrflugefiske den då ger upphov till.

TEXT OCH FOTO: LARS-ÅKE OLSSON

DET ÄR TIDIG morgon den första juni, ett magiskt och efterlängtat datum för många flugfiskare. Solen står redan högt på himlen.

Puritanerna som gjort den långa resan från Stockholms brusande storstadsliv och långa arbetsdagar har traditionsenligt kommit kvällen före och tältar vid strömmen för att invänta premiärfisket. När maj byter plats med juni och natten aldrig blir natt är det för tidigt att gå och lägga sig och när solen går upp några timmar senare är det för sent. Strömmen och skogen runt omkring sjuder av febril verksamhet och välbekanta ljud och röster. Lägerelden, där flera små kaffepannor, svarta av sot från många eldar, väser och bubblar, har brunnit i flera timmar. Det finns inget jäkt och brådska bland

medlemmarna för att så snabbt som möjligt kliva ut i vattnet. Att dricka en kåsa kaffe till är lika viktigt. Allt har sin tid, kvalitet före kvantitet, att vänta på ett nöje är också ett nöje. Den här fiskedagen som är den första i strömmande vatten skall avnjutas långsamt och med vidöppna ögon och öron.

Vattnet i strömmen är kallt och klart, lika fräscht som den nya dagen och den nya flugfiskesäsongen. Förhållandena är idealiska för bäcksländorna som flyger över strömmen. Några är en halv centimeter långa, andra en och en halv centimeter. De känns lätt igen på sin raka, långsamma flykt där de fyra långa vingarna ser ut som en snurrande propeller. Sländorna är olivgröna, brungråa och gula. De första kom runt den 20 maj. För varje dag ökar antalet sländor i luften och på vattnet och harren och öringen intresserar sig mer och mer för det som händer på vattenytan till flugfiskarnas förtjusning.

Kan inte simma upp till ytan

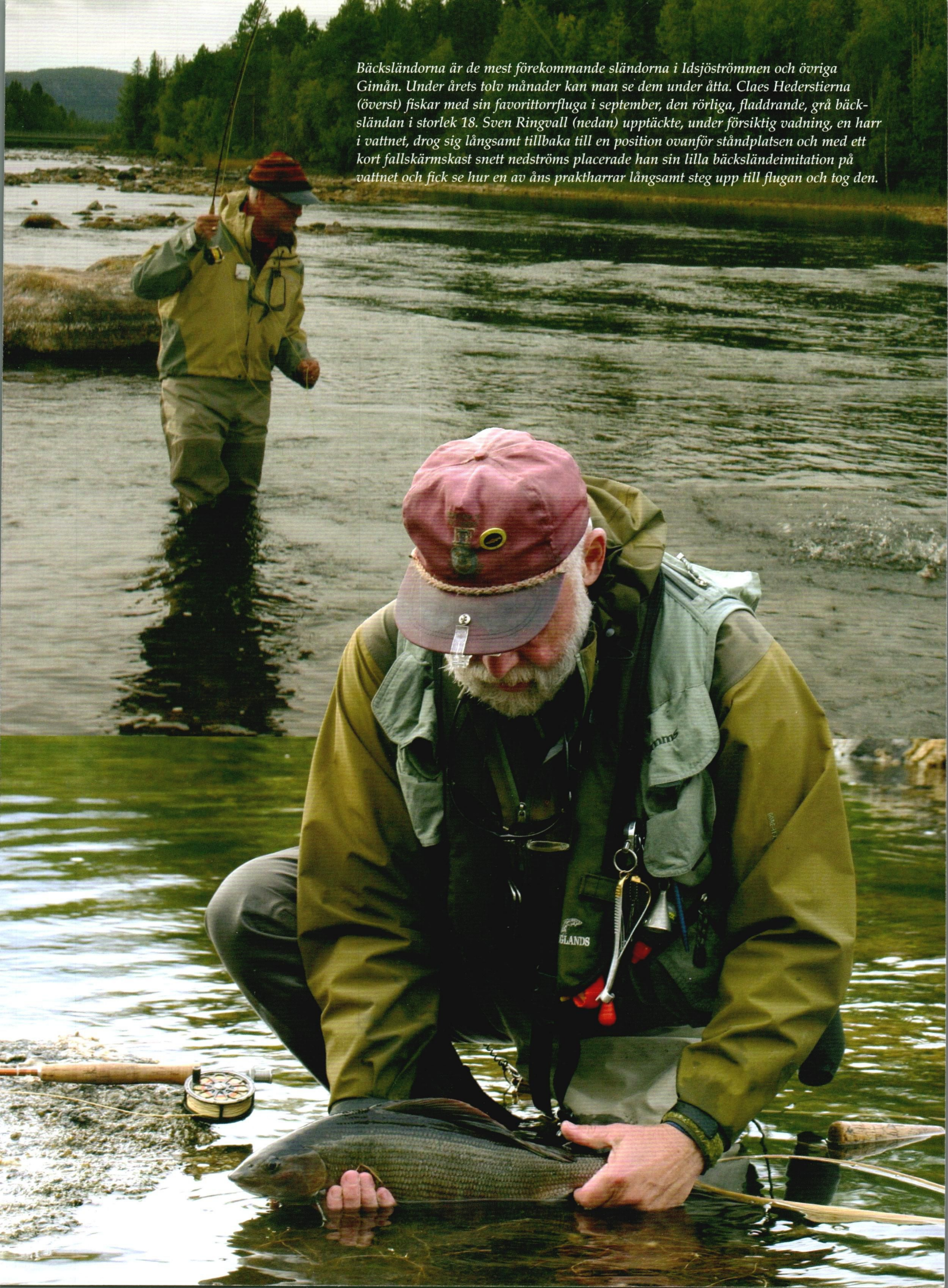
BÄCKSLÄNDORNA HAR en dold kläckning. De kan inte simma (upp till vattenytan) utan går på botten in till stränderna där de kläcker och parar sig. Hanarna är mindre än honorna. Det är vid äggläggningen, en eller flera dagar efter parningen som flugfiskaren ser sländorna.

I flugfiskelitteraturen kan man ibland läsa att några arter, den lilla gula *Isoperla* till exempel kan kläcka fritt i ytan. Jag har själv sett den på vattnet och konstaterat att några författare, mera skarpögda och undersökande än andra, har haft rätt. Den åsikten hade jag tills jag läste boken *Fish Food – A Fly Fisher's Guide to Bugs and Bait*, skriven av Ralph Cutter som berättar:

»Little Yellow Stoneflies (*Isoperla*) sägs kunna kläcka fritt i vattnet som dagsländor och jag har hjälpt till att hålla den myten vid liv i min första bok. Jag hade läst om sländan i flera böcker skrivna av respekterade flugfiskeförfattare men efter det att Sierra Trout Guide var publicerad måste jag betrakta »kläckningen« med mera kritiska ögon. Världens mest framstående bäcksländeexpert, Dr Richard Baumann ringde mig och berättade tålmodigt, uttömmande och detaljerat varför det var fysikaliskt omöjligt för en bäcksländenympa att simma upp till vattenytan och kläcka.«

Fortsättning följande uppslag

Bäcksländorna är de mest förekommande sländorna i Idsjöströmmen och övriga Gimån. Under årets tolv månader kan man se dem under åtta. Claes Hederstierna (överst) fiskar med sin favoritorrfluga i september, den rörliga, fladdrande, grå bäcksländan i storlek 18. Sven Ringvall (nedan) upptäckte, under försiktig vadning, en harr i vattnet, drog sig långsamt tillbaka till en position ovanför ståndplatsen och med ett kort fallskärmskast snett nedströms placerade han sin lilla bäcksländeimitation på vattnet och fick se hur en av åns praktharrar långsamt steg upp till flugan och tog den.

Lars Fagerlund, med elegant och korrekt spöföring vid håvningen, vet att det finns få flugor som är så effektiva som en liten bäckslända i september.

Bäcksländan ...

Fortsättning från föregående uppslag

Cutter berättar vidare att när han fiskade i en ström några år senare vakade flera öringar utan att han kunde se vad de tog. Han ställde undan flugspöet, tog fram sitt insektsnät och samlade in ett stort antal av den lilla gula bäcksländan. Vad han inte fann var några nymfskal av sländan. Det fanns ett antal skal av dagsländenympor och nattsländepuppor men inga bäcksländeskal vilket bekräftar vad Dr Baumann berättat om bäcksländenympornas oförmåga att simma. De som fastnade på insektsnätet var bäcksländor som lade ägg eller nyss hade lagt ägg. De stod lågt på vattenytan nästan omöjliga att se för en flugfiskares öga. De seglade nedströms 30 meter, kanske mera och sedan med det sista unset av kraft hoppade de till och lyckades lyfta.

Äggläggningen

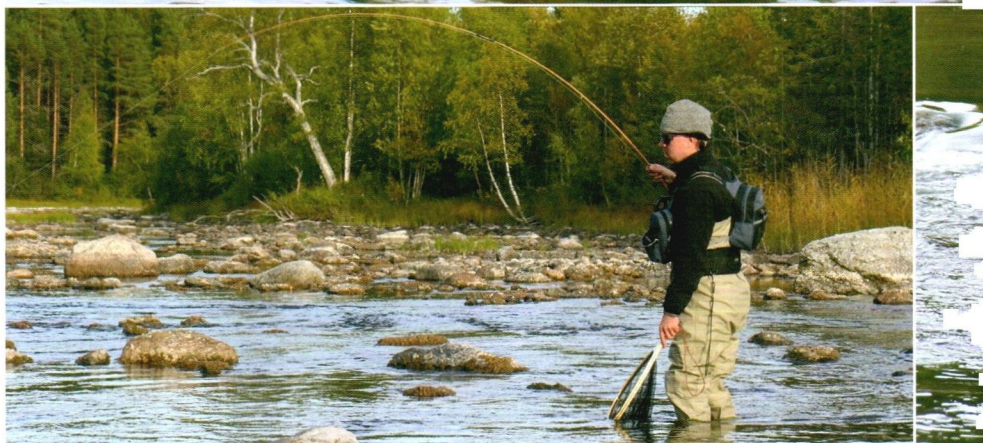
BÄCKSLÄNDORNA lägger ägg genom att:

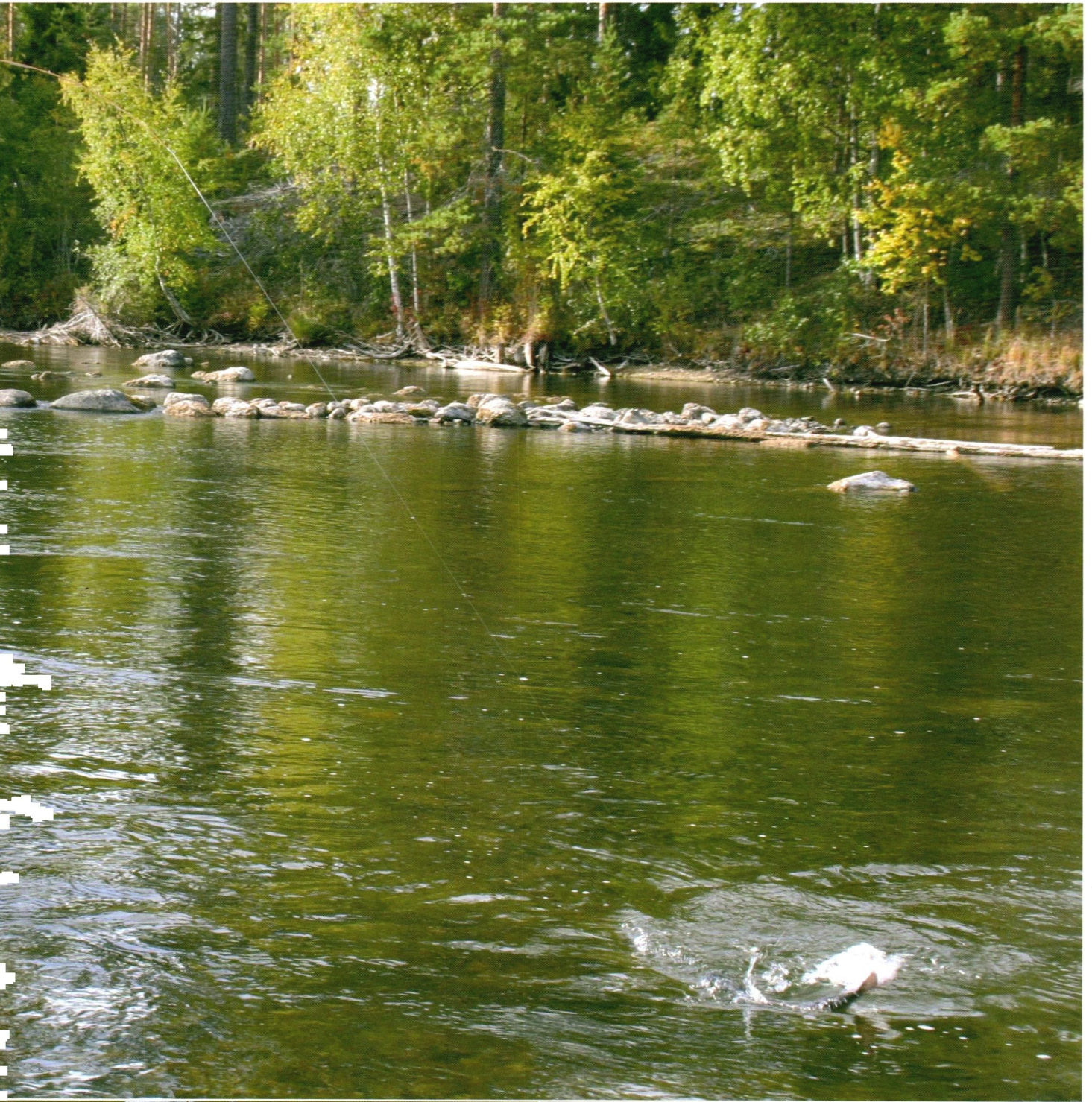
1. hoppa och studsa på vattenytan med hjälp av de fladdrande vingarna och samtidigt lägga delar av äggbollen
eller
2. stå eller gå på vattnet och låta äggläggningen sköljas ned i strömmen
eller
3. flyga uppströms och låta bakkroppen med äggbollen släpa i vattnet så att den löses upp.

De olika sätten att lägga ägg gör att torrflugefiskaren bör variera sin fisketeknik, antingen genom att fiska torrflugan utan rörelse (fri drift) eller på olika sätt ge flugan liv genom att mända fluglinan så att flugan hoppar till eller kasta uppströms, tvärs över- eller nedströms och med korta lyft av spöspetsen ge flugan rörelser som är mycket stimulerande för all fisk, både i lugnt och strömmande vatten.

De första bäcksländorna kläcker långt före fiskesäsongens början, redan de första dagarna i april och avlöses därefter av andra arter under hela säsongen till långt in i november. Bäcksländor är definitivt en av flugfiskarens viktigaste insektsgrupper, kanske den viktigaste med tanke på alla de dagar som de finns som nymfer och sländor vid strömmarna. Trots sin långa säsong är de mindre kända och

Fortsättning nästa uppslag

Bäcksländan ...

Fortsättning från föregående uppslag

uppskattade än de andra två sländorna. När antalet mönster av dagsländor, dagsländenymfer, nattsländor och nattsländepuppor fyller hela flugaskar, räcker det med ett eller kanske två fack för nymfer och torrflugor som skall representera bäcksländor. En orsak till att bäcksländorna är mindre populära hos flugfiskare är att de inte syns lika ofta som de andra på grund av den osynliga kläckningen då nymferna vandrar från strömmen upp på land. En annan orsak är att många bäcksländearter lägger ägg på samma fladdrande och hoppande sätt som en del nattsländor. Det kan också vara svårt att skilja de två åt i luften då bägge har fyra vingar men bäcksländan flyger långsammare och rakare fem till tio meter upp i luften. Nattsländorna är snabbare och mera irrande i sin typiska sicksack-dans strax ovanför vattenytan.

I september är antalet insekter mycket färre än i juni och sländorna är också mindre. Dagsländornas storlekar är 18–20, nattsländornas 16–18 och bäcksländornas 18–20. En och annan stor bäckslända flyger precis som en stor nattslända med orange kropp men ingen av dem spelar någon roll för fisken, då de är för få. De små gråa bäcksländorna och dagsländorna syns så tydligt i luften och på vattnet. Det är märkligt att se hur harren reagerar på storleken. Det vore logiskt att tänka att med sjunkande temperatur i vattnet och i luften och ett sparsamt insektsliv med små sländor så skulle harren ta allt som den kunde ta. En stor insekt, en torrfluga i storlek 10 eller ännu större borde omedelbart resultera i en attack från varje harr och öring i närheten men så är det inte. Fisken är lika nogräknad som när den har hundratal sländor att välja av. Då blir den selektiv, urvalsbunden, och tar en slända i rätt storlek, form och färg. Samma sak inträffar i slutet av säsongen. Jag har varit med om tillfällena då en harr tre gånger har stigit till min torrfluga, en ensam bäckslända i storlek 14 och därefter slutat att vaka. En ny, likadan torrfluga men en storlek mindre fick den att komma upp en fjärde gång och ta flugan.

Ett av mina finaste septemberfisker inträffade efter en morgon som var insvept i en tjock, tyst dimma. När den långsamt, bit för bit, löstes upp och slutligen försvann infann sig den perfekta höstdagen, solig, varm och vindstill med skogen runt strömmen glödande av höstfärger. Jag fiskade med min bäckslända i storlek 14 snett uppströms i mitten av huvudströmmen som var tillräckligt djup för att kunna gömma en harr. Det fanns inga insekter i luften eller på vattnet. Gång på gång flöt torrflugan på den blåaste av alla blå vattenytan utan att något hände. Storleken på en fluga är det viktigaste, sedan formen och därefter färgen. Jag bytte till samma mönster i storlek 16 och en praktfull harr steg långsamt rakt upp från den mörka bottenregionen till flugan. Jag såg den tydligt i det solgenomlysta vattnet, den askgrå sidan, den lila stjärtfenan, det lilla huvudet. Den kom upp en aning för sent och fick vrida sig i sidled mot mig så att den gräddvita buken lyste i vattnet. Den långa mörkröda ryggfenan lyste mot den blå vattenytan när den med en rullande, delfinliknande rörelse tog flugan.

De låga strömmarna, septembers milda sol, blå himmel, höstfärger, små torrflugor och korta, lätta spön ger fiskeupplevelser som skapar bilder som håller flugfiskaren vid liv under den långa vintern och den sega våren fram till den magiska första juni.

Mönster för äggläggande (fladdrande, hoppande) bäckslända

BINDTRÅD: nylon, samma färg som kroppssilket
KROK: 8–20, Partridge, Flash Point SUD
STJÄRT: 6–8 hjorthår, gråa, olivgröna, gula, färg som den naturliga sländans
KROPP: Pearsall's Stout Floss Silk, i färg som den naturliga sländans
VINGAR/HACKEL: Whiting Light Dun och Grizzly blandat eller Whiting Medium Dun och Grizzly dyed Dun eller Whiting Light Dun och Grizzly dyed Olive.

Bindbeskrivning

LINDA BINDTRÅDEN från krokögat ned till krokböjen och bind in 6–8 hjorthår som stjärt. Linda bindtråden mot krokögat och stanna cirka 3 mm från krokögat (1/3 av krokskaftets längd). Bind in en Light Dun hackelfjäder med den konkava sidan mot krokögat och ett Grizzly hackel med den konkava sidan mot krokböjen. Bind in flossilket med bindtråden strax framför hackelfjädrarna. Gå ned till stjärtspröten med bindtråden och låt den hänga där. Snurra trådrulehållaren med flossilket medsols, så att silket blir runt i stället för platt. Linda silket till krokögat, därefter ned till krokböjen och upp till hacklet. (På mindre flugor räcker det att täcka kroppen med ett lager flossilke. Bind in det strax bakom krokögat, snurra trådrulehållaren och silket, linda det ned till krokböjen, lås med bindtråden och klipp av).

Gå efter med bindtråden och linda det ned mellan varven av flossilke, lås flossilket och klipp av det. Gå med bindtråden mot krokböjen och stanna cirka 1/3 från böjen. Linda den ena hackelfjädern ned till bindtråden, lås fjädern med tråden och klipp av den. Följ efter med den andra hackelfjädern, lås den och klipp av resten. Gå med bindtråden genom hacklet och avsluta med whip finisher strax framför hacklet eller gå fram till krokögat och avsluta där.

På den färdiga torrflugan skall 1/3 av kroppen synas mellan krokögat och hacklet, 1/3 täckas av hacklet och representera sländans fladdrande vingar och 1/3 av kroppen mellan hacklet och stjärtspröten synas. Längden på krokskaftet av en Partridge krok nr 12 är 11 mm. Då bör längden på vingarna/hacklet vara 1–2 mm längre. Klipp hacklet på undersidan av kroken i ett brett upp och nedvänt »V«.

Loons Hydrostop torrflugeolja

EFTER ATT HA bundit sex stycken torrflugor placerade jag dem i en skål med vatten för att se hur de flöt. Ingen av flugorna hade jag behandlat med torrflugefett eller olja. Efter fem minuter började de sjunka in i vattenytan och efter ytterligare några minuter hade alla sjunkit till botten av skålen.

Jag lät samma flugor torka i ett dygn och därefter släppte jag ned dem i Loons torrflugeolja Hydrostop

och lät dem ligga där i fem minuter. Därefter tog jag upp dem och lät dem torka över natten. Nästa dag satte jag ned dem på vattnet i samma skål. Efter ett dygn flöt de fortfarande, efter två dygn också och efter en vecka flöt de fortfarande. Jag rekommenderar alla torrflugefiskare att använda Loons Hydrostop, vare sig de binder eller köper sina torrflugor. En sak att notera när det gäller Hydrostop är att impregneringen räcker ett par veckor, därefter verkar det som om oljan avdunstat och det är dags för ytterligare ett bad.

Mönster för äggläggande bäckslända ...

... och gör det genom att stå eller gå på vattenytan.

BINDTRÅD: nylon, samma färg som kroppen

KROK: 8–20 Partridge Flash Point SUD

STJÄRT: 6–8 hjorthår i färg som den naturliga sländans

KROPP: Pearsall's Stout Floss Silk, samma färg som den naturliga sländans. Vitt flossilke kan färgas grått med Prismacolor färgpenna.

HACKEL/BEN: Whittings Medium Grey Dun, Dark Grey Dun, Grizzly dyed Dun eller Grizzly dyed Olive

VINGAR: en bröstfjäder från gräsandhane eller samma fjäder färgad olivgrön eller Woodduck. Den naturliga sländan har gråa, olivgröna eller gula vingar. Gräsandhanens ljusgräspräckliga fjäder kan färgas med Prismacolor färgpenna.

Bindbeskrivning

BIND IN stjärtspröt och bygg upp kroppen med flossilke på samma sätt som på den första bäcksländan (snur-

Äggläggande bäcksländor. Översta raden visar torrflugor där hacklet skall representera sländans fyra långa vingar när sländorna lägger ägg genom att hoppa på vattenytan med hjälp av vingarna. Undre raden, bilden till vänster, visar bäcksländor som lägger ägg genom att stå eller gå på vattenytan med de fyra vingarna lagda platt över kroppen. Högra bilden visar samma flugor från fiskens synvinkel, underifrån. Vingen kommer från en gräsands eller woodducks flankfjäder.

ra trådruhållaren med flossilket medsols så att silket blir runt och inte behåller sin platta form). Ett lager flossilke för de mindre krokstorlekarna. Bind in en hackelfjäder på samma ställe på krok, 1/3 kroppslängd ned från krokögat räknat. Klipp av alla hackelstrålar på ovsidan av kroken (180 grader). Ta en bröstfjäder eller flankfjäder från en gräsandhane och riv av den fluffiga delen längst ned. Håll den grova delen av fjädern med fingrarna i vänster hand och lägg den ovanpå kroken med den konvexa sidan upp och spetsarna av fjädern pekande bortom krokögat. Lägg två varv av bindtråden runt fjädern där hacklet börjar. Dra med vänsterhanden fjäderstammen långsamt till vänster, lät vingen/fjäderstrålarna på fjädern skjuta ut 4–5 mm bortom krokböjen, något kortare än spetsarna på stjärtspröten. Klipp av den nakna fjäderstammen. Gå fram med bindtråden under fjädern och linda den över fjädern, så att det blir en liten bulle (mellankroppen) och gör en ny bulle som blir huvudet, avsluta med whip finisher bakom krokögat. Klipp av alla utskjutande fjäderspetsar utom två eller fyra som får bli sländans lagom långa antenner (inte nödvändigt men snyggt).

Forfatter, i havbarsens rige.

Havbars

i tidevandsstrømmen

På de Britiske Øer har havbarsen samme status som vor hjemlige havørred. Den er helt enkelt sportsfisk nummer ét. Den, alle allerhelst fisker efter. Nu er den på vej ind i de nordiske farvande, og med de stigende havtemperaturer er den kommet for at blive. – Men hvad er det for en fisk?

TEKST OG FOTOS: STEEN ULNITS

DET ER NOGET fascinerende ved tidevandet. Det kommer og går, men gør det ganske regelmæssigt. Det er havets puls – en rytme styret af månens gang om jorden.

Bor man i Danmark eller Sverige, er det så som så med tidevandet. Det er der, men svinger sjældent med mere end en halv til en hel meter. Anderledes ved den Engelske Kanal, hvor det i værste fald kan svinge med 12 meter! For en kanalø som Jersey betyder dette enorme daglige vandskifte, at øen er dobbelt så stor ved lavvande som ved højvande...

Det er mange kubikkilometer vand, der flyttes rundt på hele tiden. Nogle steder fosser vandet derfor afsted som i en rivende norsk elv, og det evige skift mellem stigende og faldende vand bliver uundgåeligt en integreret del af fiskenes døgnrytme. Fiskene kommer og går helt enkelt med tidevandet.

Dette gælder ikke mindst den spændende havbars, som i disse år for alvor er på vej ind i skandinaviske farvande – styret af den støt stigende vandtemperatur i havene. Præcis det samme så vi med multen, der idag er en fast bestanddel af fiskefaunaen – nu endda som registreret gydefisk i Danmark.

Europæiske udvekslingsstudenter

MANGE HAVBARS ER gennem årene fanget som bifangster under fiskeri efter havørred, makrel og hornfisk – som rene tilfældigheder. Men vil man gøre sig håb om at fange denne spændende nye sportsfisk mere regelmæssigt, er det en god idé at skele til de mangeårige erfaringer fra de Britiske Øer.

Genudsætning

Som dansker har man gamle aner i det sydøstlige Irland – i Wexford, som faktisk er grundlagt af danske vikinger for 1.000 år siden. Her ligger man midt i havbarsens rige. Wexford var derfor et naturligt sted at starte efterforskningen, og jeg stødte hurtigt på fiskere, der har gjort bass-fiskeriet til en decideret levevej. Heriblandt Jim, som i dag er min gode fiskekammerat.

Efter en del korrespondence endte det med, at vi måtte udveksle erfaringer – in real life. Det forholder sig nemlig sådan, at man på Irland ved lige så lidt om kystfiskeri efter havørred, som vi i Danmark ved om fiskeriet efter bass. Aftalen blev derfor, at jeg skulle komme til Irland for at suge til mig om bass-fiskeriet. Siden skulle min irske kollega komme til Danmark for at lære sig havørredfiskeriets finere detaljer. En fremragende EU-ordning, som begge parter har fået rigtig meget ud af!

Mit første besøg i september var dog en ren katastrofe. En mindre hurricane sneg sig nemlig ind over det sydlige Irland i netop den uge, jeg var der. Resultatet blev, at vi sad sikkert indendøre, mens stormen lagde palmerne vandret i

haven udenfor. 40.000 irske husstande mistede strømmen, og store kystområder blev sat under vand. Vi tilbragte derfor tiden med at binde fluer – og drikke rødvin! Fisket fik vi overhovedet ikke...

Kig ved lavvande – fisk ved højvande!

SÅ GIK DET MEGET BEDRE året efter. Her tog jeg afsted i august og oplevede roligere vindforhold, der tillod fiskene at komme tæt på land i deres søgen efter føde. Jeg startede scoringen med en fin lille kilofisk, som tog en hvid Deceiver i øsende regn. Senere på ugen klarede vejret op, og Irland viste sig fra sin allerbedste side – med grønne marker, blå himmel og drivende hvide skyer. Nu skulle vi blot have tidevandet til at passe!

Tidevandet veksler på disse kanter med omkring to meter mellem højvande og lavvande – nok til helt at styre fiskenes færden langs kysterne. En torsdag klappede det hele. Vejr, vind og vandstand gik op i den højere enhed, som er nødvendig for, at fiskeriet for alvor skal lykkes.

Vandet ville toppe ved 20-tiden, hvorfor vi tog afsted midt på eftermiddagen. Så havde vi nemlig god tid til at kigge kysten ud – til at spotte de bedste pladser, hvor fiskene med størst sandsynlighed ville komme inden for rækkevidde af vore relativt korte fluekast.

Det er ganske fantastisk at se en kystlinje skifte ham totalt. Ved lavvande stikker lange tunger af gammel vulkansk klippe ud i Det Irske Hav – ved højvande er der blot flad sandstrand, som vi kender den herhjemme. Det er derfor, det er så vigtigt at være på plads ved lavvande

Fortsætning næste uge

*Typisk strand (ovan).
Sand og tang.*

Havbars...

Fortsättning från föregående uppslag

– også selv om fiskene slet ikke er der. Det er nemlig kun ved lavvande, man har en chance for at spotte de gode fisk-epladser – ved højvande!

Det høje vand over den flade sandstrand skjuler nemlig de strukturer, som fiskene følger under overfladen, og har man ikke kigget dem ud ved lavvande, fisker man i blinde ved højvande – når fiskene er på kastehold.

Man går tit flere kilometer i løbet af en lang fiskedag – ofte i terræn, der mere egner sig til bjergstøvler end åndbare waders. Da gælder det om at indprente sig de steder, hvor fiskene med størst sandsynlighed vil komme helt tæt på land – ledt ind af undersøiske strukturer i klippelandskabet:

– Hvor er de sprækker og render i klipperne, som fiskene naturligt sluses ind i ved højvande? – Hvor vil der dannes strømlæ, når tidevandsstrømmen er på sit højeste? – Og hvor vil fiskene trække ud igen, når vandet atter falder? Det er spørgsmål som disse, der skal være afklaret inden højvande. Da skal man have indprentet sig, hvor stederne er – inden de forsvinder af syne!

Vandet stiger – og mørket falder!

VI STÅR HØJT OPPE på skrænten og kigger. Langs kysten stikker lange tunger af klipper ud i havet – aldeles tørlagt. Vi bevæger os ned til vandet og går i hver sin retning. Jeg skridter kysten af – leger fisk og vandrer rundt mellem klipperne, mens jeg forestiller mig det undersøiske månelandskab, som det vil tage sig ud, når højvandet kommer.

En bestemt plads levner ingen tvivl i mit sind: Her må fiskene stryge tæt forbi, når de skal ind på det lave vand for at jage tobiser. Her kan jeg vade bekvemt på sandbunden, indtil klipperne pludselig rejser sig af sandet. Her sluses fiskene ind fra dybere vand via en dyb sprække i klippen, og her slår jeg derfor lejr, mens jeg venter på højvandet. Som for øvrigt er en hel halv time forsinket netop i dag.

Solen kigger ud af skydækket, da den nærmer sig de høje skrænter bag os. En lav septembersol bader landskabet i et gyldent lys, som ikke er af denne verden. Tidevandet er for alvor begyndt at røre på sig. Jeg markerer min favoritplads med en pind i sandet, så jeg også kan finde stedet, når jeg ikke længere kan se det.

»Fiskeriet er hektisk, og jeg kommer næsten i ekstase. Fiskene flytter sig lynhurtigt, og flere gang løber jeg rent faktisk inde på stranden for at følge med.«

Havbars.

Solen er ved at forsvinde helt bag mig, da jeg ser en hvirvel i vandet kun ti meter ude. Kort efter ser jeg endnu en hvirvel samme sted, og denne gang har jeg min hvide bucktail på pletten sekunder senere. Hugget faldet øjeblikkeligt, og en fisk volter tungt i strømmen. Den forsøger at gå i dybet – at bore sig ned i sikkerhed mellem de skarpe klipper, men jeg holder den hårdt.

Lidt senere glider en træt havbars ind på det lave vand, hvor jeg kan gribe den i underkæben. Havbars har ingen tænder i den store mund, så jeg får et sikkert og ganske ufarligt greb. Det er en smuk fisk på halvandet kilo – med et tydeligt kobberskær over de ellers så blanke sider. Et par hurtige billeder senere får den atter lov at svømme.

Jeg lægger et langt kast ud langs den klippetunge, som jeg tidligere har spottet, og tager fluen ind over sandbunden. Denne gang er hugget hårdt og kontant –

og fisken noget større. Den giver ikke ved dørene, men tager flere lange udløb i strømmen, der nu er ved at stilne af igen.

Denne gang har jeg imidlertid fordel af, at fisken er ude over sandet og ikke inde i klipperne. Efter en rigtig god fight kan jeg strande en smuk kobberfarvet havbars på 2,5 kg – min hidtil største på flue. Jim er kommet til og sørger for, at der kommer en stribe gode fotos i kassen, inden fisken får lov at svømme igen.

Makreller i massevis

JEG ER SVÆRT godt tilfreds – med mig selv, mine forudsigelser og resultatet af dem. Men dagen er ikke slut endnu, selv om mørket er ved at sænke sig. Havet har lagt sig, og pludselig nærmest regner det over det spejlblanke vand.

Det er en stor flok makreller, som har jaget en endnu større stime brislinger helt ind i havstokken. De panikslagne småfisk springer for livet og glemmer alt omkring sig. Hvert eneste bølgeslag sender håndfulde af forvirrede brislinger langt op på stranden! Her ligger de og glimter sølv, mens makrellerne fortsætter deres hærgen ude i vandet.

Min hvide bucktail giver imidlertid ingen hug – trods det afsindige »feeding frenzy«. Flere fisk napper forsigtigt i den, men ingen bliver hængende. Først da jeg sætter et lille perlemorsfarvet Juletræ str. 6 på forfanget, får jeg makrel. Og det næsten i hvert eneste kast.

Teknikken er enkel, men vigtig: Jeg tager fluen ind, holder en pause og nøkker den så forsigtigt i gang igen. Fiskene sidder der hver gang, jeg starter indtagningen igen. Næsten med usvigelig sikkerhed. Men først da – ikke under den almindelige indtagning.

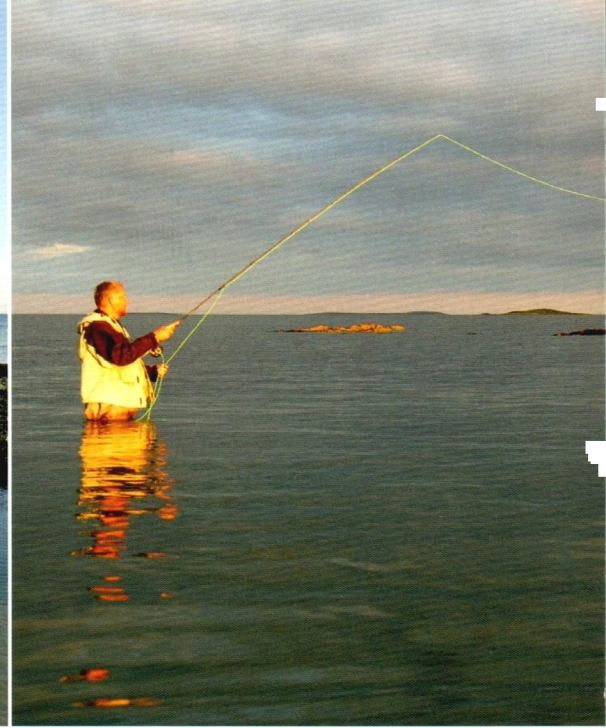
Fiskeriet er hektisk, og jeg kommer næsten i ekstase. Fiskene flytter sig lynhurtigt, og flere gang løber jeg rent faktisk inde på stranden for at følge med. Og får naturligvis en masse kaos med løslinen, der skvulper rundt i havstokken efter mig. Jeg finder dog hurtigt ud af, at der ikke behøves lange kast. 5–10 meter rækker og giver alle de fisk, jeg orker fange.

Det er ingen overdrivelse, at jeg fik over et halvt hundrede hidsige makreller på land, inden fiskene atter forsvandt ud i mørket i Det Irske Hav. De fleste småfisk på 100–200 gram, men også enkelte sprintere på op til halvkiloet. Mit ene ærme på fiskejakken lugtede fælt af fisk dagen efter, men det var en oplevelse af de større – og vel en vask værd!

Fortsättning nästa uppslag

Smuk kobberfarvet havbars.

Lavvande.

Solnedgang.

Havbars...

Fortsætning från föregående uppslag

Jim og jeg snupper en enkelt Guinness i ly af mørket, inden vi vender tilbage til civilisationen igen. Den smager godt, for det var en god aften – en af dem, man aldrig glemmer.

Grej og fluer

MAN KAN MED fordel bruge samme grej til havbars som til havørred. Blot kan der blive brug for lidt kraftigere grej og større fluer, da fiskeriet ofte foregår i bølger og hård strøm.

En kraftig klasse 8–9 stang er det perfekte valg – suppleret med en flydende WF line. Intermediate liner giver ofte en bedre kontakt ud til fluen, når vind og strøm gør livet besværligt. Sink tip liner kan være et godt alternativ på steder, hvor undersøiske klipper gør det vanskeligt at bruge en intermediate line.

Fluerne er generelt noget større end dem, vi bruger til havørred herhjemme. Enkle hvide bucktails på op til 10 cm er sikre allroundfluer – hvide poppers til overfladefiskeri ligeledes. De fleste af mine havbars har jeg taget på meget simple fluer, der ikke består af andet end hvid bucktail på kroge – eventuelt også lidt sølvtinsel.

Barsens biologi

HAVBARSEN *Morone labrax* er en spændende fisk, som fødes ude på dybt vand, men vokser op inde på lavt. Det er en

fisk, som elsker stærk strøm og bølger, der bryder i hvidt skum. Da går den helt tæt på land og klipper, og på det felt ligner den meget havørreden.

Men så ophører lighedspunkterne. Som multen er også havbarsen en udpræget varmtvandsfisk, der fortrinsvis gæster skandinaviske farvande i lange og varme somre. Den er en typisk repræsentant for aborrefiskene med sine pigfinner og knivskarpe gællelåg. Af udseende minder den da også om såvel aborre som sandart – blot er den sølvskinnende. Større eksemplarer får et tydeligt kobberskær, som får dem til at se lysebrune ud ovenfra.

Havbars har sin største udbredelse i farvandene syd for England og Irland, hvor den er en meget populær sportsfisk. Den både kæmper godt og smager godt. Der er landet havbars på op til 10 kg, omkring 1 m lange, men fisk over 5 kg er sjældne.

Der er tale om kystnære fisk, der dog trækker ud på dybere vand i den kolde vintertid, hvor de gyder. Det er glubske rovfisk, der både æder småfisk, krebsdyr og børsteorme med stor appetit. Blæksprutter og glasål går de heller ikke udenom!

Er havbars således glubske fisk, så er de dog også forbløffende sky og lette at skræmme på det lave vand, hvor de foragerer. Specielt holder de af flodmundinger, som i regelen er meget næringsri-

ge. Det ferske vand her generer dem tilsyneladende ikke. Skibsvrag på lavt vand er ligeledes yndede opholdssteder.

Er der klipper, opholder fiskene sig ofte meget tæt på disse – gerne i skummet fra bølgeskvulpet. Og selv om de går og kommer med tidevandet, kan fiskene udmærket indtage meget afgrænsede standpladser, hvor forholdene er ideelle. Således kan man med lokalkendskab ofte udpege pletter på ganske få kvadratmeter, hvor fiskene står. Da er det næsten som at fiske ørred i et strømvand!

Havbarsen er som sin slægtning aborren tandløs. Det betyder, at den ikke bider til som gedden, når den hugger. I stedet åbner den sin store mund og suger byttet ind med en mundfuld vand. Har man fisket striped bass på den nordamerikanske østkyst, vil man nikke genkendende til havbarsens sugende hug.

Under fighten opfører havbarsen sig som en hidsig terrier, der gerne tager hårde, men korte udløb. Karakteristisk for større fisk er, at de ofte stiller sig lodret i vandet og ryster hårdt på hovedet – lidt à la black bass i USA. Ofte mister kroge sit fæste netop da.

Under alle omstændigheder er havbarsen en fisk, som vi i årene fremover vil se meget mere til i skandinaviske farvande.

Den skal være hjerteligt velkommen – på fluestangen såvel som hjemme på spisebordet!

Grønt elvevann og fornøyd sølofisker.

Elvevandring i Komagdalen

Sommeren og høsten 2003 var jeg engasjert som elvevakt i Komagelva i bygda Komagvær som ligger i Vardø kommune i Finnmark fylke. Dager og netter streifet jeg langs elva sine ulike deler, og aller best likte jeg meg i de øvre delene av vassdraget. Det er store perspektiver i forhold til avstander og synsranden her oppe som man må forholde seg til, i et landskap der havet og vidda bryter mot hverandre uten ei tregrense som skillelinje.

TEKST OG FOTO: BERNT GJELSTEN

IDETTE OMRÅDET kan man oppleve at en storskarv ferdes langt til fjells, og man kan se rypa som går i tangen ved sjøen. De vanlige barrierene er visket ut og man opplever en særpreget tilværelse som friluftsperson og fisker. Gjentatte ganger i løpet av min tid som elvevakt i området kom jeg til å tenke på Hans Lidman og hans bøker. I boka som på norsk heter *Under Sølvbuen* forteller han på sin inntrykksfulle måte, at det fantes oter ved elva. Møtte han noen gang den store hannoteren han visste holdt til her oppe? Selv møtte jeg gjentatte ganger ei rødrevtispe med tre unger og et mylder av vadefugler og ender. En dag jeg satt i vakthytta i øvre del av elva, kom en fjellvåk og slo en småfugl rett utenfor vinduet i et vierkjerr. En unik stund man husker. I de øvre delene av elva er det kjøreforbud, her må beina frakte fiskeren. Som i andre vassdrag blir derfor fiskepresset atskillig lavere i øvre del enn i nedre, og spesielt i august måned etter fellesferien er det fullt mulig å ha flere kilometer elv å fiske på for seg selv.

Et juv eller canyon har blitt dannet der oppe, ved at elva gjennom all tid har gravd seg ned. Isen og elva har skapt landskapet, og der renner elva hurtig med mye strøm. Ovenfor og nedenfor juvet er den slakere og roligere. Dette skaper en spennende variasjon for lakse og sjørøfiske- ren, man får dypere holer og strømsterke partier om hverandre i selve juvet avbrutt av stillere loner. I øvre del av juvet ligger brukulpen, navnet stammer fra ei hengebru som for noen tiår siden gikk over elva ved denne hølen. Det er bare restene av den tilbake nå, men det er interesse for å sette den i stand igjen og det vil kunne gi enklere kryssing av elva enn i dag.

Brukulpen er en typisk holding pool, som britene kaller en høl med standlaks gjennom sesongen. Det står alltid laks der og den stiller seg konsekvent opp i ulike deler av hølen etter en nedfelt biologisk rangordning bygd på størrelse. Smålak- sen blir forvist til de delene av hølen som mellomlaks og storlaksen finner mindre interessant, det er en naturfestet lov. At det virkelig hersker en nøyaktig og streng disiplin i forhold til posisjon og rang, fikk jeg tydelig se gjentatte ganger denne sesongen. En stor hannlaks med krokkjeve hadde inntatt sin del av hølen, og alle de andre laksene som kom nær standplas- sen ble jaget vekk umiddelbart. I juli var den på plass og så sent som i siste del av september når gytinga nærmet seg, hadde den forvandlet seg fra å hevde sine

rettigheter til å bli en hormonforstyrret gladiator som angrep alt og alle i umiddelbar nærhet av sin standplass. En smålaks som stod der fikk virkelig gjennomgå og den lærte nok hvor den hørte hjemme på rangstigen. Har du anledning vil jeg anbefale å studere atferdsmønsteret til laksen både i fiskesesongen og i etterkant av den, det du da får tilbake er en svært spennende opplevelse, og i tillegg kan du overføre denne kunnskapen til ditt fiske. Ved å legge tid i å studere ei elv til ulike årstider og på ulik vannstand øker du uten tvil fangstmulighetene dine. Dette gjelder for alle typer lakseførende vassdrag, men lyse og klarfargede elver som Komagelva er ekstra interessante, fordi du mye lettere ser fisken i disse vassdragene enn hva tilfellet er i ei flom- elv som tar farge av jord og myr. Det lønner seg derfor å studere fisken gjennom timer og dager og under forskjellige forhold langs et vassdrag. Det kommer til å gi utslag i at du lærer om laksens liv i elva, og det gir deg etter hvert større muligheter til å kroke den.

Laks på brekket

EI NATT I FØRSTE halvdel av august fisket jeg i en mer unnselig høl som ligger 500 meter ovenfor brukulpen. Her heter det blokka. Drar du dit ser du straks at det er rett sted, det ligger ei stor steinblokk i elva nært land. Midtveis mellom disse to stedene bør du vade over elva. Her er det er trygt vadedest på lav og middels vannstand. Denne natta var av det slaget man fikk en klar følelse av at noe ville skje.

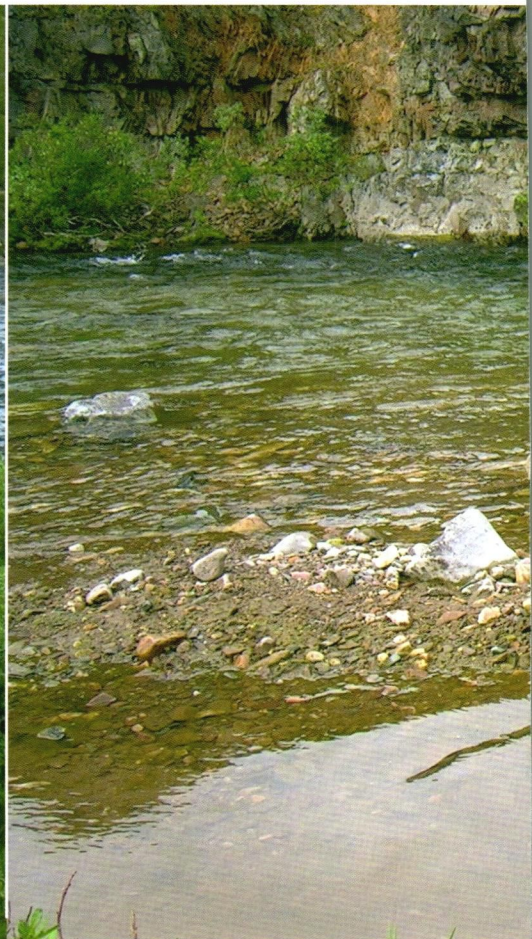
Fra Porten i øvre del av elva.

Nærmere sagt så hadde den litt mystiske følelsen av at laksen ville komme til å ta dratt meg til elva. Vannstanden hadde gått noe opp, det var mild temperatur, og lyset skiftet stadig vekk nyanser fra nesten hvitt til blåsvart. I tillegg så jeg at flere smålakser hoppet delfinaktig på brekkpartiet av hølen. Forholdene for laksefiske var nesten magiske, og følelsen av at fisken vil komme til å ta er svært ofte en slags selvoppfyllende profeti. I motsatt fall har man følelsen av at det nesten må et lite mirakel til. I de tilfellene kan man si til seg selv at man nok visste at forholdene var håpløse, men man står til ryggen verker for å unngå en negativ selvoppfyllende profeti. Å fiske laks er et finstemt psykologisk urverk, noen ganger slår den biologiske klokka vår feil. Denne overnevnte natta var det et samspill mellom elementene i lufta og vannet som virket til min fordel. Etter en times fiske lå det tre smålakser fra 1,5 til 2,5 kilo og skinte opp ei grusør. Tre hjemvandrende sølvfisker som hadde kommet hjem fra sitt næringsopphold langt der ute i storhavet ved Færøyene eller kanskje Grønland. Følelsen av å avlive en elvelaks har bestandig smakt bittersøtt. Man føler rusen av å ha fanget et ettertraktet bytte, samtidig er man banemannen til en sterk og stridig skapning som har greid å overleve som en av de få fra et yngelstadium. Det blir som om det eksisterer ei vekt med loddene vemod og triumf på hver

Fortsättning nästa oppslag

Småstein og hurtig vann er det mye av.

Vegard er framtidens ivaretager av tradisjonene.

Elvevandring...

Fortsättning från föregående sida

side av vektskåla, og selv har man delt seg følelsemessig mellom de to vektkategoriene. Denne typen tanker slår meg gjerne når fisken er avlivet og bløget. De tre laksene ble for øvrig tatt på de svært så klassiske fluene Blue Charme og Green Highlander, typiske gjengangere for fiske i klare elver i nordlige og vestlige deler av Norge.

Det mer spesielle i forhold til redskapsbruken denne natta var kanskje det at fiskeutstyret var 40 år gammelt. Jeg brukte ei tung glassfiberstang og ei ditto fluesnelle i helgods. Det var utstyr av en nærmest uslitelig karakter som ble anvendt. Den nedlagte redskapsfabrikanten Hørgård i Trondheim utviklet en serie fluestenger og sneller på 1960-tallet som har bidratt til at mang en laks har måttet forlate elva. Noen ganger fisker jeg framdeles med dette uten tvil tunge og saktekastende utstyret. Her er det ikke snakk om progresjon i dagens forstand, det er som alt skjer i en sakte kino, sett i forhold til Loop – stanga jeg ellers fisker flue med. Så hvorfor bruker jeg av og til dette

nesten dinosaurspregede utstyret? Ikke nok med det, men når jeg meitefisker kan jeg finne på å bruke ei bambusstang også, er jeg en nostalgiker? Jeg velger ikke helt vekk betegnelsen nostalgi, men gammelt og velbrukt utstyr av denne typen gir en mulighet til å utøve litt kulturarv i elva, samt at det handler om respekt for tidligere brukere av utstyret. Jeg arvet for noen år tilbake den gamle snella av en bygdefisker, og da kjøpte jeg ei 14 fots Hørgård – Målselv av en annen eldre fisker som hadde lagt stang og line på hylla. Når man bruker et velbrukt utstyr som man vet at garvede fiskenever har tatt i gang på gang, gir det en helhetlig opplevelse som fyller ut en fin opplevelse. En mann som totalt har rendyrket denne stilen er for øvrig den britiske fiskeguruen Chris Yates, som bruker rent antikvarisk fiskeutstyr.

Smålaks- og sjørøyeelv

DE TRE SMÅLAKSENE var typiske for Komagelva. Fisk fra 1,2 til 2,5 kilo er det i gode år mye av i elva. I tillegg går det noe mellomlaks og storlaks i størrelsene 3 til 4,5 kilo, og fra 7 til 10 kg. Det er nok likevel på tross av dette mest korrekt å be-

skrive elva som en typisk smålaks og sjørøyeelv.

Sjørøya eller blinken som lokalbefolkningen kaller den er det deler av sommeren mye av, og den er en sterk fisk som også er en storslått smaksopplevelse. Vanlig størrelse for sjørøya er fra 400 gram til 2 kg, med enkelte virkelige rekordeksemplarer innimellom på over tre kg.

Sjørøya liker godt imitasjoner og ulike typer løvmark og maurpuppeimitasjoner synes å være ganske sikre kort etter den. For øvrig kan den bite på store laksefluer hvis den er i godlune. På mange måter er sjørøya svært spesiell å fiske etter, den kan bite helt vilt og uhemmet, for så å forsvinne totalt. En uberegnelig fisk som opptrer svært stimaktig på sin vei opp elva. Ei sjørøye i gytedrakt er en særdeles flott fisk. Med rosaskjær i buken og grønnfargede sider med gulhvite prikker, er den en estetisk nytelse å betrakte. Det skader heller ikke at den er en svært stridig fisk som så absolutt kan måle seg med villaksen når det gjelder fighting spirit. Årsaken til at den er interessert i imitasjoner har jo en klar sammenheng med at den tar til seg føde i elva, at den i motsetning til laksen er på en kombinert gyte og

Gorsjok.

næringsvandring. De helt blanke røyene er for øvrig gjeldfisk som står over gyting det året, du kan derfor oppleve å få både den sterkt fargede og blanke varianten av sjørøye om hverandre. Arten stiller strenge krav til temperaturer, og den er helt avhengig av kaldt vann for å trives. Sjørøye forekommer derfor fra Helgeland i Nordland Fylke til Finnmark i den fastlandsbaserte delen av landet. Arten er for øvrig sirkumpolar og er vanlig på Island, Grønland og i arktiske farvann. I en rekke vassdrag i Finnmark forekommer den med til dels sterke bestander.

I Komagelva var man tidlig ute med å få innført reguleringer i form av avskaffelse av det rene næringsfisket som tidligere ble drevet med not og garn. Etter andre verdenskrig har det vært en kontinuerlig forpaktning av elva i regi av den lokale jeger og fiskerforeningen, som ble stiftet i 1947. Fra 1953 har det vært lønnet fiskeoppsyn i vassdraget. Foreninga har hatt som hovedoppgave å drive den praktiske delen av forvaltningen. Her har salg av fiskekort, informasjon til tilreisende fiskere, og oppsyn med elva vært sentrale arbeidsområder. I motsetning til de sørnorske vassdragene har det store flertal-

let av lakseførende vassdrag i Finnmark vært statseiendom. En ny mer grunneierpreget modell er nå på gang. Den 1.07.-2006 ble den såkalte Finnmarkseiendommen juridisk virkende. Det er like fullt sannsynlig at det også i framtiden vil være en forpaktermodell for drift av vassdraget, med tilpasninger til den mer lokal og regionalstyrende modellen som nå er vedtatt. I de fleste elvene har man hittil fulgt den samme styringen som i Komagelva. Statskog har vært grunneier, Fylkesmannens Miljøavdeling har utarbeidet regler og forskrifter for det enkelte vassdrag i samarbeid med lokal forpakter, som igjen har hatt ansvaret for den praktiske feltforvaltningen.

Min tilnærming til elva har vært å arbeide der som fiskeoppsyn, og selvsagt fiske i ledige stunder. Ved å ha et arbeid av denne typen får man et spesielt forhold til ei elv man har gått langs dag etter dag, og i alt slags vær. Inntrykkene og opplevelsene står i kø, og ei elv er aldri å betrakte som kun rennende vann. Man ser hvor forskjellig den kan framstå i forhold til ulik vannstand, og naturhistorien på stedet viser utvikling og stabilitet om hverandre. Jager man kun antall og meng-

de laks som noen gjør, mister man dimensjoner i opplevelsen av å være ute i naturen. Har man øynene og sinnet med seg på en vandring langs ei elv blir det aldri ensformig eller statisk å være der. Her kan man vende tilbake til Hans Lidman sine bøker. Han var uten tvil en svært dyktig fisker, men etter min mening var han aller mest betydningsfull i den forstand at han hele tiden synes å ha gledet seg over storheten i det litt unnselige og anonyme i naturen. Han beskriver intenst og stillferdig livet som det framstår fra ham selv, i møtet med alt det han hører og ser på sine vandringer av mangfoldig liv som stammer fra det opprinnelige. Her har vi alle mye å lære av ham.

Faktaopplysninger

Beliggenhet:

Komagelva renner ut i sjøen ved riksvei 98 i bygda Komagvær i Vardø kommune i Øst Finnmark ved Varangerfjorden. Det er 4,3 mil kjøretur til fylkesbyen Vadsø og 3,3 mil til kommunesenteret Vardø. Kartblad: 2435 I og II, samt 3436 II i M - 711 serien i målestokk 1:50 000.

Fortsättning nästa upplag

Vading på stor elv.

»Fisk fra 1,2 til 2,5 kilo er det i gode år mye av i elva. I tillegg går det noe mellomlaks og storlaks i størrelsene 3 til 4,5 kilo, og fra 7 til 10 kg.«

Elvevandring...

Fortsättning från föregående sida

Geografi: Området er det eneste arktiske området i fastlandsdelen av Norge. Det skaper en helt spesiell naturtype som er eksotisk, men samtidig svært værhard. Det er en god investering å ta med seg vindtette klær og være forberedt på store værromslag på kort tid. Myggoljer er viktig å huske på, men sammenlignet med indre strøk er områdets myggplage begrenset. Landskapet er preget av at det er treløst og goldt, men svært frodig noen steder botanisk. Multer (hjortron) er det i gode bærår mye av på myrene oppe i dalen.

Adkomst langs elva: Det er en relativt dårlig kjørevei fra Komagvær og 9 kilometer fram til Fimmelva, hvor det er bomvei stengt for allmenn ferdsel videre. Dette er på Vadsøsiden av elva. På Vardøsidan av vassdraget er det tre kilometer med lignende veistandard som ender opp ved brinken ved Langrabben. Derfra går det en tydelig sti gjennom vierskogen til Gorsjok. Det kan være et godt tips å prøve sjørøya fra Gorsjok og oppover fra tredje uka i juli.

Fisketider: Laksefisket varer fra 22 juni til 24 august. Forlenget fisketid etter sjørøye og sjørret til ut august måned i øvre del fra førsteporten.

Fiskestrekning: Fra osen nedenfor broene ved riksveien til Bjørneskaret. Dette gir 3,2 mil med anadrom strekning. Fra den såkalte delinga er det kun sjørøye samt stasjonær brunørret å få. Fin størrelse på brunørret i vassdraget generelt. Normalvekt fra 300 gram til 1 kilo.

Fiskeregler: Fluefiske med synkesnøre, intermediate og flyteline er tillatt hele sesongen. Fluefiske med dupp skal foregå med maksimum to fluer på opphengnet. Det skal under utøvelsen av fisket brukes maksimum tre kroker tilsvarende en trippelkrok. Etter 31 juli er det døgnkvote på 2 lakser i døgnet. Mark med søkke er tillatt fra 22.6 til 10.7. Deretter kan man

fiske med mark uten søkke fram til 1.8. Fra dette tidspunktet av er det kun tillatt med fluefiske. Elva tilhører den såkalte redskapsgruppe 2, som skal favorisere lettest mulig fiske. All bruk av sluk og spinner er forbudt, og som i det overveldende flertallet av øvrige norske vassdrag er det ikke tillatt med rekefiske. Se for øvrig utdelt regelverk når du kjøper fiskekort. Se etter informasjon på oppsatte fredningsskilt langs elva.

Alt fiske forutsetter at man har betalt den statlige fiskeravgiften. Denne kan betales via www.inatur.no eller på postkontor, og koster 200 kroner. Vading er tillatt. På sommervannstand holder det mange steder med skrittvadere, på større elv er det nødvendig med vadebukse. En god regel er å vade minst mulig i Komagelva, da fisken er sky. Det oppfordres til å sette ut igjen større hunnlaks som har begynt å utvikle gytedrakt, fang og slipp/catch and release er tillatt.

Desinfisering: Alle som ikke er fast bosatt i Finnmark eller som har med seg fiskeutstyr brukt i andre norske landsdeler eller i utlandet må desinfisere fiskeutstyret ved grenseoverganger, på campingplasser, eller på bruhytta i Komagvær. Finnmark fylke er framdeles ikke berørt av parasitten *Gyrodactylus salaris*. Det er svært viktig å være påpasselig med dette for å unngå smitte.

Fiskekort: Alt salg av fiskekort skjer med utgangspunkt fra sommerkafeen på den såkalte bruhytta like ved riksveien. Dette er et samlingssted for elvefiskere i Komagvær. Det er inndeling i kort og pristyper etter om man er fast bosatt i Finnmark eller besøkende norsk fisker, for fiskere som ikke er norske statsborgere er det så en ny pris. Elva inngår i prisklasse tre. Sammenligner man prisene og antallet kilometer elv man kan fiske på, faller det rimelig sammenlignet med flertallet av kjente laksevassdrag i sørnorske elver.

Fiskeoppsyn: Vassdraget har fiskevakter med begrenset politimyndighet som utfører vaktoppgaver knyttet til tilsyn med elva, for å kunne ivareta fiskebestanden på en langsiktig basis. Vaktene gjennomfører kontroller av laksefiskere og sørger for forefallende arbeid langs elva. Sentralt i arbeidet står oppsynet med at fisken får være i fred på gyteplassene etter sesongens slutt, og at det ikke bedrives ulovlig fiske som beskatter bestandene på en uheldig måte. Vaktene har videre en servicefunksjon.

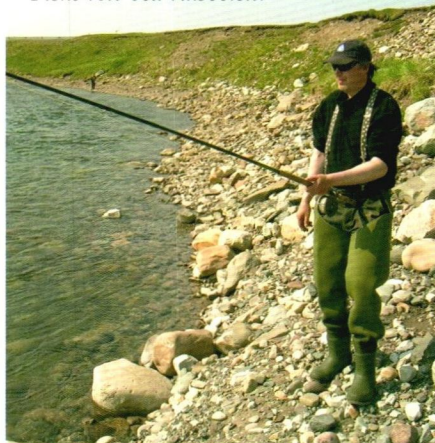
Fluevalg: Elva fiskes mye med ulike mønstre i blått og grønt, samt at det i senere år har blitt tatt en del laks på tørrflue. Typiske mønstre i Komagelva er Green Highlander, Blue Charme, Rusty Rat, Silver Doctor, Sølvdokka, Silver Grey, March Brown og Jock Scott. De lokale fluene Komagen, Sunferguten og Vargtussa er utviklet og bindes av Oddbjørn Fagerli i Vadsø.

Generelt er Komagelva mange steder svært steinete og grunn og lys på farge, og det er ikke ei elv for de mest sjokkerende mønstrene vanligvis. En rekke mønstre som minner om de overnevnte i størrelsene 6 og 8 og 10 går nok vel så bra. Finske fiskere har fisket godt på tørrflue av bombertypen. Små fluer brukes mye som opphengfluer. Komagemetoden er to våtfluer samtidig. Det er da en endeflue og en mindre opphengerflue som stripes på vannflata. Ofte tar fisken opphengeren, den festes ved å anvende en glideknote som gjør krokingen mer effektiv. På denne måten setter opphengeren seg ikke fast i så stor grad, og knuten gjør også sitt til at det blir mindre risiko for brudd på fortommen ved press.

Fiskebestander og Fiskeforhold:

Elva er reproduktiv på egen hånd og har aldri vært kultivert. Det er ganske unikt i

Fiske rett ved riksveien.

dag. Det lange nedslagsfeltet sørger for at vannstanden er relativt stabil både på forsesongen og utover sommeren.

Total lengden på vassdraget er ca 50 kilometer, den fiskeførende delen er 35 kilometer. En flomtopp eller flere gjør underverker her som andre steder, men man er ikke avhengig av mye nedbør for å kunne oppleve brukbart fiske. Vassdraget er fiskbart hele sesongen i et normalår i forhold til tørke og flom. Som i de fleste elver kommer det et innsig av storlaks og mellomlaks tidlig på sesongen, og gjerne på høy vannstand. Komagelva må nok likevel betegnes som en typisk smålakselv, men til gjengjeld kan det i gode år være mye av den. Den sikreste tida for laksefiske og sjørøyefiske er fra tredje uka av juli til midten av august. Elva er i fellesferien ganske hardt fisket i nedre del, men det er sjeldent noe problem å slippe til, dessuten er det nedfelt i fiskerenglene at fisket skal være bevegelig.

Fangstene av laks har på 1990- og 2000-tallet variert fra svakest 500 kg til best 3000 kg på en sesong. Pantordningen på fiskekortene fører til svært nøyaktige fangststatistikker. Sjørretfangster så langt ligger på maks 200 kg, mens det er vanlig med sjørøyefangster fra 200 kilo til 500 kilo. Sjørretten beskattes ikke i særlig stor grad.

Sentrale fiskeplasser:

Nedre del: Sandholla, Pedersenkulpen, Nerholla, Jackholla, Aronsen, Allemannskulpen.

Midtre del: Svartstryka, Russeholla, Olavstyket, Gorsjok, Lutsi, Laksedammen, vierregionen i Abrahamsenvian med kulpene Bangladesh og Addis Abeba samt Smutthullet, og Sunferkulpen.

Øvre del: Kulpene før og ved Portsletta, Portkjeften, Akvariet, Bergkulpen, Brukulpen, Blokk, Lakseholla, Pyramiden, Øverporten, Revskallkulpen, Øvervian.

Alt salg av fiskekort for vassdraget skjer på bruhytta ved personlig oppmøte, forhåndssalg av fiskekort er ikke vanlig. Det er sjelden problemer med å få fiskekort selv i fellesferien. Det selges også kort for naboelva Skallelva. Det er muligheter for å leie hytte i Komagvær av gårdbrukeren i bygda.

Viktige Telefonnummer:

Hytteleie. Kontakt Arnt Støme, tlf: (+47) 90 98 62 83 / 78 98 67 86
Kan leies som fiske og naturguide.
Komagvær Jeger- og fiskerforening, Kjell Odin Larsen, tlf: (+47) 48 29 52 02

Från Rolfsån till Vermont

TEXT OCH FOTO: MARTIN G ERIKSON

Första gången jag träffade Bengt Mörner var vid lilla Rolfsån, en vårkväll i början av nittioalet. Jag satt på strandkanten och funderade på flugfisket och livet när en munter herre i en vinröd Aston Martin körde in på parkeringen. Det var rätt plats att möta honom på, för just där hade han nästan trettio år tidigare gjort de erfarenheter som ledde fram till konstruktionen av en mycket speciell flugrulle: Mörnerrullen.

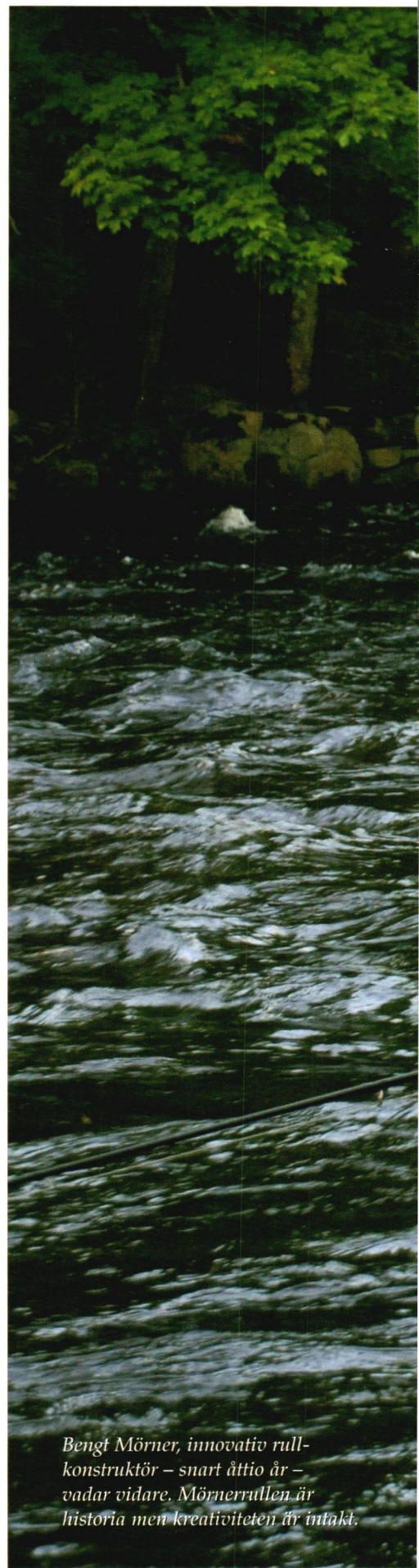
JAG HADE REDAN TIDIGARE fått mina första inblickar i Mörnerrullens speciella konstruktion, och visste att det inte var en vanlig utväxlad flugrulle. Med tiden blev jag själv ägare till en Mörnerrulle och min nyfikenhet växte allt mer kring personen Bengt Mörner och hans rullar. Jag besökte honom därför en varm vårkväll, och han tog emot mig i sitt arbetsrum, vägg i vägg med garaget där han har sin verkstad, där han inte minst skruvar på sina veteranbilar. Hans motorintresse är stort, i synnerhet när det gäller gamla brittiska sportbilar. Här berättade han rullarnas historia, i en passande miljö av ritbord, datorer och tekniska handböcker, samt en och annan bild på stora, blanka laxar.

Bengt Mörner närmar sig de åttio, men tanken är skarp och fiskar gör han fortfarande. Han har fiskat sedan 5-årsåldern, och när han var 11 eller 12, och fiskade öring i småbäckar utanför Göteborg, började han sätta flugor istället för mask på sitt metspö. I 20-årsåldern övergick han helt till riktigt flugfiske, med splitcane-spön från Hörgård och klassiska amerikanska Medalist-rullar. Han började studera maskinteknik på 1950-talet, för avsikten var att han skulle arbeta med produktionsmaskiner i familjens textilföretag, men hans far var framsynt och insåg att textilindustrin hade en svag framtid i Sverige. Bengt Mörner kom därmed att arbeta med lite av varje, från textiltforskning till motorsågar, och hade sålunda en

gedigen teknisk erfarenhet från olika branscher då han år 1966 startade en egen firma för att som konsult arbeta med utvecklingsprojekt åt industrin. Året innan hade det dock inträffat något som kom att bli avgörande för hans tillvaro som fiskare – på sommaren 1965 hade det nämligen varit ett ovanligt kraftigt högvatten i lilla Rolfsån, och resultatet blev ett rekordfiske efter lax. Bengt Mörner och hans fiskebroder Olof Johansson – sedermera mångårig redaktör för Fiskejournalen och också FiN-medarbetare – prickade in tiden perfekt och de hade ett drömfiske. Åtskilliga laxar lämnade höljan de fiskade i, gav sig ut för en kvarnränna och knäckte tafsen. Av erfarenhet visste Bengt Mörner att om man i det läget kunde ge laxen löslina, så kunde den ibland vända och komma uppströms igen. Då gällde det i gengäld att snabbt kunna få in all den lina man hade ute. Begränsningen var i båda dessa fall rullen, och i de funderingarna föddes tanken på en ny rullkonstruktion.

Tillsammans med Olof Johansson gjorde han en kravspecifikation, och började sedan skissa på en rulle. Det första kravet var alltså att man skulle kunna släppa på bromsen för att minimera det tryck man lägger på fisken, men man fick för den skull inte riskera linresning och skatbo. Detta ville han styra med veven, vilket krävde att veven var frikopplad när fisken rusade – vad vi idag med en engelsk

Fortsättning följande uppslag

Bengt Mörner, innovativ rullkonstruktör – snart åttio år – vadar vidare. Mörnerrullen är historia men kreativiteten är intakt.

Till vänster: Den första förstudien, en ombyggd Medalist med utväxling och en mycket enkel anti reverse-funktion.

Till höger: Två prototyper. Skillnaden mot slutversionen av Mörnerrullen är att dessa inte har en automatisk återställning av bromsverkan när man släpper veven. Notera att den högra rullen har en ratt för justering av bromsens grundeffekt – en funktion som Bengt Mörner sedan ansåg överflödig. Teknikern Mörners noggranna ritningar skimtar under rullarna längst till höger.

Från Rolfsån till Vermont

Fortsättning från föregående sida

term kallar »anti-reverse«. Målet blev att skapa en rulle där bromsen blev hårdare när man vevade framåt och lättare när man vevade bakåt. En viktig poäng för Bengt Mörner var nämligen att kunna få extra kraft vid invevningen, så att han verkligen skulle kunna lägga press på fisken när han vevade in. Det klassiska problemet med en rulle med »anti reverse« är annars att inställningen av bromsen begränsar hur mycket press man kan sätta på fisken, vilket är ett faktum som fått många fiskare att överge denna typ av rulle. Att undvika detta var själva poängen med att bromsen skulle dras åt hårdare när man vevade in. Dessutom ville han ha utväxling på invevningen, för att snabbt kunna ta in löslina. Det första försöket till en egen konstruktion blev en ombyggd gammal Medalist 1495, där han gjorde den första versionen av utväxlingen, samt en mycket enkel spärr för att hindra veven att snurra bakåt. Denna första variant var dock mest en förstudie, och det fanns mycket kvar att lösa – någon styrning av bromsverkan med veven hade han ännu inte. Däremot hade han redan på denna prototyp en finess som sedan kom att bli en av Mörnerrullens kännetecken, nämligen den lilla korkplatta som sitter under vevarmen. Vevarmen kan nämligen pressas in mot spolen så att korkplattan tar emot, och man kan på det viset få extra kraft att pumpa in en fisk eller dra loss en fluga som fastnat i växtligheten.

Efter en hel del experimenterande blev nästa prototyp klar, och de tidiga prototyperna har den intressanta detaljen att bromsens grundinställning går att justera med en ratt i spolens nav. Det var en

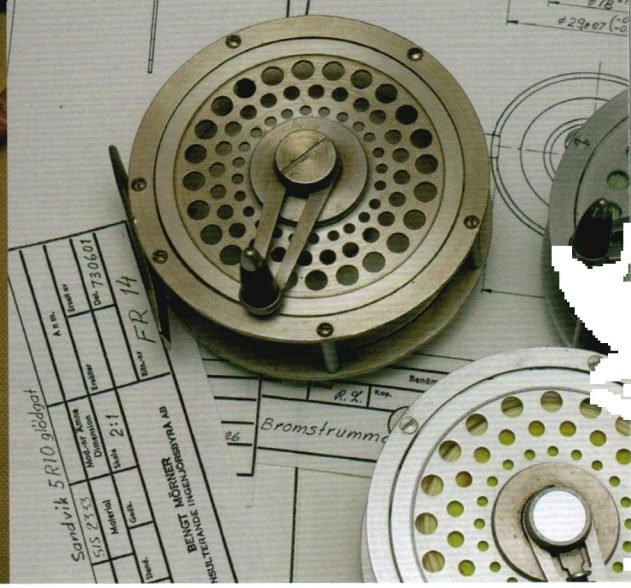
funktion som Bengt Mörner sedan ansåg onödig då han fann att det räckte att göra grundinställningen av maximal bromsverkan före fisket, med en ställratt inuti rullen. Grundtanken i konstruktionen är att man i förväg ställer in hur hård bromsverkan man maximalt vill ha. Denna bromsverkan är den som belastar spolen när man vevar framåt, men som Bengt Mörner också ville kunna släppa genom att veva bakåt. I den andra prototypen fanns alltså en reglering av bromseffekten i veven. När man vevade in ökade bromsverkan och när man vevade bakåt släppte bromsen. Redan hos denna rulle hade han också hittat den yttre design som han sedan fastnade för – prototypen är lätt igenkännbar som en Mörnerrulle. Han fick hjälp med den yttre designen av gode vännen Jan Wilsgaard, som på sin tid var klassisk chefsdesigner på Volvo, och som var med och designade nästan alla Volvomodeller, från Amazon till 850. Även Bengts fiskebroder Per-Olof Magnusson, som arbetade med grafisk design inom marknadsföring, var med och påverkade formgivningen.

Nu hade Bengt Mörner en prototyp där bromsverkan kunde regleras med veven. Det främsta problem som återstod att lösa var att veven stod kvar i det läge man släppte den i, oavsett om det var med bromsen på det hårdaste eller lättaste. Det innebar att om man pressat in en fisk och släppte veven för att häva fisken, och fisken fick panik och satte fart, var risken överhängande för att tafsen skulle knäckas. På samma sätt fanns risk för linresning ifall man släppte handtaget med bromsen i det lättaste läget.

Det var nu Bengt Mörner utvecklade det bromspaket som han placerade helt inuti spolaxeln, med en bromsfjäder som via två hävstänger styr belastningen av bromsen. Systemet innebär för det första

att när man framåt, så belastar hävstångerna bromsen upp till den bromseffekt man i förväg ställt in. Det innebär för det andra att när man släpper veven och lina löper ut finns det en spärrhake som fångas upp och gör att bromsen avlastas. Det gör att det är lätt att dra ut löslina, och bromsen är då reducerad till ungefär 40 % av den bromsverkan man får vid invevning. Det ger samtidigt tillräcklig belastning för att det inte skall bli linresning och trassel. Detta är också en användbar finess när man skall häva en fisk. Ofta gör fisken en sista desperat rusning när man sträcker sig med häven, och med en traditionell rulle krävs en hel del kraft för att sätta igång spolen vilket lätt leder till tafsbrott. Slutligen kan man för det tredje få bromseffekten att försvinna helt om man aktivt vevar bakåt ytterligare en liten bit, men om man då släpper veven och fortsätter dra ut lina går bromsverkan tillbaka till mellanläget. En diskret knarr signalerar när lina löper ut, en finess som främst infördes för nattfiske. Tillsammans ger detta en rulle som är betydligt mer avancerad än den vid första anblicken ser ut att vara, och som delvis kräver ett speciellt tänkande när man fiskar.

SJU ÅR HADE DET TAGIT att utveckla rullen. Det hade också funnits barnsjukdomar. Bland annat hade Olof Johansson drabbats av en låst spole när han drillade lax i Driva; en skruv som höll ett drev hade lossnat, vilket krävde förändringar i konstruktionen. Ett problem hade också varit vikten på rullen – för att möta kraven på en lätt rulle måste detaljerna tillverkas med så små dimensioner som möjligt. Ett annat problem som behövde lösas upptäcktes när ansökningsom patent lämnats in – ABU hade redan ett patent på en broms som reglerades med veven. Detta klarade dock Bengt

Mörner genom att han utvecklade sin rulle ett steg längre än ABU och helt eliminerade bromsens verkan när veven togs till sitt bakersta läge.

Nu hade Bengt Mörner den rulle han hade önskat sig, och kände sig ganska nöjd. Det gjorde dock inte hans vänner och bekanta, och efter diverse mer eller mindre diskreta förfrågningar från omgivningen började han att tillverka enstaka rullar. Det var i högsta grad ett vänskapsprojekt, och enbart kostnaden för verkstadstid överskred dramatiskt de priser som gick att ta ut. Möjligheterna att tillverka rullen mer organiserat var dock synnerligen ovissa. Bengt Mörner kom då i kontakt med Utvecklingsfonden, och fick den vägen ett mycket förmånligt stöd för att sätta rullen i produktion. Han hittade också ett företag som kunde tillverka rullen med den precision som krävdes. Det låg i Flen, och hade ett namn som avslöjade att de inte var rädda för avancerade konstruktioner: AB Aero-Telaw Atew. De tillverkade bland annat precisionsprodukter åt varvsindustrin och komponenter till IBM:s skrivmaskiner, och förstod sig därför på ordning och reda och små precisionsdetaljer. Därtill var företagets VD flugfiskare, och förstod sig därför på sin nya produkt – det torde inte ha varit en oväsentlig faktor i sammanhanget. Företaget gjorde alla delar till rullarna och monterade dem, och mellan 3500 och 4000 rullar tillverkades totalt i fabriken i Flen. Rullen, som kom ut på marknaden 1975, tillverkades i två storlekar, dels en laxrulle som enligt broschyren rymmer en wf 11 och 160 meter 30 lbs backing, och dels en öringrulle som rymmer en wf 8 och 130 meter 20 lbs backing. Normark blev återförsäljare, och ungefär 2000 rullar såldes under namnet Mörner genom dem.

Det var inte en rulle som passade alla

fiskare, och Bengt Mörner noterar lätt sryligt att vissa fiskare verkade vilja ha en rulle som också fungerade som spade eller kratta – för dessa fiskare var en Mörnerrulle inget att rekommendera. Redan i broschyren som följde med rullarna skrevs också att detta är en »entusiastrulle«, men entusiaster finns det gott om inom flugfisket och många fiskare blev mycket förtjusta över konstruktionen. En av dessa var en amerikan som hette Joseph P Hubert. Denne Mr Hubert var en laxfiskekosmopolit som fiskade älvar världen runt så länge de innehöll atlantlax, och han skrev även lite om laxfiske – bland annat en artikel om Sheep-flugorna, som i översättning publicerades i FiN 1984. Varje gång Mr Hubert slog sitt personliga rekord på atlantlax lät han göra en avgjutning av fisken, och så skruvade han upp rullen på väggen bredvid avgjutningen och köpte en ny rulle. Det blev med tiden ett antal Mörnerrullar på väggen hemma hos Mr Hubert, och han skickade också sina rullar till Bengt Mörner för service, med noteringar om hur många hundra laxar som tagits på den ena eller andra rullen.

Kanske var det också genom Mr Hubert som en Mörnerrulle kom att leta sig fram till Orvis rullavdelning – hur det exakt gick till är oklart. Det var dock en rulle i deras smak, och de ville gärna ha ett samarbete och sälja rullen under eget namn. Bengt Mörner reste över till Manchester, Vermont, i USA och besökte Orvis, och kom genast mycket väl överens med Orvis ägare, Mr Leigh Perkins. Några skrivna kontrakt fanns aldrig; detta var en affärskultur där ett handslag var allt som behövdes. Orvis introducerade rullen i sin katalog 1978, under namnet Orvis Lord, och samarbetet gick utmärkt. Dock förundrades Bengt Mörner över de priser som Orvis tog ut, men Orvis kon-

staterade helt enkelt att om en rulle som denna skulle sälja måste den vara dyr. Rullarna som Orvis sålde var också de tillverkade i Flen, och levererades till USA klara och monterade. Den enda skillnaden mellan de rullarna, och de som såldes under namnet Mörner, var texten på baksidan. Texten är gjord med screentryck, då fotoetsning befanns vara för kostsam. Orvis hade annars gärna velat ha det Mörnenska släktvapnet fotoetsat på rullen – Bengt Mörnerts grevetitel fascinerade amerikanerna.

ALLT VAR FRID OCH FRÖJD, rullarna såldes i Europa av Normark och av Orvis i USA, och Orvis hade inga svårigheter att få rullarna sålda – ungefär ett tusental rullar skickades till USA. Då kom en helt ny faktor in i bilden: den svenska varvskrisen. AB Aero-Telaw Atew hade ungefär åttio procent av sin verksamhet riktad mot varvsindustrin, och varvskrisen slog undan fötterna på företaget som gick i konkurs. Bengt Mörner försökte hitta något annat företag som kunde ta upp tillverkningen, men utan framgång. Han hade vid denna tid också startat en ingenjörsfirma i USA, och försökte även att hitta en tillverkare där. Han kom så långt som att låta två olika företag göra en provtillverkning, men han hittade ingen tillverkare som kunde möta precisionskraven med ett ekonomiskt försvarbart fabrikspris på rullen. Bengt Mörner erbjöd också tillverkningen både till ABU och till Sharpe's i Aberdeen, men de avböjde. Därmed upphörde produktionen av rullarna, och 1980 fick Orvis ta bort rullen ur sin katalog. Kvar i Sverige fanns en hel del delar som Bengt Mörner tog hand om, och under 1990-talet började han sätta ihop några rullar till på egen hand. Kvar från Flen fanns ungefär 95 %

Fortsättning nästa sida

Från Rolfsån till Vermont

Fortsättning från föregående sida

av de delar som då behövdes, och han hittade en verkstad som kunde komplettera det som saknades, men tyvärr med så dålig precision att stor andel behövde kasseras. Det gjorde det tidskrävande att sätta ihop denna andra generation rullar, men efterfrågan fanns. Det kan vara intressant att veta att dessa rullar av andra generationen skiljer sig från de ursprungliga på två punkter, och därmed kan de lätt identifieras. För det första saknar de serienummer, vilket finns på stommens insida på alla rullarna som monterades i Flen. För det andra finns på de senast byggda rullarna en urfräsning inuti rullfoten, där ägarens namn kunde graveras. Detta saknas på rullarna som byggdes i Flen.

Efter att ha gjort ett femtiotal rullar av denna andra generation, kunde Bengt Mörner konstatera att han gjorde förlust på varje rulle han satte ihop. Därmed upphörde produktionen av rullen för gott.

När Bengt Mörner sammanfattar sina erfarenheter av rulltillverkningen erkänner han gärna att upplägget nog var fel från början – det var inte en typ av rulle som skulle marknadsföras och säljas genom en stor organisation som Normark, som ju hade en massa återförsäljare och inte möjlighet att specialutbilda alla butiksbiträden som skulle ha behövt särskilda kunskaper för att hantera rullarna. Exempelvis var det ett problem att en del kunder i butiken vevade baklänges för att prova frikopplingen av spolen, men med en hand för att hålla rullen och en annan för att veva fanns ingen hand kvar för att känna på spolen. Därmed fortsatte de veva bakåt tills rullen gick sönder. Istället borde nog rullen ha marknadsförts och sålts på samma sätt som exem-

Slutresultatet, Mörnerrullar i lax- och öringstorlek, samt ett bakstycke från av de rullarna som Orvis sålde under eget namn.

pelvis rullarna från Bogdan, alltså genom att köpare som var intresserade och seriösa fick beställa en rulle i förväg, och först när tillräckligt många beställningar kommit in skulle en produktionsomgång ha startats.

Bengt Mörner kan idag också konstatera att de som fastnat för rullarna ofta samlar på sig så många de kan, och helst inte använder några andra rullar. Den som däremot bara har en Mörnerrulle låter den ofta stå kvar på hyllan – det krävs att man har rätt sätt att tänka kring hur rullen skall användas. Sådär i efterhand kan Bengt Mörner också tycka att rullen kom att bli något för tekniskt komplicerad. Samtidigt är det inte någon så förfärligt komplicerad rulle att ta isär när man väl en gång lärt sig knepet.

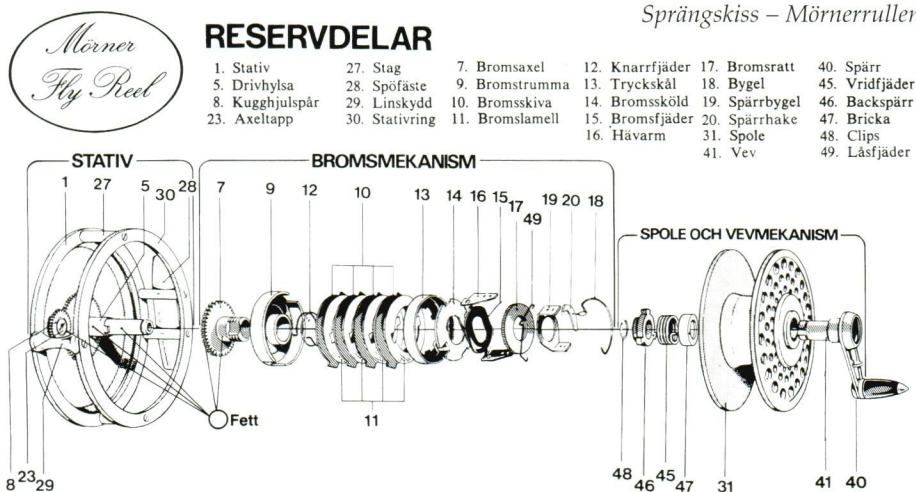
Sprängskissen här nedan är en god hjälp för att lära sig att sätta ihop rullen, och är man bara uppmärksam när man tar isär den är det också enkelt gjort att få ihop den. Bengt Mörner framhåller också

att det är mycket viktigt att inte få olja på bromslamellerna, för då kommer de att klibba ihop. Ett tecken på att det är dags att rengöra lamellerna är att spolen får en tendens att »rulla tillbaka« när man dragit ut lina. Man skall därför inte använda olja i rullen, utan fett. Om Bengt Mörner har något råd till rullägare så är det att tänka på detta, samt att se till att i lugn och ro lära sig ta isär rullen – den dag storlaxarna stiger i älven är fel tillfälle. Det är också bra att veta att rullen inte är direkt vänderbar mellan höger- och vänstervevning, utan en sådan vändning kräver att vissa delar byts ut. Spärrhaken är bara att vända, men knarrfjäders, vridfjäders och de båda hävarmarna behöver vara av en spegelvänd modell (sådana finns inte längre att få tag på).

Jag frågade Bengt Mörner om han såg några möjligheter till nyproduktion, men han svarade bestämt nej. Skälet är inte minst att projektet inte längre känns som en rolig utmaning – Mörnerrullen är en konstruktion som han har lämnat bakom sig. Är det något han skulle vilja göra, är det en rulle med variabel utväxling. Hans mest dramatiska fiskeupplevelser har varit flugfiske efter bonefish, och de önskemål kring rullar som väcks av dessa fiskars uppträdande överträffar till och med de som Hallandslaxarna ger upphov till.

Bengt Mörner har kvar sin nyfikenhet och medan han skruvar och putsar på sin Aston Martin, och sin veteranmotorcykel av märket Triumph, växer det fram nya tankar kring flugrullar, rullbromsar och utväxlingar. Han må vara färdig med Mörnerrullen, men där råder ingen brist på kreativitet.

Sprängskiss – Mörnerrullen.

Czech Nymph

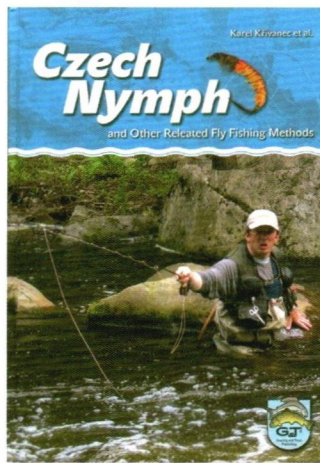
Karel Krivanec et al.
ISBN 978-80-903882-1-5
Coch-y-bondhu Books
Pris: £ 14,95

»CZECH NYMPHING« har indtaget fluefiskeverdenen. Det er, set med anmelderens øjne, en spændende tilføjelse til fluefiskerens arsenal – omend ikke en der kan stå alene. Denne bog er skrevet af en gruppe Tjekkiske fluefiskere, med Karel Krivanec i spidsen. Bogens styrke ligger klart i det historiske aspekt, hvordan er denne form for fiskeri opstået og hvordan er den blevet kendt i den vide verden. At Tjekkerne ser meget mere nuanceret på såvel teknikken som fluerne, end de fleste vesteuropæiske fluefiskere gør, fremgår tydeligt af denne bog. Forfatterens opdeling af de tjekkiske nymfer i 6 grupper (en af dem endda i 5 undergrupper) kan synes en smule søgt, især fordi den Polske bindetradition betragtes som en selvstændig ikke-tjekkisk stil. Men det er måske ikke værre end tørfluefiskerens opdeling i mange typer tørfluer. Mangler man ideer til sine Tjekkiske nymfer, rummer bogen omkring 100 præcise mønstre.

Bogen rummer gode tips til bindeteknikker og til valg af materialer, men også her har bogen en tendens til at blive omstændelig og bruge megen plads på detaljer. Det samme gælder beskrivelserne af hvordan fluerne fiskes. Bogen er righoldigt illustreret med klare og skarpe farvefotos af fluer og fiskevande, billeder der fremmede lysten til at prøve fluefiskeriet i det østlige centraleuropa.

Sproget i bogen er ikke det bedste, og flere steder kan man blive i tvivl om hvad der menes, men med overbærenhed kommer man let gennem bogen. Prisen er ydermere overkommelig, så bogen kan anbefales til de der vil vide mere om denne

anderledes fluefiske- teknik. Steen Ellemose

Nattsländor – flugfiske och flugbindning

Författare: Sören Lindroth
Format A4, 160 s, illustrerad i färg
Bokförlaget Settern
Cirkapris 380 SEK

JÄMFÖRT MED det stora antal böcker som skrivits om dagsländor har behandlingen av ämnet nattsländor i flugfiskelitteraturen varit blygsam. En anledning kan ha varit att vårt nordiska flugfiske i så hög grad dominerats av impulser från det brittiska flugfisket med dagsländeimitationer till mitten av förra århundradet. En annan är kanske att det stora antalet arter nattsländor, närmare bestämt 222 stycken fördelade på 19 familjer, till utseendet är varandra ganska lika, bortsett från storlek och i viss mån färg.. Men helt okänt var inte det svenska flugfisket med nattsländor, vilket ett antal nattsländemönster i Ångermanlandserien på 1930-talet visar. LaFontaines *Caddisflies* (1981), ett heltäckande verk om nattsländor och fiske med nattsländerepresentationer, höjde ytterligare intresset att fiska med dessa.

Sören Lindroths senaste bok täcker i stort sett såväl nattsländornas liv och utveckling som fiske med sådana och inleds med en historik om nattsländan i flugfiskelitteraturen för att följas av praktiska råd om hur de olika representationerna, larv, puppa, kläckare och vingad insekt kan fiskas. Inte minst och i motsats till fisket med dagsländeimitationer betonas vikten av att ge rörelse åt flugan, fiskad både som puppa och vingad. insekt

De mer faktabetonade kapitlen omväxlar med berättelser från författarens egna fisketurer, vilka ger både underhållning, goda råd och tips om flugval, teknik och presentation. Läckra färgbilder, ofta i A4-

BOK BITEN
Redaktör: Jan Sekander

format, kompletterar.

I motsats till dagsländorna, som ju är betydligt färre i antal, har nattsländearterna inte fått »svenska namn« utan behåller sina latinska och i förekommande fall engelska benämningar. Författaren gör istället en indelning efter storlek – stora 12–27 mm, medelstora 10–12 mm och små 5–9 mm. Ett antal av dessa nattsländor i olika utvecklingsstadier är avbildade i utmärkta foton eller svartvita teckningar och följs av en inforuta med författarens egna förslag till imitationer av husmask, driftande puppa, simmande/kläckande puppa och vingad nattslända.

Samma indelning följer i bokens andra del, flugbindning, med inledning om verktyg, krok och material till kropp och vingar, även denna del rikt illustrerad med stora och välfotograferade bilder, 7,5 × 4 cm, samt utförliga material- och bindbeskrivningar till varje representation, de senare med steg för steg foton av samma höga klass.

Boken avslutas med »Vetenskapliga fakta om nattsländor«, deras latinska namn, vinglängd och larvmiljö samt ett alfabetiskt register.

Nattsländor är en innehållsrik, välskriven, välillustrerad, intressant och väldokumenterad bok som bör tillfredsställa högt ställda krav och berika våra kunskaper om dessa insekter och hur vi kan binda och fiska deras efterbilder.

Jan Sekander

Bokbiten fortsätter på nästa sida

Bokbiten

Fortsättning från föregående sida

On Fishing

Författare: Brian Clarke

591 sidor

Förlag: Collins, London, 2007

Pris i Storbritannien: £ 20.00

Brian Clarkes första bok, *Jakt på öring i stilla vatten*, fick en stor betydelse för utvecklingen av sjöfisket efter utplanterad öring och regnbåge. När han sedan tillsammans med John Goddard gav ut *Öringen och flugan*, befastes hans ställning som nyskapare än mer, och han kom att jämföras med storheter som G E M Skues. Clarke har bland annat också gett ut romanen *The Stream*, med vattenmiljö som tema.

Clarke har dock inte bara skrivit böcker, utan har också varit en flitig skribent i fiskepressen, och har därtill under många år haft en kolumn om fiske i anrika *The Times*. Den föreliggande boken är en samling av sådana artiklar och är hans andra publicerade artikelsamling.

Ämnesvalet är mycket brett, för även om tyngdpunkten ligger på flugfisket och de laxartade fiskarna räds han exempelvis inte att ibland meta karp eller gädda. Många av artiklarna i boken har tidigare varit publicerade just i *The Times*, och det präglar texterna som är avsedda att passa en bred läsekrets (och inte ge upphov till alltför många uppsagda prenumerationer från djurvänner). Kolumnformatet sätter dessutom en mycket konkret gräns för hur långa texterna får bli, vilket förklarar att boken kan innehålla sjuttien artiklar.

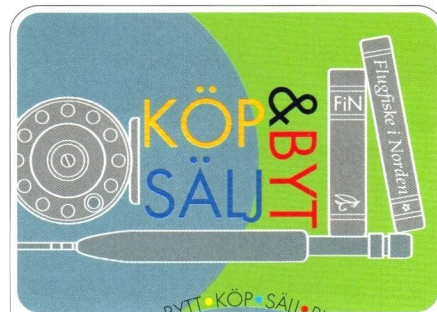
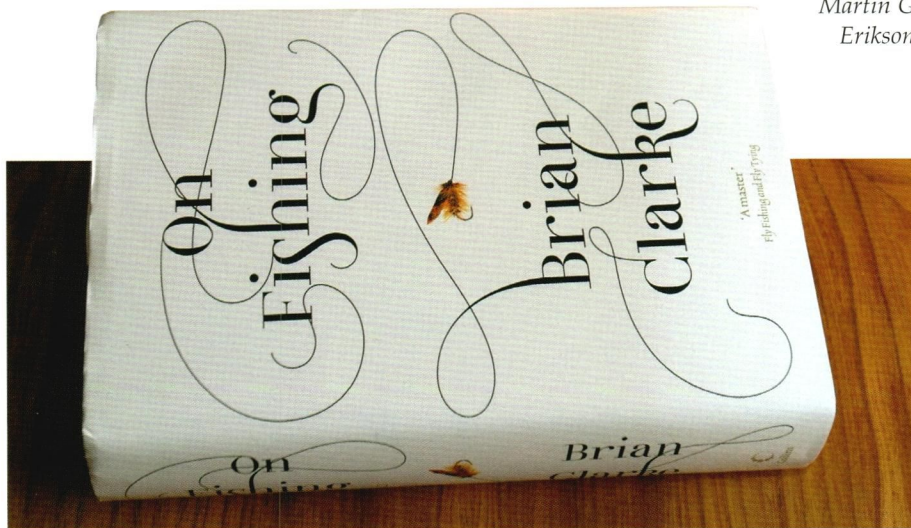
Hade man fått dessa texter till frukostkaffet i söndagstidningen hade de varit guldkorn, men samlade i en bok blir intrycket mer ojämnt. Kanske är detta resul-

tatet av kravet att regelbundet kunna lämna ifrån sig en kolumn, men texter avsedda för dagstidningar är heller inte alltid lämpliga att samla i böcker, och det ställer krav på den som gör urvalet. Samtidigt skulle det vara orättvist att lägga för mycket fokus på bokens svagare partier. Det finns många kapitel som verkligen glittrar och redan lockar till omläsning, och dessa präglar det bestående minnet av boken. Det gäller i synnerhet de biografiska skisser han gör av några kända fiskare och fiskeförfattare, så som Fred Buller och Arthur Oglesby. Några populärvetenskapliga texter om fiskebiologi står ut från mängden, liksom sportfiskehistoriska betraktelser, och här och var känner man igen nytänkaren och nyskaparen Clarke som behärskar ett brett stilistiskt register, från det lekfulla kåserandet till finstämda naturbetraktelser.

Samtidigt väcker många av de bästa texterna i boken en önskan om att författaren hade lämnat det begränsade formatet och verkligen fördjupat sig i ämnen som fiskens tankeförmåga, Halford och torrflugans utveckling, eller »Beatrix Potter-syndromet« – den rådande kulturens vurm för gulliga, ulliga djur, som får fiskens problem och villkor att komma i skymundan. Clarke, med sin klara blick och lika klara prosa, skulle om någon vara rätt person för att skriva den sortens fördjupningar. Min främsta invändning mot boken är annars förlagets val av formgivning: satt med onödigt stora och glesa typer som en barnbok omfattar den nästan 600 sidor, vilket gör den till den tjockaste volymen i min fiskebokhylla.

Slutbetyget blir ändå klart positivt: ta boken för vad den är och den kommer att ge åtskilliga trevliga läsoplevelser, och därtill bjuda på en handfull texter som retyckt höjer sig över genomsnittet.

Martin G
Erikson

De första fem raderna är gratis för FiN:s prenumeranter, varje därpå följande rad debiteras med 30 kr (bifogas beställningen). Varje rad består av cirka 35 nedslag, mellanslag inräknade. Annonstorget avser endast privat annonsering.

SÄLJES

Glasfiberspö, Hardy Fibalite Perfection 9', #7 (och #6). Ofiskat, mint cond. Hardy-logo + plasten kvar på handtaget. Blå orig. påse. 1 000 kr
Splitcanespö: Partridge Brook Trout 7'6«, #5 (H-L Bonnevier). Rakt med trevlig, lagom djup aktion, bra brukskvalitet, teak »downlock« rullfäste, en topp. 1 500 kr. Calle, 070-2000 499.

9' T & T Horizon # 4, helt ny – 2 000 dkr.
9' Sage XP 790 # 7, aldrig brugt – 2 600 dkr. Begge med originale alurør.
Tel. (Dk) 0045 - 32956895 (Peter)

FiN 2005 – 07. Pris 100:-/årgång.
Tel.(S) 08-648 00 74 (Håkan)

Helt nytt Vision GT Four inkl. en Danielsson LW 8twelve, pris 5 500:-.
G Loomis 15' inkl. Bringsen Black Shadow + ev. 5-6 loopklumpar, pris 3 500:-. Mejl: chrille67@gmail.com

Splitcanespö »Golden Signature« av Walton Powell, 9'9" GS79/67 – se Nils Färnströms bok *Flugspö* (Rabén & Sjögren 1975). Pris 4 500:-
Tel. (S) 0431-45 11 31 (Sven Olov)

Flugbindarbrev bibliofilutgåva. Nr 2, Kenneth Boström och Nr 3, Vernon S Hidy. Båda är signerade och försedda med en originalfluga bunden av författaren. Tel (S) 0141-58569 (Tommy)

G. Loomis GLX Distance FR 17410/11-3, 14'6" # 10/11. NOK 5 000.-
GLX FR 1086-4 9,0 ft. line #6 (det medföljer ikke transportrør/trekk)
NOK 2 000.-. E- post: jospo@online.no

Orvis 8'4" Power Matrix #3. Pris 2 000:-.
Orvis 7'9" Far and Fine # 5. Pris: 2.000:-.
Tel. (S) 070-634 12 86 (Micke)

KÖPES

Hardy LRH Lightweight, Princess, Ultralight LA Disc # 5-6. Även extraspoler till dessa samt Ryobi MG # 4- 5. Tel.(S) 054-86 07 56 (Ola)

Annons för FiN nr 2/08 skall inlämnas senast 12 maj.

Flugfiske i Norden, Fliskärsvägen 6, SE-570 90 Paskallavik. E-post: klippinge@ebox.tninet.se

Simms Wind-Stopper DL, jacka

DEN SOM FISKAR i hårt klimat, på vintern eller i fjällen om somrarna, ställs alltid inför problematiken: varmt och/eller torrt på överkroppen. Det blir alltid en form av kompromiss, antingen en fullständigt regntät jacka, som klarar de häftigaste skyfall, men med ett sådant plagg blir man oftast blöt inifrån genom kondensen. Eller – plagg i Gore-tex och liknande ventilerande material som ju visserligen klarar en hel del väta, men för vilka skyfall eller långvariga regn ofta blir övermäktiga.

Om man prioriterar värmen före regnskyddet, kan man ha bruk för Simms nya Wind-Stopper DL jacka, som är en synnerligen varm konstruktion. Den är tillverkad i tre lager, där det yttersta är vattenavvisande, dock inte vattentätt, det mellersta totalt vindtätt samt det understa genomsläppligt för kondensen.

Jackan är höftlång och har en hel del designfinesser för att säkra värmen. Ärmarna avslutas med en elastisk muff, kragen går tätt runt halsen i uppfällt tillstånd, jackans nederdel kan dras åt runt kroppen. Det finns två snedställda bröstfickor med blixtlås, samt två sidofickor utan lock.

FiN har gjort ett begränsat test av Simms jacka, alltså under enklare och ej fältmässiga former. Dock har vårens talrika stormar varit oss lindrigt uttryckt behjälpliga vid undersökningen av jackans vindskyddande funktion, och en sak står utom allt tvivel: den här jackan är varm, mycket varm!

Huruvida jackan klarar längre regnväder har vi inte tillräckligt kunnat undersöka och därför vill vi inte sätta något generellt betyg på denna produkt – men om vi ser till värmefunktion och vindstoppssegenskap kommer bara ett betyg i fråga, nämligen det högsta.

Jackan känns något knölig att bära i början, antagligen beroende på det något styvare vindstoppande mellanlagret. Sannolikt mjukas detta upp efter hand.

Design i övrigt ligger på hyfsad nivå, utan att vara helt i topp. Fler fickor – framför allt innerfickor – borde inte varit omöjligt att applicera, liksom en särskild nyckelficka samt en regnhuva.

Pris: 2 499 SEK

Delbetyg: Värme: 5, Design: 3,

Form/komfort: 3 Mayflies.

Fortsättning nästa uppslag

Där under sker allt. Under den svarta, blanka ytan. Allt som vi inte vet, och därför måste fantisera om. Drömma om. Inspireras av. Till nya dygnslånga insatser. Veckolånga, ibland årslånga. I början är drömmen själv-alstrande. Sen får den näring ur närmaste fiskebok. Eller ur FiN. Andras drömmar blir våra egna. Så småningom krävs mer. En stjärtfena, en vakring. Ännu senare behövs ett hugg, en känning. Återigen står vi där och stirrar på vattenytan. Under den sker allt. Allt som vi inte vet.

Simms windstopper-jacka är en synnerligen varm konstruktion.

Nytt på Marknaden

Fortsättning från föregående sida

Streamstix Competition – spön för nymffiske på tjeckiskt vis

BÖRJAN AV 90-talet, då det så kallade tjecknymffisket på allvar började spridas i Norden var en tid då marknaden krävde allt styvare och utpräglade kastspön. I dag drygt femton år senare har opinionen vänt och allt fler flugfiskare vill åter igen ha fiskespön.

Det är därför med stor glädje och tillfredsställelse som Flugfiske i Norden haft nöjet att testa två nya spön designade speciellt för den i dag så populära metoden att fiska nymf på tjeckiskt vis. (Läs mer om detta i FiN:s artikelserie som inleds i och med detta nummer, på sidan 6. /Red:s anm.)

Det norska företaget Streamstix kontaktade norska flugfiskerlagslaget och bad dem designa en serie flugspön, så som de själva skulle vilja ha dessa. Resultatet blev Competition-serien omfattande åtta spön, från klass två till sju.

FiN har under året som gått testat en tredelad tiofotare i klass tre – Competition Stix – som är seriens speciella tjecknymfspö.

Spöets klinga är metalliskt rödbrun med rödbruna lindningar och har ett specialdesignat handtag format att passa för just spöföring av tjecknymf. Framre och bakre delen av handtaget består av en kort sektion hårt ädelträ. Meningen är att man genom att hålla ett finger över handtagets hårda framkant lättare skall känna nappet då fisken tar. Jag kan ärligt talat inte påstå att jag upplevde någon skillnad vad gäller att registrera napp då jag fiskade med spöet, men inläggen är oneligen vackra att se på.

Tio fot är i dag en allt mer populär längd bland många av dem som fiskar nymf på tjeckiskt manér. Självt tycker jag att ett tiofotspö är idealiskt vid lite större och öppna vatten – men de tio foten har helt klart sina begränsningar då man fiskar i mindre strömmar eller vattendrag med buskar och träd tätt inpå vattnet.

Spöets längd och mjuka helaktion, som går hela vägen ner till handtaget, gör att de så kallade svingkasterna, som ofta används då man utövar den här meto-

Guideline LPXe, 14 fot – en kastkanon för lina 9/10.

den, är enkla att göra. Med denna ändamålsenliga aktion kan kastet utföras i en mjuk och följsam rörelse, med minimal risk för att upphängarna trasslar ihop sig. Dessutom gör den mjuka aktionen att det är möjligt att fiska med en extremt tunn tafsspets som inte riskerar att ryckas av vid ett rappt möt-hugg, som tyvärr annars sker alltför ofta vid just tjecknymffiske. Detta Streamstix Competition är ett mycket trevligt fiskespö att använda vid tjecknymffiske. Det är lätt och välbalanserat vilket är ett par mycket viktiga egenskaper då man skall gå med utsträckt, höjd arm och svinga ett koppel nymfer under kanske en hel dag.

För att bilda oss en uppfattning om spöets kastegenskaper så testades flera olika linklasser. Den lina som jag tycker fungerade bäst var en fyra men det finns de som till och med föredrar en femma. Vid kastmomenten visade sig spöet dock ha en del begränsningar. Dels gör den extremt mjuka aktionen det svårkastat med lite större flugor och dessutom så innebär den mjuka aktionen och spöets längd att det blir ganska vindkänsligt. Men det skall understrykas att detta spö är framtaget som ett specialspö, ett tjecknymfspö, och till det ändamålet är det en

Streamstix specialspö
Competition Stix

fröjd att fiska med. FiN:s bedömning blir att detta är ett utmärkt bra nymfspö, men skall ses som ett komplement till andra spön. Spöet säljs med en rejäl tub i cordura tillsammans med ett rejält spöfodral. Spöet finns att köpa hos EPS- Flyfishing, www.epsflyfishing.com

Cirkapris: 3 299 SEK

Betyg: 5 Mayflies som tjecknymfspö,
3 Mayflies som allroundspö.

Johan Klingberg

Guideline LPXe 14 fot laxspö

UR GUIDELINES LPXe-serie redovisar vi denna gång test av ett 14 fots fyrdelat laxspö i klass 9/10, en kusin till det tredelade spöet i samma längd och klass. Med det upphör emellertid släkt dragen. Men låt oss inte gå händelserna i förväg, utan i lugn och ro ta spöet i betraktande.

Rullfästet är av metall med inlägg av en stiliserad snakering och skruvas ovanifrån med två ringar. Det verkar säkert och stabilt, med lagom utrymme för nor-

mal rullfot. Handtaget är av kork av god kvalitet, med avslutningar av syntetmaterial. Underdelen mäter 11,5 cm och överdelen 34,5 och är tre gånger underdelens längd – normalt för ett 14-fotsspö. Utformningen av handtagets överdel bör ske efter förväntad kastmodell, på ett spö av denna klass. Möjligtvis kunde man ha flyttat handflatedelen några centimeter framåt, men mer om kastningen senare.

Linföraren och vice linförare har hård och mycket glatt yta i inläggningarna, sannolikt hårdmetall, vilken sort framgår ej av försäljarens beskrivning. Övriga ringar är av enbent snakemodell, toppögla i päronform. Klingan är mattsvart, förutom lindningarna som är täckta med kraftigt lacklager. Holkarna är av toppövermodell, försedda med styrpunkter och har god fästmän, samt slitmarginal.

Spöets aktion har, som inledningsvis antydde, inte mycket gemensamt med sin tredelade kusin. Den fyrdelade 9/10-an har ett annat temperament inbyggt i klingan. Om kusinen ses som en tålmodig långdistansare som även går fint på medeldistans, så är detta en sprinter ända ut i toppögla. Här gäller det att hänga med och gör man det så får man både

precision och avsevärda kastlängder. Spöet är en kastkanon, med kort slaglängd, i huvudsak placerad i översta tredjedelen av klingan. Snabbheten i kombination med styrkan, koncentrerad till överdelen av spöet, gör förstås överhandskastning till en huvudgren för den belätne innehavaren, men man skall inte heller bortse från spöets förmåga att anpassas till nordic spey, eller om man så vill – speykastning med klumplinor – en paradoxal kombination, som dock praktiseras frekvent, om man bortser från att speykast här oftast innebär underhandskast.

Om spöet har sin främsta förmåga begränsad till kast med klumplinor, så är dess användningsområde under säsongen i stort sett heltäckande. Man kan köra med det från start till mål, från kallt högvatten till varmt lågvatten. Detta beror till stor del på att spöet upplevs lättkastat med olika klasser av linor. Toleransnivån är större än vad spön med denna typ av aktion vanligtvis har. Stabiliteten i spöet minimerar efterslingar i klingan, något som är till gagn för precisionen.

Pris: 4 699 SEK

Betyg: 4,5 Mayflies

Elvene rundt Trondheimsfjorden har som målsetting å styrke laksestammene i regionens elver gjennom å kompensere kilenotfiskere for å la være å utøve retten til å fange laks i sjøen.

www.elvene.no

Tjecknymf- och hasarfiske

Föreläsning av Johan Klingberg

23 april: Jönköping, Attarpskolan, kl 18.30

17 maj: Lindesberg, Jakto, kl 18.00. Obs, för-
anmälan gäller Lindesberg!

Info – se www.studieframjandet.se och gå där
in på Jönköpings resp Örebro län.

Laxfiskekurs vid Gaula

med Pelle Klippinge den 14–16 juni
på Gaula Upstreams privata sträckor.
Helpension.

Kontakta: Hans Olov Blom, tel 0703-
78 62 00 eller hans-olov@provia.net

KUNSTHUSET

Nanna Segelcke, Eckersbergsgate 31,
N-0266 Oslo, Norway.
tel +47 22551110 cell ph +47 45449736
E-mail: nanna@kunsthuset.com

»Fluga«

66 x 66 cm, olja på duk, av Jonas Ignell.

Välkommen till Tännäs

och Rogens Naturum

Butik, fiske o jaktkort

Boendeförmedling

Guidade turer, kurser.

Harrfiskeskola, prova på fluga.

Telefon: 0684 242 00

Hemsida:

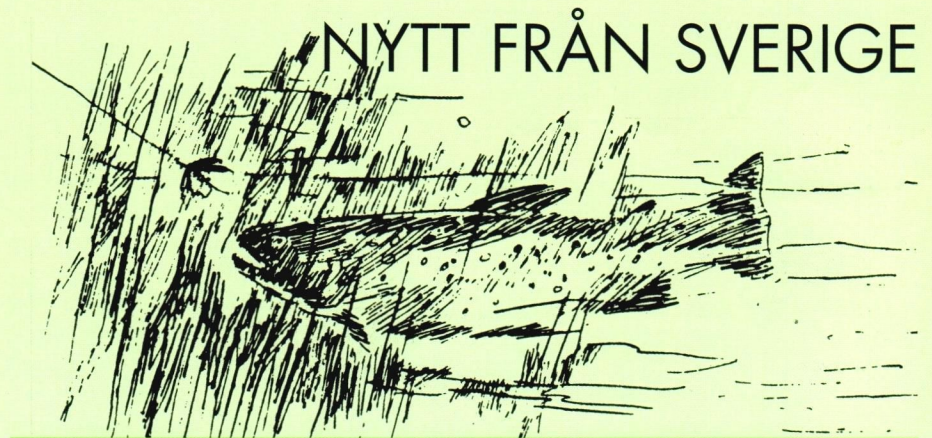
www.tannasfiskecentrum.se

Flugfiskemässan som under senare år integrerats i Vildmarksmässan i Stockholm, firade tioårsjubileum 14–16 mars. Sportfiskemässan med ursprungliga hemvist i Sollentuna var förra året förlagd till Jönköping och hölls i år 11–13 april i Göteborg (På grund av tid för pressläggning har FiN ingen rapport därifrån).

IMITTEN AV mars hölls Flugfiskemässan, för femte gången som en sektion av Vildmarksmässan, en mässa som handlar om allt mellan himmel och jord. Här finns exempelvis fotografer, klättrare, kanotister och guldvaskare. Större företag i friluftsbanschen blandas med mindre entreprenörer. Många besökare är specialinriktade medan andra är allmänt friluftsinresserade. I den sistnämnda gruppen finns en del som fiskar och som ser flugfisket som något spännande, något som kanske kan vara värt att prova på.

Flugfiskemässan är ett samarbete mellan Stockholmsmässan och Mountain Media. Flugfiskemässan var större än förra året och jämför man med första året, i Västerås för tio år sedan, har den vuxit och är idag en av Europas största flugfiskemässor.

Bland mässans attraktioner fanns flera av Nordens bästa kastare. Mathias Drugge knep poäng med en inledning i form av inspelat jubel och applåder. Det drog till sig många nyfikna som undrade vad som stod på. En frisk fläkt i vår annars så beskedliga del av mässhallen. Norske Jan Erik Granbo genomförde en kastuppvisning där han hade sin tolvårige son Stefen till hjälp. När han satte ögonbindel på grabben med orden – *hemma i Trøndelag fiskar vi även på natten* – och underhands-

Redaktör: Mikael Frödin

Flugfiskemässan jubilerade och Sportfiskemässan hade premiär i Göteborg

kasten fortfarande var lika fina, applåderades det. I övrigt kastade Glenda Powell från Irland, Stefan Sikavaara, Stig M Hansen, Bassel Elkharti, Svenska Castingförbundet och Gunnar Rask Nielsen.

Flugbindargatan, där svenska flugbindare blandades med kollegor från andra länder var även i år en av de stora attraktionerna. Där fanns fler kvinnor och även ungdomar representerade av Jakob Frödin och Moa Drugge visade sin fingerfärdighet. Kändaste stjärnan var engelske Steve Thornton. (Steve återkommer med artiklar i FiN). Flugbindningsseminarier hölls och Johan Klingberg och Håkan Norling visade flugbindning på storskärm.

Mässan hade som nyhet ett enkelt galleri, där verk av ledande fiskekonstnärer, inkluderad FiN:s egen Thommy Gustavsson, visades. Några av Sveriges skickliga

hantverkare av spön, håvar och knivar visade sina alster. Avgjutningar av fisk ingick också och några av de bästa fotografierna visade ett urval kalasbilder.

Föreläsningarna drog många besökare. Bland föreläsarna fanns Johan Klingberg, Morten Harangen, Pelle Klippinge, Marc Petitjean samt undertecknad. I filmvisningssalen rullade nya produktioner från Mountain Media. Ett nytt populärt inslag var en aktivitet där novisen kunde binda sin första fluga och göra sitt första flugkast. Flugfiske i Norden var på plats och FiN:s monter var mycket välbesökt och bland annat signerade där Lars-Åke Olsson sina nya böcker och William Moberg Faulds, känd från TV4+, sina filmer.

Vildmarksmässan var lyckad med totalt 18 690 besökare (siffror för flugfiskedelen finns inte framtagna). Antalet utställare har ökat och framför allt har resesidan vuxit. Tyvärr tycker jag dock man kan se en viss stagnation i de stora utställarnas exponering. De ledande redskaps-tillverkarnas monter är proffsiga och genomtänkta men ändå lite tråkiga.

Mässan är ju ett ställe att visa nyheter på men också att profilera sig inom branschen. Här borde man kunna ta till bättre grepp som gör mässan mer underhållande för besökarna. När det gäller nyheter efterlyser jag en avdelning där redskapsbranschens nyheter samlats presenteras.

En av mässans intressantaste nyheter var de svensktillverkade spöna från familjen Danielsson. Det är länge sedan det serieproducerades spöklingor i Sverige.

Laxrekord i Mörrumsån!

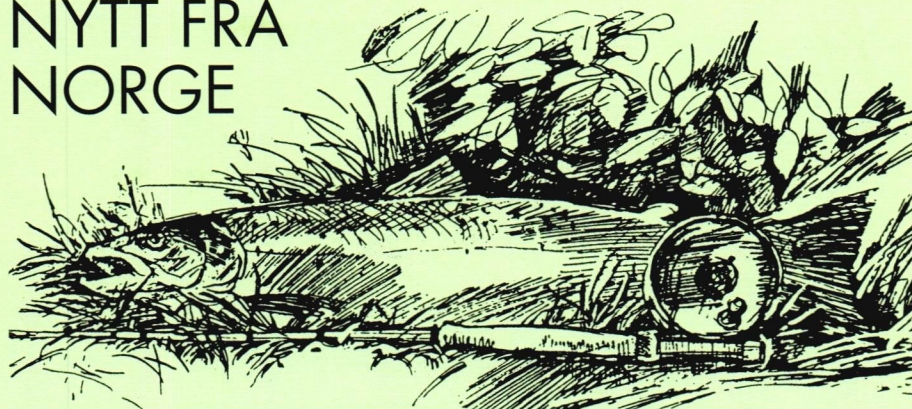
VÄDER OCH FISKAR var på gott humör när Mörrums Kronolaxfiske begick sin 67:e premiär den 28 april. Hela 303 fiskar fångades vilket kan jämföras med förra årets 181 st. Relaterat till de största åren ändå en relativt blygsam siffra, men en tydlig positiv tendens. Mer dramatiskt förändras bilden av årets premiärfiske om vi delar upp fångsten i öring och lax. Den 28 mars i år slogs nämligen laxfiskerekordet med bred marginal. Inte mindre än 107 laxar fångades denna dag! Det gamla rekordet 51 laxar, sattes 29 juni 1991. Nya

rekordet tycks dock ha gått både den samlade pressen och sportfiskarena förbi. Det beror naturligtvis på laxfiskarens tunnelseende – det är bara blank fisk som räknas, och samtliga laxar i årets vårfiske var utlekta. Ser man däremot fångsten som en spegling av laxbeståndet – 2007 års lekpopulation – i Mörrumsån, är resultatet sensationellt. I minst därför att det innebär att man på en dag tog nästan 50% – mot normalt mindre än 10% – av laxfångsten 2007 (215 laxar), *av samma bestånd!*

Erik Erlandson-Hammargren

I 2003 ble det innført reguleringer i fisket etter anadrome laksefisk i vassdrag og i sjø for fem-års perioden 2003–2008. Siden denne perioden er over, har Direktoratet for naturforvaltning (DN) utarbeidet et forslag til nye retningslinjer for perioden 2008–2012, og disse har i vinter vært ute på høring, med frist 15. februar 2008.

NYTT FRA NORGE

Redaktør: Terje Bomann-Larsen

Nye forskrifter for laksefiske

DET ER LITE å si på ambisjonsnivået i høringsforslaget som blant annet sier følgende om regjeringens målsetting:

«– å bevare og gjenoppbygge laksebestander av en størrelse og sammensetning som sikrer mangfold innen arten og utnytter dens produksjonsmuligheter. Laksens leveområder skal forvaltes slik at naturens mangfold og produktivitet bevares, og trusselfaktorer skal identifiseres og fjernes.»

Om disse målene skal nås, vil de fleste være enige om at det kreves drastiske tiltak. Vi har her skrevet spalte etter spalte om sur nedbør, *Gyrodactylus salaris*, luseplage og genetisk forurensning fra oppdrettsanlegg, kraftutbygging og i senere år også klimaproblemer. Og selv om drivgarnfisket ble forbudt i 1989 foregår det fortsatt et betydelig garnfiske både langs kysten og i fjordene.

Rett skal være rett, noe har blitt bedre: Det er, i hvert fall i overskuelig framtid, slutt på de store utbyggingsprosjektene. Elver som Vefsna og Beiarelva synes å være reddet. Sur nedbør er snart historie, og sørlandselvene som er kalket tilbake til livet, vil snart klare seg uten hjelp. I en del mindre elver har man også lyktes i å utrydde *Gyrodactylus salaris*, men her har det skjedd lite de senere år. Dette skyldes ikke politisk vilje, men snarere mangel på effektive metoder som virker i de større vassdragene som gjenstår. Tilbakslaget i Lærdalselva er et talende eksempel på det.

Internasjonale protester

MEN PÅ OMRÅDER der myndighetene kan gjøre noe, er det vanskelig å se at det tas grep som monner. Fortsatt venter vi på effektive tiltak som skal gjøre endelig

slutt på rømningene fra oppdrettsanleggene, og fortsatt legges det opp til at Norge som eneste nasjon i verden skal ha et betydelig næringsfiske etter atlantehavslaks. Det siste har ført til en skarp reaksjon fra blant annet NSAF (North Atlantic Salmon Fund) som ved sin leder Orri Vigfússon har sendt et skarpt brev til den norske regjeringen. Riktig nok legges det opp til en reduksjon av yrkesfisket, og til dels full stopp i fjorder der de lokale stammene er svake, men det vil fortsatt være kystfiske på blandede stammer. I disse fangstene inngår ikke bare fisk som skal opp i ulike norske elver, men særlig i Finnmark tas en del fisk som er på vei til russiske elver, og lengst i sør tar garnfiskerne også svensk laks. Det omfattende fisket i nedre deler av Tana beskatter dessuten fisk som skal gyte i finske sideelver. NSAF påpeker da også at Norge på denne måten bryter med Havrettstraktatens paragraf 66 og internasjonalt anerkjente faglige råd. I etterkant har også den russiske regjeringen gitt sin støtte til NASF:s initiativ.

Årsaken til myndighetenes nøling er ganske opplagt. Både oppdrett og sjølaksefiske gir kjærkomne arbeidsplasser og betydelige inntekter til distrikter som stadig er truet av avfolkning. Grunneiere og laksefiskere langs kyst og fjorder sitter på gamle rettigheter, og gir dem ikke fra seg uten kamp.

Innad i regjeringen blir det en tautrekking mellom miljø- landbruks- og fiskeridepartement, og resultatet kan for bli et kompromiss der man som så ofte før vil

konkludere med: «Ja, takk – begge deler». Men det spørres om villaksstammene tåler mer av denne politikken, og NASF viser til oppkjøpet av sjøfiskekvotene i Trondheimsfjorden som en modell for hva som bør gjøres. Det vil selvsagt koste dyrt, men men det kan bli enda dyrere å la være.

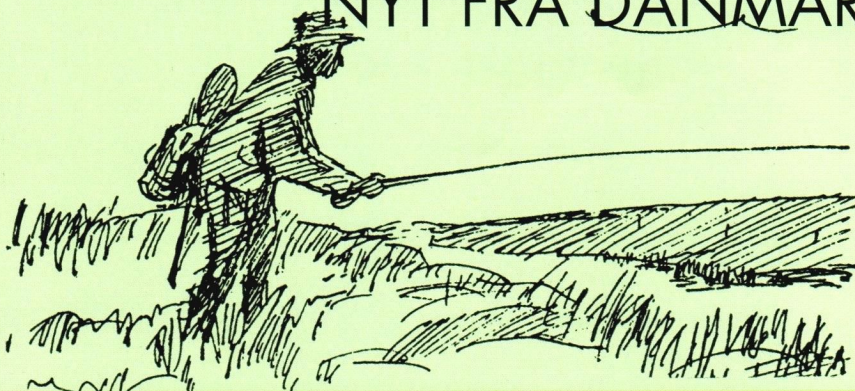
Fang og slipp?

MEN DET VIL være politisk umulig å stoppe sjøfisket om elvefiskerne skal fortsette å høste ubegrenset. Motstanden mot «Fang og slipp» har tradisjonelt vært sterk i fangstnasjonen Norge, men i DN:s forslag åpnes det nå for en viss oppmykning:

«– I vassdrag med god organisering kan kvoter og gjenutsetting av fisk benyttes som alternativ til innkorting av fisketid dersom det er ønske om det lokalt.»

Nå har «Fang og Slipp» i ulik grad vært praktisert langs mange elver i flere år, enten basert på frivillighet, eller som følge av bag limits eller rettet fiske. I Suldalslågen for eksempel (FiN nr 1/2008) der man kun får beholde en laks over 75 cm pr. døgn, men fortsatt kan fiske etter smålaks og sjøørret, er gjenutsetting i praksis påbudt. I vassdrag som sliter med å nå gytebestandsmålet vil alternativet være ytterligere nedkorting av fiskeseksjonen, og det ønsker hverken elveeiere eller sportsfiskere. DN stiller imidlertid strenge krav til organisering, oppsyn og informasjon, og åpner ikke for «Fang og slipp» som en generell løsning på villaksens problemer:

«– Det skal ikke åpnes for et rent fang og slipp fiske etter trua og sårbare bestander som ikke opprettholdes ved tiltak.»

Redaktør: Steen Ulnitz

FLERE STEDER i Danmark har ørredbestanden det nu igen så godt, at fiskene kan klare sig selv – uden de støtudsætninger. Det er således tilfældet ved Vejle Å, hvor man snart har set de sidste støtudsætninger af ørreder.

Det hedengange og nu opløste Vejle Amts havde store ambitioner med hensyn til at få fjernet opstemninger og få forbedret vandløbskvaliteten i amtets vandløb. Dette kombineret med Vejle Sportsfiskerforenings mangeårige arbejde med bestandsop-hjælpning og udlægning af gydegrus medfører nu, at 2008 bliver det sidste år, hvor der vil blive foretaget ørredudsætninger i Vejle Å. Det har Danmarks Fiskeriundersøgelser (DFU) besluttet.

DFU:s fiskeundersøgelser i forbindelse med den nye udsætningsplan dokumenterer, at der ikke længere er et udsætningsbehov i åsystemet. Den naturlige ørredproduktion ligger nu på et tilfredsstillende niveau. Vejle Sportsfiskerforening har sat fisk ud i åen siden 1952.

ARET 2006 blev et trist rekordår for dambrugenes anvendelse af medicin og hjælpestoffer. I 2006 blev der således anvendt 73% mere medicin end i 2005 – bl.a. på grund af højere vandtemperaturer. De værste syndere var havbrugene, som anvendte 287 mg medicin pr. kg produceret fisk, mens ferskvandsdambrugene kunne nøjes med 64 mg/kg produceret fisk.

Hvis man sammenligner med landbrugets anvendelse af antibiotika i svineproduktionen, så er den anvendte mængde antibiotika hos svinebrugerne opgjort til 46,7 mg pr. kg svin – altså mindre end anvendelsen i ferskvandsbrug og markant mindre end anvendelsen i havbrug.

Nylig opdagede ejeren af Dambruget Vidkær, at åens vand både lugtede og lignede mælk. Men det viste sig at være gylle. Tilledningen af vand fra åen til dambruget blev hurtigt lukket, og det lokale beredskab måtte i gang med at finde kilden til gylleudslippet. Pudsigt, at én traditionel forurener af åens vand således er nødt til at klage over forurening fra en anden.

TRODS DETTE er det ikke så ringe endda at være dambruger. Det viser de nyeste tal for dambrugssektoren fra 2006. Selv om antallet af akvakulturanlæg, dambrug, havbrug og ålefarme er faldet lidt, er produktionen og indtægterne steget.

I forhold til 2005 er antallet af traditionelle ferskvandsdambrug i 2006 faldet til under 300 (i 2007 omkring 250), mens antallet af recirkulerede anlæg er steget en smule. Antallet af havbrug er stort set uændret i 2006 i forhold til 2005. På de tilbage-

værende anlæg produceredes i 2006 lidt under 40.000 tons, hvilket er et par tusinde tons mindre end i 2005. Derimod er priserne steget så meget på produktet, at erhvervet samlet set og på trods af færre producerede tons har haft en rekordstor indtjening.

Det er primært de recirkulerede anlæg, der trækker de samlede indtægter op i rekordhøjden. Selv om de recirkulerede anlæg udgør mindre end 15% af det samlede antal ferskvandsdambrug, så tegner de sig for omkring 25% af indtægterne.

Det er glædeligt, al den stund man kan minimere forureningen fra recirkulerede anlæg – modsat de åbne dambrug og havbrug, hvor det er sværere eller helt umuligt.

MARIAGERFJORD Kommune skruede i foråret bissen på over for landbruget for at sikre vandmiljøet i Mariager Fjord. Den borgerlige blok og landbruget rasede over afgørelsen.

Det var konsekvensen, efter at Mariagerfjord Byråd vedtog en skærpet miljøligning for at skåne den sårbare Mariager Fjord for yderligere næringsstoffer fra landbruget. Ved fjorddøden i 1997 stod landbruget for op mod 80% af forureningen med kvælstof. Afgørelsen i byrådet var imidlertid meget snævert. Et flertal på 15 – bestående af Socialdemokratiet, de radikale og SF støtter den hårdere kurs. Et snævert mindretal på 14 – Venstre, de konservative og DF – stemte imod. Modstanderne mener, at kommunen blot skal holde sig til standardkravene, som de er opstillet i en ny lov om husdyrbrug.

Regeringspartiet Venstre peger på, at afgørelsen vil sætte alt landbrug omkring Mariager Fjord i stå. Tilhængerne derimod mener, at det er nødvendigt at skærpe indsatsen, hvis ikke Mariager Fjord skal gå til i iltsvind, som det flere gange før er sket.

Byrådets afgørelse ventes at blive indbragt for Miljøklagenævnet. Utroligt, at de

samme landmænd, der i sin tid forårsagede fjorddøden, stadig er totalt ligeglade med det sårbare vandmiljø i den snævre og dybe fjord. De tænker kun på nye udvidelser og større indtjening. Venstre ved du i sandhed, hvor du har. De vil hellere have svin i staldene end fisk i fjorden.

ET SUNDT MILJØ koster penge – det må ikke mindst den nye Randers Kommune sande. Staten har nemlig bedt landets kommuner om deres bud på, hvad og hvor de vil gøre noget aktivt for miljøet.

Randers Kommune har meldt tilbage med en række tiltag, man imidlertid har svært ved at sætte konkrete priser på. Og uden hjælp fra staten går det da slet ikke. Det koster at gensno og fritlægge regulerede eller rørlagte bække. De næste fire år skal der bruges 18 millioner kroner om året alene til at skille regnvand og spildevand fra hinanden. Hertil kommer projekter med genopretning af naturen ved Fussingø Sø og fjernelse af opstemninger ved Råsted Bæk, Kousted Å, Øster Tørslev Å og Får Bæk. Rørlagte strækninger af Tjærby Bæk, Bjerge Bæk, Asferg Mose og Øster Kondrup Bæk skal fritlægges, og strækningen af Brusgard Ådal fra udløbet i Alling Å og til Hald Sø skal genslynges. Projekter, der vil være til stor gavn for miljøet, men hvis varige værdi på et sekund kan ødelægges – via nye udslip fra områdets mange gylletanke.

Gylleproblemet størrelse i svineproduktionens Danmark kan ikke overvurderes. Landbrugets lemfældige omgang med de kolossale gyllemængder fra svineproduktionen er i dag den største enkelttrussel mod vandmiljøet og fiskebestandene.

Da vore hjemlige myndigheder ikke vil gøre noget radikalt ved problemet – på grund af erhvervets store eksportøkonomiske betydning – så må vi satse på, at EU vil og kan. Det er vort eneste håb ...

HAVSÖRINGEN är populär, inte minst eftersom den har ganska hög ekologisk plasticitet och därför är betydligt lättare att restaurera än dess kusin laxen. Dessutom är den lättare att träffa på till havs, där kustfisket med fluga sprider sig snabbt. Trots detta är tecknen på den svenska havsöringshimlen illavarslande. I huvudsak, dock inte överallt. Inbitna lax- och havsöringsfiskare har säkert läst om – eller själva deltagit i – det stora och överraskande goda fisket på havsöring i Mörrumsån under förra sommaren. Den havsörings-säsongen blev ett lika glatt som oväntat besked om att beståndet i havet var större än man bedömt och detta i dubbel bemärkelse. Det ingick nämligen ovanligt många praktexemplar i fångsterna vilket givetvis gjorde fisket ännu mer attraktivt.

Samtidigt var kanske just den höga medelvikten på fisken ett budskap om framtiden som är mindre positivt att ta del av. Kanske varslar detta om att en jämn återväxt är dålig – fiskar med ett eller två havsår tycktes saknas. För att få full kunskap om detta måste åldersprover tas på en mängd fiskar. Kan det vara så att de milda vintrarna gjort att de yngre havsöringarna har vuxit med rekordfart? Resonemanget illustrerar lite av de svårigheter som finns vid tolkningen av fångstresultaten.

Sikfisket hotar havsöringen i norr

I ICES RAPPORT 2007 över havsöringsstammarnas situation i Östersjön och våra älvar finns det emellertid gott om utvärderingar av både fångstresultat, elfiskeresultat och återfångster av märkta fiskar. Vissa resultat är dock redan från början besmittade med missvisande siffror, vilket man själv inledningsvis konstaterar. De felaktiga siffrorna härrör från fångstrapporerna från yrkesfisket. Hur sägs inte uttryckligen, men tolkningen av detta kan bara vara den att laxen byter namn till havsöring i yrkesfiskarens loggbok: I de fall där till exempel laxkvoten tagit slut för något land, inträffar det att laxen därefter kallas havsöring och att fångstresultatet alltså läggs i fel hög. För vissa länder, som Danmark, är det dioxinhalten i lax som kan spela spratt. Fiskar över 2,2 kilo skall trimmas – slagen, bukdelarna – skall skäras bort och kastas, eftersom dioxinet i huvudsak sitter där. Fiskar över 5,5 kilo skall destrueras och kastas eftersom anrikningen av dioxin ökar med vikten!

Det är klart att laxfångsten blir större om fisken som räknas in till del utgörs av

Av de vilda laxfiskarna i Norden är det säkert havsöringen – och dess syskon bäcköringen – som flugfiskaren oftast kommer i kontakt med. Det är inte någon tillfällighet att just öringen blivit föremål för så mycken möda och arbete från sportfiskare som lagt tusentals timmar på att restaurera vattendrag och öringstammar.

Öka fiskevårdsinsatserna för havsöringen!

TEXT: ERIK ERLANDSON HAMMARGREN | FOTO: MÖRRUMS KRONOLAXFISKE

Säsongen 2007 bjöd ett överraskande bra fiske på havsöring i Mörrumsån.

havsöring, som ju inte sorterar under fångstrestriktionerna för lax.

Trots stora restaureringsinsatser från sportfiskare runt om i landet har havsöringen totalt sett minskat med hela 37 procent i centrala Östersjön under den senaste femårsperioden. I Bottenviken, där situationen är ännu mer alarmerande, har fångsterna gått ned med mer än 50 procent. Inte nog med detta; av de vuxna fiskar som fångas är enbart fem procent könsmogna vilket förstärks innebär att lekbottnarna snart ligger helt öde.

Elfiskeresultatet visar en dramatiskt minskad täthet av öringar på uppväxtplatserna – de var, med undantag för Torneälven – »zero or close to zero«. En skrämmande utveckling. Torneälven – giganten bland laxförande vattendrag i vårt land – sägs ha en bättre produktion av havsöring. Trots det uppskattas denna bestå av endast 12 000 smolt!

Huvudorsaken till denna ytterst all-

varliga situation är den gamla vanliga – nätfisket utanför kusten. I detta fall är det en speciell kategori nätfiske som orsakar förödelsen bland havsöringsbestånden, nämligen sikfisket. Siken har alltså oförskyllt och indirekt blivit orsaken till en mycket kraftig decimering av två arter laxfiskar i Norrland: rödingen genom inplanteringen av sik, och havsöringen på grund av nätfisket efter sik.

Emån och Mörrumsån

I CENTRALA Östersjön finns inte mindre än 773 älvar och åar som för havsöring. Av dessa känner man till populationens status endast i 381 av dem. Av dessa finns 207 i Sverige, av vilka 200 har naturlig produktion och resten hålls vid liv genom utsättningar, enligt rapporten. Man bör nog här tillägga att det finns en hel del som har en blandad population, det vill säga både naturligt producerad och

Fortsättning nästa sida

Öka fiskevårdsinsatserna ...

Fortsättning från föregående sida

odlad fisk. I Mörrumsån har produktionen av vild smolt sakta sjunkit under en relativt lång period och speciellt Emåns produktion har sedan år 2000 gått kräftgång. Under perioden 1980–1985 var medeltätheten av 0+ (ensomriga) öringar och 1+ (tvåsomriga) per hundra kvadratmeter 26 st respektive 2,4 st för att under perioden 2001–2006 ha sjunkit drastiskt till 3,3 st respektive 0,3 st. Eftersom de tvåsomriga öringarna skall gå kvar ytterligare ett drygt halvår innan de utvandrar och under tiden är utsatta för ett predationstryck, är det nästan lika illa som i Norrlandsälvarna – zero or close to zero, noll eller lika med noll. Lägg därtill ett bortfall första sommaren i havet på 70–80 procent, och antalet lekvandrare blir besvärande läträknade.

I Mörrumsån är situationen något bättre än i Emån, dock inte mycket. Perioden 1973–1989 var medeltätheten för 0+ respektive 1+ öringar 19,54 respektive 5,1 st per 100 kvadratmeter. Sedan har en accelererande nedgång skett, framförallt från 1995. Perioden 2001 till 2006 var medeltätheten för en- och tvåsomriga öringar 5,3 st respektive 0,5 st.

Detta är siffror som inte bådär gott inför kommande säsonger. I Mörrumsåns fall kan nedgången kompenseras till viss del genom att fisken nu fått tillgång till en femtioprocentig ökning av uppväxtarealen genom att man byggt omlöp förbi två tidigare vandringshindrande kraftverk.

Orsaker till nedgången

FÖR ATT FÅ EN uppfattning om orsakerna till nedgången för havsöringsbestånden, kan man först konstatera att ICES-rapporten har betydligt mer positiva siffror för situationen för havsöringen i de danska åarna. Detta tillskriver man det ut-

märkta fiskevårdsarbete som utförs där. Indirekt kan man alltså sluta sig till att rapporten menar att en orsak till nedgången i de svenska älvarna kan vara att det konkreta fiskevårdsarbetet här inte varit lika intensivt som i Danmark.

Beträffande Mörrumsån är det främst Fiskeriverket och Länsstyrelsen som står för de planerade och genomförda åtgärderna. Här kan man också jämföra med mindre åar i närheten, där samma stam av havsöring finns – som följd av utsättning efter restaurering. I en liten å i närheten av Mörrumsån, där ett intensivt fiskevårdsarbete drivs, har under perioden 1995 till 2005 andelen uppväxande havsöringsungar tredubblats och fisket stadigt förbättras. Kanske kan man förbättra resultaten med ökade fiskevårdsinsatser även i de större åarna? Rapportens uttalande slutsats tycks vara just detta.

En annan faktor som man i sammanhanget pekar på är skarven, vars predation ofta tillskrivs minskningar i fiskbestånd. Rapporterna från undersökningar om skarvens påverkan är dock motstridiga. En undersökning av Dalälvens mynning finner att skarvens beskattning på öring är mycket liten medan andra rapporter kommer till betydligt högre predation. Möjligtvis kan det finns stora lokala variationer beroende på vad av övrig fisk som finns att tillgå.

Andra orsaker kan vara klimatförändringarna som precis som för laxens del inverkar negativt på lekresultaten. Det numera allt varmare vattnet under leken misstänks ge sämre överlevnad av rommen. Dessutom kan uppvärmningen av havsvattnet möjligtvis störa det nedärvda migrationsmönstret. Det är inte helt säkert att detta verkar på samma sätt på alla stammar av öring, varför variationer även här inte kan uteslutas.

Här kan vi alla hjälpas åt att rädda öringarna – genom att tänka och fiska klimatsmart.

Flugfiske i Norden

Nr 2 • 2008 • Årgång 30

Redaktör: Thommy Gustavsson

Ansvarig utgivare:

Erik Erlandson-Hammargren

Prenumerationer, beställningar, kassa:

Flugfiske i Norden, Håkan Karsnäs

Box 79, SE-565 22 Mullsjö

Tel: 0392-100 10 (månd, onsd, fred kl 10-15)

E-post: flugfiskeinorden@telia.com

Annonser: Pelle Klippinge

Fliskärsvägen 6, 570 90 Påskallavik

Tel: 0491-913 23 eller 0708- 74 32 26

E-post: klippinge@ebox.tninet.se

Redaktionens adress:

Flugfiske i Norden

Box 22032, SE-702 02 Örebro

Tel: 019-22 33 03

E-post: tg@allt1.se

Prenumerationspris per år:

SEK 310 i Sverige, SEK 415 i Norge, Danmark och i Finland, SEK 430

i Europa och SEK 495 i övriga världen.

Omräkning sker till respektive valuta.

Konton för inbetalningar till oss:

PlusGiro i Sverige nr: 10794-6

Konto i Norge nr: 9046.10.42022

Konto i Danmark nr: 5 00 21 33

Konto i Finland nr: 800015-7084 5389

IBAN SE60 6000 0000 0001 0696 6502

SWIFT: HANDESEM

Används som bankförbindelseuppgift vid utlandsbetalningar.

Payment from abroad by e.g. Eurocard, Visa, Mastercard or international money order in Swedish crowns.

Glöm ej att adressändra *skriftligt* när du flyttar. Uppge också alltid gamla adressen.

Redaktionen tar gärna emot artiklar, reportage och bilder från läsarna. Texter helst i digital form. Foton som dia, negativ/kort samt digitala filer (format RAW och JPEG helst i högsta upplösning). För ej beställt material ansvaras ej men bilder hanteras av FiN varsamt och returneras snarast efter publicering. Eftertryck eller annat mångfaldigande av innehållet i denna tidning, helt eller delvis, är ej tillåtet enligt lagen om upphovsmannarätt.

Flugfiske i Norden utges av Förlagsaktiebolaget Flugfiske i Norden.

Tidningen utkommer med sex nummer om året: februari, april, juni, september och december (dubbelnummer).

Grafisk form och layout:

Thommy Gustavsson och Carl Anders Skoglund Design.

Repro, pre press: Reprograf AB

Tryckt 2008 hos Printografen AB

ISSN 0349-3849

Nummer 3 2008 av Flugfiske i Norden beräknas utkomma i mitten av juni.

Laxfiske i Gaula

NFC erbjuder privatpersoner, grupper samt företag exklusivt flugfiske efter lax på privata sträckor i hela älven. Från övre Gaula, mellersta delen vid Stören, samt nedanför Gaulfossen, har NFC ett laxfiske i absolut världsklass. Varierat boende, allt från hotell till enklare stugor. Helpension med guider finns. Prisexempel: Upper Gaula Beat, v 31 för 8 spön, 3,2 km norra sidan plus 1,5 km södra sidan = totalt 6 900 Euro, inklusive boende med självhushållning.

Norwegian Flyfishers Club

c/o MANFRED RAGUSE

Hemsida: www.nfc-online.com E-mail: raguse@t-online.de
Telefon före 1 juni: 0049-40-589 23 02 Fax: 0049-40-5892304
Telefon efter 1 juni: 0047-91 39 34 98

NORSKER

NORSKER SALMON
 NORSKER 12' AFTM 8 Sea Trout
 NORSKER 13'6 AFTM 8/9 Varzuga
 NORSKER 13'6 AFTM 9/10 Salmon
 NORSKER 14' AFTM 9/10 Phantom

Made in Europe & USA
 Eksklusive transport tuber/rør i læder med logo

Contact info: Phone number: 0045-32956895

NORSKER

WWW.NORSKER.DK

LEEP

Fly Tackle

MULTI VADARSET
~~4295,-~~
3495,-

OPTi FLEECE
~~995,-~~
799,-

OPTi SOFTSHELL
~~1695,-~~
799,-

ADVENTURE VADARSET
~~2650,-~~
1995,-

MULTI
 LARGE ARBOR FLY REEL

3/6	6/9	9/12
1495,-	1595,-	1795,-

POWER MATRIX DRAG SYSTEM

www.dan-tackel.com WEBSHOP MED MÅNGA ERBJUDANDEN OCH STORT SORTIMENT - VÄLKOMMEN INI! HÖGANÄS 042-340601 **DAN-TACKEL**

BIOCRAFT

Maximal prestanda till bästa pris!

Samtliga av Shimanos Biocraft flugspön är byggda med super materialet Biofibre i klingan. Biofibre är fyra gånger så starkt och 2,4 gånger så lätt som grafit. Tack vare Biofibers egenskaper kan Shimano använda sig av grafit i högre kvalite, vilket ger spännstigare och lättre spön samtidigt som spöna blir starkare än någonsin tidigare.

Biocraft XTR Large Arbour

Årets stora nyhet är en ny värstingflugrulle från Shimano. Rullen har en kraftigare anodisering, ett vattenskyddat bromssystem, två Shielded S-ARB kullager och ett rullager samt ett otroligt stabilt och jämt bromssystem. Rullen levereras med extraspole i en påkostad flugask. En XTR-LA rulle är ett givet val för dig som vill ha en extremt pålitlig och snygg rulle i absolut toppklass.

- Biocraft XTR-LA 34 120g 45m+WF4F 2.995 kr
- Biocraft XTR-LA 56 140g 90m+WF6F 3.195 kr
- Biocraft XTR-LA 78 175g 185m+WF8F 3.395 kr
- Biocraft XTR-LA 910 245g 200m+WF10F 3.995 kr

Biocraft EV kombinationer

När bästa möjliga pris är viktigast så ger våra Biocraft EV kombinationer dig maximal fiskeglädje för minsta möjliga peng. Spöna, rullen och linorna håller hög klass och vi är övertygade om att vår EV kombination kommer ge mycket fiskeglädje under sommararens fiske. Spökombinationen finns i 7'6" #4, 9' #5, 9' #6, 9' #7 samt 9' #8 SW som är en ren Gäddkombo. Spöna levereras med en Biocraft XT rulle, samt en Biocraft eller Cortlandlina (Gäddkombo).
Kombinationspris 2.195 kr - 2.595 kr

Biocraft XTR-A kombinationer

XTR-A spöna är Shimanos finaste flugspöserie och de tål att jämföras med det mesta marknaden erbjuder. Spöserien är superlätt och har extremt spännstiga och starka klingor i Biofibre samt XT300/LRC, Shimanos finaste grafit. Klingorna kännetecknas av en djup och lättkastad aktion som hanterar de flesta fiskesituationer med bravur. Spöna finns i åtta varianter: 7'6" #4, 9' #4, 10' #4, 9' #5, 9' #6, 9' #7, 9'6" #7 samt en kraftfull 9'6" #8. Samtliga kombinationer levereras med en Biocraft XT LA rulle och en Cortland 555 Dyna-tiplina samt backing och en 12 Lais.
Kombinationspris: 4.995 kr - 5.495 kr

Las mer om Shimanos Biocraft sortiment på www.normark.se

SHIMANO